

จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขต
เทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
POLITICAL CONSCIOUSNESS IN DEMOCRATIC DEVELOPMENT OF PEOPLE
AT TONTONG SUB-DISTRICT MUNICIPALITY,
MUANG DISTRICT, LAMPHUN PROVINCE

พระเนาวนนท์ ชยาภินันโท (จอมพนัส)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขต
เทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

พระเนาวนนท์ ชยาภินนโท (จอมพนัส)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Political Consciousness in Democratic Development of People
at Tontong Sub-District Municipality,
Muang District, Lamphun Province

Phra Nawanon Jayābhinando (Jompanat)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Political Science

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2019

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อสารนิพนธ์	: จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
ผู้วิจัย	: พระเนาวนนท์ ชยาภินันโท (จอมพนัส)
ปริญญา	: รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์:	: รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), M.A.(Politics), Ph.D. (Political Science) : รศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช พธ.บ.(การบริหารรัฐกิจ), น.บ. (นิติศาสตร์) M.A.(Political Science), Ph.D. (Political Science)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๙ มีนาคม ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๗๖ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนจำนวน ๓๘๕ คน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด ๑๐,๑๓๒ คน จากสูตรของ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการพรรณนาแจกแจงความถี่ประกอบตาราง และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๑ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑.จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$, $S.D.=0.27$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดคือ

ด้านทักษะบุคคล ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.40) ส่วนค่าเฉลี่ยปานกลาง คือการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X}=3.36$, S.D.=0.44) ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.42$, S.D.=0.53) ตามลำดับ

๒.ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๓.ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนพบว่าประชาชนได้มีปัญหาคือ ๑.ความสามารถในการประเมินสถานะต่าง ๆ ไม่มากที่ควร ๒.ขาดความสามัคคี เช่น การรวมกลุ่มโหวตหรือ แสดงความคิดเห็นมีความสนใจไม่มากเป็นต้น ๓.ประชาชนคิดว่าสิทธิตัวเองมีสิทธิไม่มากในทางการเมือง ทำให้ประชาชนไม่สนใจในระบอบประชาธิปไตยมากและมีการเสนอแนะแนวทางดังนี้ ๑.ควรเพิ่มช่องทางในการอธิบายข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาวิเคราะห์เพื่อผลลัพธ์จะออกมาดีที่สุด ๒.สร้างกระบวนการความสามัคคีให้กับประชาชน และควรเพิ่มช่องทางการแสดงความสามัคคีให้ประชาชน ๓.มีการกระบวนการสร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น ให้มีการอบรมที่ต่อเนื่อง

Research Paper Title: : Political Consciousness in Democratic Development of People at Tontong Sub–District Municipality, Muang District, Lamphun Province

Researcher: : Phra Nawanon Jayābhinando (Jompanat)

Degree: : Master of Political Science

Research Paper Supervisory Committee:

: Assoc. Prof. Dr.Termsak Tong-In, B.A. (Social Teaching), M.A. (Politics), Ph.D.(Political Science)

: Assoc. Prof. Dr.Tachanan Issaradet, B.A.(Public Administration), LL.B.(Laws), M.A.(Political Science), Ph.D.(Political Science)

Date of Graduation : March 9, 2020

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the level of political Consciousness in democratic development of the people at Tontong Sub-District Municipality, Muang District, Lamphun Province, 2. To study opinions comparison on political Consciousness in democratic development of the people at Tontong Sub-District Municipality, Muang District, Lamphun Province and 3. To study the recommendations for the problems and obstacles of political Consciousness in democratic development of the people at Tontong Sub-District Municipality, Muang District, Lamphun Province

Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data from 385 samples, derived from the populations of 10,132 people at Tontong Sub-District Municipality, Muang District, Lamphun Province, using Taro Yamane's formula with the questionnaires that had the validity value at 0.876. Data were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. Hypothesis test by t-test and F-test and open-ended questionnaires were analyzed by table frequency

description. The qualitative research collected data from 11 key informants by in-depth-interviewing and analyzed by content descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1.The political consciousness in democratic development of the people at Tontong Sub-District Municipality, Muang District, Lamphun Province, by overall, were at middle level($\bar{X}=3.42$, S.D.=0.27) Each aspect by mean values was at high level: Personal skill as at ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.40). People' participation was at moderate level($\bar{X}=3.36$, S.D.=0.44), Understanding of democratic system was at $\bar{X}=3.42$, S.D.=0.53, respectively.

2.The results of opinions comparison was found that people with different gender, age, occupation, educational level did not have different opinions on the political consciousness in democratic development of the people at Tontong Sub-District Municipality, Muang District, Lamphun Province, rejecting the set hypothesis.

3.Problems, obstacles and recommendations for The political consciousness in democratic development of the people at Tontong Sub-District Municipality, Muang District, Lamphun Province were the problems; 1) people lacked capacity in evaluating circumstances, 2) lack of unity such as in voting or opinions expression,3) lack of understanding of personal right in political activities so they did not take interest in democratic process.

Recommendations: 1) more channel of data and information should be added for the good outcomes, 2) more channel for unity union and opinions expression for people should be created, 3) there should be process of democratic comprehension and continuous training for more and deep understanding of the democratic system.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งมีทั้งบุคคลที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และขอเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ให้งานเล่มนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ซึ่งมีคณะกรรมการที่ปรึกษา สารนิพนธ์ อันประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ประธานกรรมการ และรอง ศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช กรรมการ ผู้ให้ความรู้และคำแนะนำในการทำสารนิพนธ์ ทั้งใน การปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา

ขอเจริญพรขอบคุณท่านผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทั้ง ๕ ท่าน คือ พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี, ดร.พระครูสมุห์วัลลภ จิตส่วโร,ดร. ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์, ผศ.ดร.นพดล ปัญญาวิรัตน์ และผศ.ดร.อภิรมย์ สีดาคำ ที่เมตตาตรวจสอบสารนิพนธ์ พร้อมให้ คำแนะนำแก้ไขในบางส่วนเพื่อให้สารนิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ ขออนุโมทนาขอบคุณ ผศ.ดร.ยุทธนา ปรานีต เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ และอาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ ที่ให้ คำแนะนำเพิ่มเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์ ขออนุโมทนาขอบคุณ คณะกรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์ ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ รศ.วิชัย ธรรมชอบ รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และ รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำมาด้วยความเมตตาโดย ตลอด

อนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต และเจ้าหน้าที่ สำนักงานหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ให้ คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกมาเป็นอย่างดีที่ให้คำปรึกษาเป็นกำลังใจ และขอขอบคุณอีก หลายๆ ท่านที่มีได้เอย่ยนามไว้ ณ ที่นี้ด้วยขอขอบคุณ

กราบขอบพระคุณแต่ พระครูปลัดชาติชาย ญาณโสภโณ (ชุมเงิน) เจ้าอาวาสวัดธรรมนิยา ราม ตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่เป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริม และให้ทุนการศึกษา พร้อมคำแนะนำให้กำลังใจ และความช่วยเหลือทุกครั้ง

คุณค่าทางความรู้และประโยชน์อันจะพึงมีจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยขอมอบ ถวายเป็นพุทธานุชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ ที่ได้ร่วมสรรค์สร้างงานวิจัย ขึ้นนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนเป็นผลสำเร็จด้วยดี

พระเนาวนนท์ ชยาภินันโท (จ๋อมพนัส)

๑ มีนาคม ๒๕๖๓

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในสารนิพนธ์นี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช ๒๕๓๙ คัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

การอ้างอิงพระไตรปิฎกอ้างอิงทั้งฉบับภาษาไทย ใช้ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุถึง เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น วิ.มหา. (บาลี) ๕/๑๖/๑๕. หมายถึง คัมภีร์วินยปิฎก มหาวิภังงปาติ ภาษาบาลี เล่ม ๕ ข้อ ๑๖ หน้า ๑๕ วิ.มหา. (ไทย) ๕/๑๖/๒๑-๒๒. หมายถึง คัมภีร์วินยปิฎก มหาวิภังค์ ภาษาไทย เล่ม ๕ ข้อ ๑๖ หน้า ๒๑-๒๒ เป็นต้น

พระสูตรต้นตปิฎก

ส.ส.	(ไทย)	= พระสูตรต้นตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ขุ.ส.	(ไทย)	= พระสูตรต้นตปิฎก ททกนิกาย ขุททกปาฐะ	
		ธรรมบท-อุทาน-อิตวุตตะกะ-สูตรนิบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ทั้งทางการเมืองการปกครองของประเทศ มีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาทางการเมืองดำเนินไปในทิศทางที่เข้าสู่สถานะของประชาธิปไตย แต่สังคมไทยเราขาดปัจจัยเหล่านั้น เพราะเราไม่เคยมีประสบการณ์ที่สันติเพื่อนจิตสำนึกของประชาชน ในประเทศอื่นๆ ประสบการณ์ที่สร้างจิตสำนึก และการรวมตัวจัดตั้ง และปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ บทบาทของกลุ่มเศรษฐกิจที่ต้องการเข้ามามีส่วนในการกำหนดนโยบายของรัฐ กลุ่มเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยพ่อค้าในประเทศไทยเป็นคนเชื้อสายจีน คนเหล่านี้อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่เมืองไทย โดยจิตใต้สำนึกที่ต้องการกลับบ้านเกิด ทำให้เขาเป็นคนที่มิชีวิตอยู่อย่างเป็นการ “ชั่วคราว” ไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เพราะถูกรัฐบาลเพ่งเล็งและกีดกันอย่างหนึ่งอีกอย่างหนึ่งก็คือ ไม่มีจิตสำนึกของความเป็นชาติ พัฒนาการของจิตสำนึกทางการเมืองไทยเกิดขึ้นอย่างล่าช้าเพราะขาดสื่อที่จะเผยแพร่ และเกิดขึ้นในวงจำกัดของผู้มีการศึกษา

การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงและยั่งยืน เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนได้รับการขัดเกลาความนึกคิด และมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง รู้จักใช้เหตุและผลในการตัดสินใจเลือกตัวแทนของตน เพื่อเข้ามาทำหน้าที่แทนตน ในการให้บริการสาธารณะเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นยึดหลักการที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การใช้อำนาจของประชาชนโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาค และการใช้เสียงข้างมากโดยเคารพเสียงส่วนน้อย เป็นหลักในการปกครอง ซึ่งการจัดตั้งองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามกระบวนการประชาธิปไตย^๑

จิตสำนึกทางการเมือง มีความเกี่ยวพันกันโดยตรงกับปัญหาการพัฒนาประเทศ และปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศก็มีความเกี่ยวพันโดยตรงกับการพัฒนาทาง

^๑ ลิขิต ธีรเวคิน, การรัฐประหารรัฐประหาร, (กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๗), หน้า ๓.

การเมืองตั้งแต่เหตุการณ์ปฏิวัติ เป็นต้นมา ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต่อระบบเศรษฐกิจของไทย ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ บริษัท ห้างร้าน ต้องปลดคนงานเพื่อประคองให้ธุรกิจอยู่รอด เพราะความหน้าเชื่อถือของรัฐบาลที่มาจากการปฏิวัติซึ่งเป็นการที่ไม่ใช่มาจากเสียงประชาชน ก็ทำให้นักลงทุนหรือบริษัทต่าง ๆ ไม่มีความมั่นใจในการลงทุน แต่ถึงแม้ประเทศไทยจะมีการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโตในระดับสูง แต่ประโยชน์ของการพัฒนานั้นกลับตกอยู่กับคนส่วนน้อย เนื่องจากการกระจายรายได้ไปสู่ภาคชนบทยังไม่เห็นเป็นรูปธรรม ยิ่งไปกว่านั้นปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมยังได้เกิดขึ้นควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาโสเภณี เอ็ดส์ การสูญเสยศักยภาพของสถาบันครอบครัว ชุมชน หรือปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และบทสรุปประเด็นหนึ่งก็คือการพัฒนาทางการเมืองของประเทศเป็นไปอย่างเชื่องช้า ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม บางกรณีรัฐบาลและสถาบันราชการถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าได้มีส่วนเพิ่มปัญหาให้แก่ไขได้ยากยิ่งขึ้นด้วย

การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนประวัติการเมืองไทยในวงกว้าง และในระยะเวลาที่ยาวต่อเนื่อง การปลูกจิตสำนึกทางการเมืองนี้เป็นการต้านการเมืองแบบตัวแทนและด้านการฉ้อฉล การใช้อำนาจรัฐ เพื่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง เนื่องจากพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีสื่อครบวงจร มีกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และความเห็นทางการเมืองอย่างเป็นระบบ จึงไม่น่าแปลกใจว่า ช่องว่างทางการเมืองด้านจิตสำนึกทางการเมืองได้รับการเติมเต็มโดยประเด็นที่ทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน คือ การรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ และการรักษาดินแดนของชาติ ณ วันนี้นักการเมืองไทยจึงเปลี่ยนไป โดยเฉพาะในด้านจิตสำนึกของประชาชนที่ไม่เคยมีการปลูกสร้างมาก่อน^๒

จากเหตุการณ์ดังกล่าวประเทศไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองขึ้นและถือเป็นครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์คือเหตุการณ์รัฐประหาร ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ การรัฐประหารครั้งนี้เป็นการทำรัฐประหารโดยกลุ่มที่ใช้ชื่อโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นับเป็นรัฐประหารครั้งที่ ๑๓ ในประวัติศาสตร์ไทย รัฐประหารดังกล่าวเกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์การเมืองซึ่งเริ่มเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ เพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ และอิทธิพลของทักษิณ ชินวัตร ในการเมืองไทยซึ่งไม่เป็นไปตามที่นักวิชาการในสายทฤษฎีความทันสมัยที่เชื่อและมองว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและประชาธิปไตยในยุโรปเกี่ยวข้องกับการเติบโตและบทบาทของคนชั้นกลาง สำหรับในกรณีของประเทศไทยกลับพบว่า พลังของคนชั้นกลางมิได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างปรากฏการณ์ “สองนคราประชาธิปไตย” พลังชนชั้นกลางบางกลุ่มเรียกร้องให้จัดการปัญหาการ

^๒ รัฐพล ประดับเวทย์, “การเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์”, สารนิพนธ์ มนุษยศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๘), หน้า ๒๙-๓๒.

คอร์ปชั่น ด้วยการสร้างสถาบันการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แข็งแกร่ง แต่ยังมีบางกลุ่ม นิยมและเสนอให้ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ หรือระบอบเผด็จการ บางกลุ่มเรียกร้องให้ใช้^๓ “วิถีประชาธิปไตยแบบไทย” ฯลฯ และกลุ่มที่ต่อต้านการรัฐประหารก็คือกลุ่มประชาชนรากหญ้า ซึ่งพวกเขาเป็นคนเลือกรัฐบาลเข้าไบนั่นเอง

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ข้อถกเถียงส่วนใหญ่ที่เสนอต่อสาธารณชนนั้น เป็นการให้เหตุผลยังไม่มีข้อมูลเชิงประจักษ์ในการรองรับ ว่าการแสดงออกทางการเมืองดังที่ได้กล่าวมานั้น แท้จริงแล้วจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนเป็นอย่างไร เพราะมีการแสดงออกทางการเมืองค่อนข้างมากในสถานการณ์ปัจจุบันในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้เขียนจะใช้ข้อมูลนี้ เพื่ออธิบายว่าจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และระดับจิตสำนึกว่ามีความสัมพันธ์กับการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ดังนั้นจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนและการตัดสินใจตลอดจนเหตุผลและความคิดเกี่ยวกับการเมืองว่ามีระดับความสำคัญต่อประชาชนมากน้อยเท่าใด ซึ่งจะมีการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น จึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในเรื่องจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ ระดับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตามจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตยว่าเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ประชาชนมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอย่างไร

^๓ บัวพันธ์ พรหมพักพิงและคณะ, “การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๕), หน้า ๓๕.

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน”

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยมุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย เกี่ยวข้องการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย โดยแบ่งเป็น ๓ ด้าน ๑.ด้านทักษะบุคคล ๒.ด้านการมีส่วนร่วม ๓.ด้านความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำนวน ๑๐,๑๙๒ คน^๔ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในการตอบแบบสอบถาม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษาวิจัย

พื้นที่ในการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน แบ่งออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน ได้แก่บ้าน บ้านสันตันธง, บ้านสันตันธง, บ้านบ่อแฮ้ว, บ้านศรี้อย, บ้าน...

^๔ รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๑ ท้องถิ่นเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :<http://www.Totontong.go.th/index.php?mod=ZGL5&type=Mw> [๖ กันยายน ๒๕๖๒].

บ้านพันตาเกิน, บ้านสันมะนะ, บ้านจักรคำมิข, บ้านใหม่สันมะนะ, บ้านปากล่อง, บ้านริมวง, และบ้านสันมหาพน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑. ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ,อายุ, ระดับการศึกษา และสถานภาพในชุมชน

๒. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ๑. ด้านทักษะบุคคล ๒.ด้านการมีส่วนร่วม ๓. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือน กันยายน ๒๕๖๒ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ รวมระยะเวลาเป็น ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มี เพศต่างกันมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนที่มี อายุต่างกันมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกันมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนที่มี อาชีพต่างกันมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

๑.๕.๕ ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกันมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะในงานวิจัย

จิตสำนึกหรือจิตไร้สำนึก หมายถึง ภาวะจิตที่รู้ว่าตัวเองเป็นใคร อยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร อยู่ รู้สึกอย่างไร อารมณ์เป็นเช่นไร หรือต้องการอะไร และแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักแห่งความเป็นจริงตามหลักเหตุและผล การคิด การตัดสินใจ การมีอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ เหล่านี้ที่เกิดขึ้นในจิตสำนึกบางส่วนจะถูกย้ายไปเก็บไว้ในจิตไร้สำนึก เช่นประสบการณ์ที่เลวร้ายในอดีต ความเจ็บปวดฝังใจ ความขัดข้องขุนเคือง ความท้อแท้ผิดหวัง เป็นต้น ซึ่งแม้เราจะพยายามลืมสิ่งต่างๆ เหล่านี้ หรือเราอาจจะคิดว่าเราลืมมันไปแล้ว แต่แท้ที่จริงมันยังคงฝังตัวอยู่ในจิตไร้สำนึก ปัญหาต่างๆ ในชีวิตมนุษย์เกิดจากการที่จิตสำนึกถูกรบกวนโดยสิ่งที่เก็บไว้ในจิตไร้สำนึกมากเกินไปจนควบคุมไม่ได้

ทักษะด้านบุคคล หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเป็นผู้นำ สามารถประพடுத்தตนให้เป็นที่ยอมรับจากสมาชิกในองค์กร สามารถเข้าใจและจงใจให้สมาชิกภายในองค์กรให้ทำหน้าที่ของแต่ละคนอย่างเต็มที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ รวมถึงความสามารถในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ติดต่อสื่อสารข้อมูลและประสานงานระหว่างบุคคลต่างๆ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าใจวิสัยทัศน์ขององค์กรได้ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกันเพื่อความสำเร็จในการทำงาน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคล ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่หมายความว่าเพียงการดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิด หรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่างๆ มีกิจกรรม และวิถีดำเนินงานของตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ แต่ผู้บริหารการพัฒนา มักไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยพยายามสร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นความคิด หรือโครงการของตน

ประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งการบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมืองผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่าพลเมืองทุกคนในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ และกำหนดให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเจตนาของตนเท่าเทียมกัน

หลักธรรม หมายถึง หลักฆราวาสธรรม ๔ ที่นำมาบูรณาการเพื่อการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

หลักฆราวาสธรรม 4 มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างความสงบสุขในสังคม หากคนในสังคมทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมนี้แล้ว ย่อมอำนวยคุณประโยชน์ให้แก่ผู้ปฏิบัติตามทั้งในชาตินี้และในชาติหน้า ก่อให้เกิดความสุขสวัสดิ์ มีความราบรื่นในการดำเนินชีวิต และยังทำให้องค์กรต่างๆ ตลอดจนสังคมเกิดความสงบเรียบร้อย

๑.สัจจะ ในฆราวาสธรรม 4 หมายถึง ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ด้วยกายจริง คือ ประพฤติด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง วาจาจริง คือ พูดความจริง และใจจริง คือ มีความจริงใจ

๒.ทมะ ในฆราวาสธรรม 4 หมายถึง การฝึกฝน การฝึกตน ให้มีการปรับปรุงตัวทั้งในด้านจิตใจ และการกระทำ ด้วยปัญญาเพื่อปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องในหน้าที่การงานหรือสิ่งที่กระทำอยู่นั้น

๓.ขันติ ในฆราวาสธรรม 4 หมายถึง ความอดทน อดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรค รวมถึงอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาทางใจ อาทิ ความยากลำบากในการทำงาน คำตำหนิจากผู้อื่น

๔.จาคะ ในฆราวาสธรรม 4 หมายถึง การบริจาคหรือความเสียสละจากความสุข และผลประโยชน์ของตน รวมถึงการละจากกิเลส ทำให้เป็นผู้มีความใจกว้าง รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และพร้อมที่จะเผชิญกับความทุกข์ร่วมกับผู้อื่น

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงระดับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงเปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงข้อเสนอเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการสร้างสำนึกการพัฒนา ระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมือง

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตย

๒.๔ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมือง

แนวคิดเรื่องจิตสำนึก (Consciousness) ในปัจจุบันพัฒนามาจากแนวคิดจิตสำนึกของ คาร์ล มาร์กซ โดยมีพื้นฐานความคิดอยู่ที่สภาพความเป็นอยู่ของบุคคลที่เป็นตัวกำหนดความคิด นอกจากนั้น คาร์ล มาร์กซ ยังเชื่อว่าความคิดไม่สามารถเกิดในความว่างเปล่าได้ ดังนั้น จิตสำนึกจึงไม่เป็นอิสระจาเงื่อนไขทางวัตถุ และรูปแบบการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือจะต้องมีความเกี่ยวข้องกันระหว่างวัตถุหรือการกระทำภายนอกกับวิถีการดำรงชีวิตการศึกษาเรื่องจิตสำนึกทำให้

คาร์ล มาร์กซ^๑ พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ๓ ตัว คือ ด้านทักษะบุคคล ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย โดยที่จิตสำนึกของคนไม่ได้เกิดมาจากตัวเขาคนเดียว แต่จะต้องเกิดจากความสัมพันธ์ที่ตัวบุคคลและกลุ่มมีต่อกัน หรืออาจกล่าวได้ว่า จิตสำนึกเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ความคิด อุดมการณ์ จิตสำนึกซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับกิจกรรมทางวัตถุ จิตสำนึกเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกไปจากการปฏิบัติหรือวิถีชีวิตประจำวันของคนในสมัยต่าง ๆ ได้เพราะ

^๑ กาญจนา แก้วเทพ, จิตสำนึกที่มนุษย์สร้างขึ้น, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕),

มาร์กซ์เชื่อว่าจิตสำนึกของคนมีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ถ้าจะศึกษาจิตสำนึกจะต้องศึกษาไปพร้อม ๆ กับประวัติศาสตร์ของคนแต่ละยุคแต่ละสมัยด้วย ปัญหาเรื่องจิตสำนึกของมนุษย์นั้นมีความสำคัญอยู่ที่ว่าสิ่งที่กำหนดการดำรงอยู่ของมนุษย์ไม่ใช่จิตสำนึกแต่เป็นความเป็นอยู่ของชีวิตในสังคมต่างหากที่กำหนดจิตสำนึกมนุษย์เป็นผู้ผลิตความคิดและมโนทัศน์ด้วยตนเอง ดังนั้นจิตสำนึกคือการรู้สำนึกและการมีตัวตนของมนุษย์ ในการดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สภาวะสังคมนั่นเอง

เมื่อพิจารณาทฤษฎีของมาร์กซ์^๒ ดังข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ และการเมืองของมนุษย์ได้วิวัฒนาการโดยสันติวิธีแต่เป็นระบบเศรษฐกิจ และการเมืองที่ผูกขาดโดยคนกลุ่มน้อย คือผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ซึ่งมีการขูดรีดคนกลุ่มใหญ่ทำให้เกิดการต่อสู้ และการขัดแย้ง มาร์กซ์ จึงเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์มนุษย์นั้น เป็นเรื่องของการต่อสู้ และการปฏิวัติ มาร์กซ์ และเองเงิลส์ได้เน้นให้ตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ได้ก้าวสู่ยุคพัฒนาขึ้นโดยลำดับ ฉะนั้นเขาทั้งสองจึงมีความเห็นว่า ระบบสังคมนิยม หรือระบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นยุคสุดท้ายที่ดีที่สุดในยุคของมนุษย์จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน โดยการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ อันเป็นการเกิดขึ้นตามกฎไดอะเล็กติก ฉะนั้น มาร์กซ์และเองเงิลส์ จึงเชื่อว่าสังคมนิยมตามแนวความคิดของเขาเป็น “สังคมนิยมแบบวิทยาศาสตร์”

ในความคิดของมาร์กซ์^๓ มีความเชื่อมั่นว่า ชนชั้นกรรมาชีพสามารถมีจิตสำนึกได้เองว่าถ้าฝ่ายตนถูกขูดรีด โดยได้รับหรือผ่านทางประสบการณ์ในการทำงาน และการดำรงชีพ ครั้นเมื่อสำนึกแล้วชนชั้นกรรมาชีพจะร่วมมือกันปฏิวัติล้มล้างนายทุน ดังปรากฏใน “คำประกาศของคอมมิวนิสต์” (The Communist Manifesto) ซึ่งมาร์กซ์และเองเงิลส์ได้ร่วมกันร่างไว้ สรุปได้ว่า ทุกคนจะมีเสรีภาพ ซึ่งเกิดขึ้นมาพร้อมกับชัยชนะขั้นสุดท้ายของชนชั้นกรรมาชีพ โดยกระบวนการของการปฏิวัติ และสังคมจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคคอมมิวนิสต์ ซึ่งมาร์กซ์ยังเชื่อว่าเป็นยุคสุดท้าย คือเป็นสังคมที่ไม่มีการขัดแย้งกันทางชนชั้น เป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น (Classless society) ไม่มีกฎหมาย ไม่มีการปกครอง และรัฐจะต้องอันตรธานไป (State will wither away)

ทฤษฎีปฏิวัติสังคมของมาร์กซ์ ได้มีการนำไปขยายความต่อเติมโดยเลนิน (Lenin) เพื่อวิ่งนำไปประยุกต์ใช้กับประเทศรัสเซีย และเหมา เจ๋อตุง (Mao Tse-Tung) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในจีน ส่วนที่เกี่ยวกับวิวัฒนาการของลัทธิคอมมิวนิสต์นั้น จากการศึกษาวิวัฒนาการของลัทธินี้เป็นที่ยอมรับกันว่า วิวัฒนาการของลัทธิคอมมิวนิสต์ในปัจจุบันเป็นการผสมผสานกันระหว่างความคิดของมาร์กซ์ และ เลนิน ที่เรียกกันว่า “ลัทธิมาร์กซิสม์ และเลนินนิสม์” (Marxism and Leninism)

^๒ พิสิษฐกุล แก้วงาม, “ทฤษฎีการเมืองกับการศึกษารัฐศาสตร์”, วารสารทางวิชาการ รัฐศาสตร์กฎหมายและการปกครอง, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๔. (ธันวาคม – มกราคม ๒๕๕๒): ๘๙.

^๓ Daniel Little, *The Scientific Marx's work considered as science*, (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1986), p 244.

นอกจากเรื่องของจิตสำนึก^๔ในช่วงต้น คาร์ล มาร์กซ์ ยังได้มีการศึกษาอุดมการณ์ทางศาสนา ปรัชญาการเมือง และบทบัญญัติของกฎหมาย และสรุปได้ว่า การกำเนิดของความคิดหรือจิตสำนึกมาจากการปฏิบัติตัวและการมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตจริงของมนุษย์ไม่ใช่อยู่ตัวคนเดียวและเกิดเป็นจิตสำนึกขึ้นมาได้ หากแต่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มที่มีต่อกันและกัน ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า มีตัวแปร ๓ ประการ คือ ด้านทักษะบุคคล ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในเชิงวิภาษวิธี คือต่างกำหนดซึ่งกันและกัน โดยในระยะแรกจิตสำนึกของมนุษย์นั้น สามารถสะท้อนออกมาจากกิจกรรมในชีวิตของมนุษย์โดยตรงได้ ซึ่งใครทำมาหากินอะไรก็จะมีจิตสำนึกอย่างนั้น เมื่อสังคมได้มีพัฒนาการจนเกิดการแบ่งงานกันออกเป็นงานที่ใช้แรงกายกับงานที่ใช้สมอง จะเห็นได้ว่าจากจุดนี้เองที่ทำให้จิตสำนึกที่เคยสะท้อนความเป็นจริงในชีวิตของมนุษย์ ชีวิตมนุษย์จึงกลายเป็นเครื่องเล่นของระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองไปแล้ว เพราะคิดว่าเงินสามารถแปลงชีวิตมนุษย์ให้ยอมสยบหรือยอมทำงานที่หนักก็ได้ ที่สามารถทำให้เงินเป็นค่าตอบแทน ซึ่งเป็นมาร์กซิสใหม่ กลุ่ม Structural Marxist ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องจิตสำนึกและอุดมการณ์ขึ้นมาสองข้อ โดยที่มีลักษณะเชิงลบและเชิงบวก คือ^๕

๑. อุดมการณ์ คือภาพแสดงตัวแทน (Representation) ของความสัมพันธ์แบบจินตนาการระหว่างปัจเจกบุคคล กับการดำรงอยู่ที่เป็นจริงของเขา อุดมการณ์ลักษณะนี้จะก่อให้เกิดเป็นจิตสำนึกที่ผิดพลาด (False Consciousness) มนุษย์จะพบเจออุดมการณ์แบบนี้ในนามของอุดมการณ์ทางศาสนา จริยธรรม หรืออุดมการณ์ทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังของอุดมการณ์ที่แท้จริง อุดมการณ์แบบนี้ต้องผ่านการตีความจากผู้มีอำนาจหรือตัวแทนของผู้มีอำนาจ เช่น นักบวช นักปราชญ์ นักการเมือง ผู้ปกครอง ฯลฯ กลุ่มคนเหล่านี้จะสร้างภาพลวงหรือจินตภาพที่สามารถทำให้ไขว้เขวไปจากความเป็นจริงได้ เพื่อให้กลุ่มของตนที่ได้ครอบงำชีวิตจิตใจของคนส่วนใหญ่ และจะขูดรีดหรือหาประโยชน์จากความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรมนี้เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองต่อไป

๒. อุดมการณ์ไม่ใช่สิ่งที่เป็นอุดมคติ (Ideal) หรือมีลักษณะเป็นความคิดหรือจิตใจและปัญญาล้วน ๆ เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในเชิงวัตถุการดำรงอยู่ของอุดมการณ์นั้นมีลักษณะเป็นวัตถุ กล่าวคืออุดมการณ์หรือจิตสำนึกจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางการผลิตของมนุษย์ และความสัมพันธ์ทางชนชั้นของมนุษย์นั่นเอง Lukacs มาร์กซิสรุ่นใหม่ เป็นอีกผู้หนึ่งกลุ่มที่ให้ความสนใจในแนวคิดที่คิดถึงเรื่องจิตสำนึก จะเห็นว่าจิตสำนึกไม่ได้เป็นเพียงภาพสะท้อนของโครงสร้างส่วนล่าง ซึ่งเป็นบทบาทที่รองรับการกระทำเท่านั้น แต่จิตสำนึกก็ยังมิบทบาทที่สามารถเป็นตัวกระทำหรือ Action ใน

^๔ กาญจนา แก้วเทพ, “อุดมการณ์ : แนวคิดและบทวิเคราะห์”, วารสารทางวิชาการ เศรษฐศาสตร์การเมือง, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓ (เดือนตุลาคม ๒๕๕๖ - มกราคม ๒๕๕๗): ๓๔-๓๙.

^๕ พิสิษฐกุล แก้วงาม, “ทฤษฎีการเมืองกับการศึกษารัฐศาสตร์”, วารสารทางวิชาการ หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ กฎหมายและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๒): ๖๑.

ปฏิบัติการทางสังคมได้ด้วยกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกที่ไม่ใช่ต้องเป็นอะไรไปก่อน แล้วอีกอย่างจะเปลี่ยนตาม ลูคัส ได้แบ่งจิตสำนึกของบุคคลออกเป็น ๒ ระดับ ดังนี้^๖

๑. จิตสำนึกแบบจิตวิทยาหรือจิตสำนึกแบบทันทีทันใดเป็นจิตสำนึกที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติและเป็นไปตามธรรมชาติ โดยมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวในระยะใกล้ เช่น ความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งจิตสำนึกชนิดนี้มีทั้งแบบที่เป็นปัจเจกตนเอง และของมวลชนโดยส่วนรวม

๒. จิตสำนึกของชนชั้นหรือจิตสำนึกทางสังคม มีจิตสำนึกประเภทนี้เกิดขึ้นได้ด้วยปฏิบัติการที่มีความตั้งใจของมนุษย์เท่านั้น เช่น การป้องกันผลประโยชน์โดยส่วนรวมของกลุ่มหรือของประเทศชาติ ได้มีการยกระดับจิตสำนึกชนิดแรกมาเป็นชนิดหลังนี้จะต้องใช้เวลาต้องมีการสั่งสมประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ของสื่อที่เป็นตัวกลาง กลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์เท่านั้น ลูคัส ยังเห็นว่าเนื่องจากมนุษย์มีอัตวิสัยในทางประวัติศาสตร์ (Historical Subjectivity)

ดังนั้นเมื่อใดที่มนุษย์มีการถูกบีบบังคับให้ตกอยู่ในสภาพเสมือนวัตถุขึ้นหนึ่งซึ่ง ลูคัส เรียกว่า Reification (มาร์กซ์ ใช้คำว่า Alienation และ Fetishism) หรือถูกทำให้รู้สึกคิด“ราวกับไม่ใช่คน” ถ้ามนุษย์จะเกิดการต่อสู้ขึ้น เพื่อยืนยันศักดิ์ศรีหรืออัตวิสัยทางประวัติศาสตร์ของเขาขึ้นมาได้ เช่น การเกิดทาส ขบวนการสตรี เป็นต้น เนื่องจากในความสัมพันธ์กันของมนุษย์นั้น มนุษย์ไม่สามารถกำหนดทุกสิ่งทุกอย่างได้ซึ่งบางอย่างถูกกำหนดมาแล้วจากประวัติศาสตร์ เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ได้ถูกรอบำหรือถูกทำให้เป็นเหมือนวัตถุไม่สามารถมีความรู้สึกจริง ๆ แต่กับสิ่งรอบข้างได้ จิตสำนึกที่ถูกรอบำนี้เป็นอันเดียวกันกับจิตสำนึกที่ผิดพลาดดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น แต่ลูคัส ก็ยังมองว่าจิตสำนึกของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยกระบวนการที่มีการยกระดับจิตสำนึกซึ่งอาศัยปัจจัย ดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งอาจทำให้บุคคลรับรู้ถึงความจริงที่ซ่อนเร้น
๒. เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ และการถ่ายทอดอุดมการณ์
๓. เกิดจากปัจจัยฉับพลัน เช่น ภาวะสงคราม กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึก เมื่อมีโอกาสได้เข้าร่วมการต่อสู้ที่เป็นจริง
๔. การมีโอกาสติดต่อกับกลุ่มภายนอก เช่น การดูงาน การฝึกอบรมกับกลุ่มภายนอกเป็นการช่วยเพิ่มการรับรู้ที่กว้างขึ้น

ดังนั้นแนวคิดเรื่องจิตสำนึกตามแนวทางของมาร์กซ์ จะเห็นได้ว่า จิตสำนึกจะพัฒนาต้องมีพื้นฐานในเรื่อง ด้านทักษะบุคคล ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย

^๖ พิษณุ พงษ์สวัสดิ์, อุดมการณ์การเมือง และวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๘๗.

ของคนเรานั้นมีความสัมพันธ์ต่อกันในเชิงลักษณะที่ต่างกำหนดซึ่งกันและกัน ซึ่งเรียกว่าความสัมพันธ์กันในเชิงวิภาษวิธี (Dialectic Relationship) จิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงของมนุษย์ในเรื่องต่าง ๆ ที่ติดตัวมาซึ่งจะสะท้อนออกมาจากกิจกรรมในการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ แต่เมื่อมนุษย์ถูกปลูกฝังจากการจัดองค์กรทางสังคมในลักษณะต่าง ๆ แล้วจะทำให้จิตสำนึกถูกชี้นำและปิดกั้นไม่ให้รู้ถึงความเป็นจริง และประสบการณ์ที่แท้จริงของตนกลายเป็น “จิตสำนึกที่ผิดพลาด” ขึ้นมาได้ และยังสรุปไว้อีกว่า มีประเด็นเกี่ยวกับเรื่องวิธีวิทยาในการศึกษาจิตสำนึก กล่าวคือ เมื่อจิตสำนึกเป็นเรื่องทางความคิดเราจะใช้หรือศึกษาอะไรที่เป็น “ภาพแทน” (Representation) จิตสำนึกประเด็นพิจารณาข้อนี้ทำให้ต้องย้อนกลับไปมองหาแนวคิดของ Lukace อีกครั้งที่และเขาได้แยกจิตสำนึกทางการเมืองออกเป็น ๒ ระดับ ซึ่งทั้งสองระดับนี้มีภาพแทนจิตสำนึกที่แตกต่างกันในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้เขียนจะมองจิตสำนึกทางการเมืองในระดับแรก คือมองว่าเป็น “ทัศนคติทางการเมือง” ทัศนคติในที่นี้ก็จะเทียบได้กับระดับที่หนึ่งคือ จิตสำนึกแบบจิตวิทยาหรือจิตสำนึกแบบทันทีทันใด ซึ่งเป็นจิตสำนึกที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติและเป็นไปตามธรรมชาติ จะมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวในระยะใกล้ เช่น ความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งจิตสำนึกชนิดนี้มีทั้งปัจเจกชน และของมวลชน โดยส่วนรวมในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยจะมองจิตสำนึกทางการเมืองผ่านทัศนคติทางการเมืองของประชาชนต่อระบอบประชาธิปไตยซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเกิดขึ้นของจิตสำนึก ดังจะได้อธิบายโดยลำดับดังต่อไปนี้

การสร้างจิตสำนึกแบบประชาธิปไตย

มีทฤษฎีการเมืองอย่างหนึ่งที่ได้กล่าวว่า^๗ ความมั่นคงของระบบการปกครองแบบหนึ่งแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับคนที่คนในสังคมนั้นมีจิตใจที่จะส่งเสริมต่อการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามการปกครองแบบนั้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบประชาธิปไตยในสหรัฐฯ หรือเป็นระบบเผด็จการแบบคอมมิวนิสต์ในโซเวียตรัสเซีย ดังนั้น การปกครองแบบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อคนส่วนมากทั้งที่เป็นฝ่ายปกครองและฝ่ายผู้อยู่ใต้การปกครอง จะมีจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยปัญหาที่มีการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอยู่เสมอก็คือการมีวัฒนธรรมทางการเมืองหรือการมีจิตใจแบบประชาธิปไตย มีลักษณะอะไรบ้างจากผลของการศึกษาวิจัยของนักรัฐศาสตร์ พอจะสรุปลักษณะของการมีจิตใจแบบประชาธิปไตยได้ดังนี้

^๗ สุพร แสงแก้ว, การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, พ.ศ.๒๕๕๔), หน้า ๒๖-๒๘.

ประการแรก คนส่วนใหญ่ในสังคมต้องมีจิตใจสนับสนุนหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยคือมีความต้องการปกครองแบบนี้มากกว่าปกครองแบบอื่น รวมทั้งต้องเห็นด้วยกับหลักการปกครองแบบนี้ที่ว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

ประการที่สอง ทั้งผู้นำและประชาชนจะต้องยึดมั่นในสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล จะต้องเชื่อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล รวมทั้งรู้จักเคารพเสรีภาพของผู้อื่นในการพูดในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก แม้ว่าสิ่งนั้นจะคัดค้านหรือขัดแย้งกับความคิดเห็นหรือรสนิยมของตนก็ตาม

ประการที่สาม คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องเคารพในกติกาของการปกครองแบบนั้น คือถ้าใช้วิธีตัดสินปัญหาด้วยเสียงข้างมาก โดยมีการข้อผูกพันที่จะต้องมีการปฏิบัติตามจากทุกฝ่าย ส่วนขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองสิทธิของฝ่ายที่เสียงข้างน้อย ทั้งนี้เพื่อประกันว่าการแก้ปัญหา นั้นเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม และให้เป็นไปตามหลักที่ว่าแต่ละคนมีสิทธิมีเสียงเท่ากัน ส่วนบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับเสียงข้างมากก็จะถือว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามหรือจะขจัดออกนอกสังคมไม่ได้ เช่น จะห้ามการวิพากษ์วิจารณ์ของฝ่ายนั้นไม่ได้ ยิ่งกว่านั้นกติกาของการปกครองแบบนี้ยังรวมถึงการปฏิบัติต่อกันอย่างยุติธรรม การยึดถือระเบียบวิธีการตามกฎหมายและการเคารพสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยยุติธรรม

ประการที่สี่ คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองโดยติดตามข่าวสารของบ้านเมือง พูดคุยถึงปัญหาของบ้านเมืองกับผู้อื่นและพยายามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือในการกำหนดนโยบายของทางราชการ เช่นการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

ประการที่ห้า คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและความเชื่อมั่นในตนเอง หน้าที่พลเมืองเหล่านั้นได้แก่ การปฏิบัติเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีการปฏิบัติตามกฎหมาย การเสียภาษี การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ยิ่งกว่านั้นยังจะต้องมีความเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของตนจะได้ผล

ประการที่หก คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องมองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจในผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่หรือสถาบันของทางราชการ

ประการที่เจ็ด คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องรู้จักการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และในทางสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการใช้อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติงานทางราชการ

ประการสุดท้าย จะต้องไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการได้แก่สิ่งต่อไปนี้ คือการมองความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำการใช้อำนาจเด็ดขาด การอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ

การนิยมนระบบเจ้าขุนมูลนายการที่ไม่ยอมรับความเสมอภาค การที่ไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น ในการที่ใช้สิทธิเสรีภาพของเขา การยึดมั่นในค่านิยมแบบเดิม รวมทั้งการมีความคิดอ่านที่ตรงข้าม จิตใจแบบประชาธิปไตยที่กล่าวมาแล้ว

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้การปกครองแบบนี้อยู่ได้ก็คือการที่บุคคลใน สังคมมีจิตใจเป็นประชาธิปไตยซึ่งได้แก่ การยึดมั่นในหลักและกติกาของการปกครองแบบ ประชาธิปไตย การเคารพในศักดิ์ศรี ความเสมอภาค และเสรีภาพของบุคคล ความสนใจที่จะมีส่วนร่วม ในการปกครองสำนึกในหน้าที่พลเมือง การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ความไว้วางใจในผู้อื่นและการไม่มีจิต ใจเป็นแบบเผด็จการแม้ว่าประชาธิปไตยจะมีไ้ระบบการปกครองที่ดีที่สุดจะช่วยแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ของสังคมให้หมดสิ้นไปได้อย่างรวดเร็วทันใจก็นับว่าเป็นระบบการปกครองที่มีกลไกทางการเมืองที่จะ ประกันได้ว่าการแก้ไขปัญหานั้นจะเป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสม ยิ่งกว่านั้นยังเป็นระบบที่ให้ความ คาดหวังต่อประชาชนในการปกครองตนเองในการแสวงหาความเจริญและในการแสวงหาความสุขใน การดำรงชีวิต^๔

เราจะเห็นได้ว่า ความสำเร็จของการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมี รัฐธรรมนูญการเลือกตั้ง หรือการมีสมาชิกสภานิติบัญญัติเท่านั้น เพราะย่อมไม่เป็นการยากที่จะ กำหนดหลักการวิธีการและความมุ่งหมายในการปกครองอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างที่เป็นทางการเช่น ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือในกฎหมายและระเบียบปฏิบัติอื่น ๆ ส่วนที่จะมีผลในทางปฏิบัติหรือไม่อยู่ ก็ขึ้นอยู่กับคนผู้ปฏิบัติว่ามีจิตใจที่สนับสนุนมีหลักการ มีวิธีการ และมีความมุ่งหมายดังกล่าวอย่าง แท้จริงมากน้อยเพียงใด ข้อสำคัญคือเขาต้องมีจิตใจเป็นประชาธิปไตยด้วยและปัญหานี้จึงเป็นความ รับผิดชอบของคนไทยทุกคนที่จะต้องช่วยกันสร้างจิตใจแบบประชาธิปไตยให้มีการเกิดขึ้นกับตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ผู้ทำของสังคมก่อนอื่นเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ผู้ทำของสังคมก่อนอื่นใด

จิตสำนึกประชาธิปไตยมีลักษณะจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยหรือการมีวัฒนธรรม ประชาธิปไตย พอจะแยกออกได้ดังนี้^๕

๑) จิตสำนึกและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีคำกล่าวว่า ระบบ ประชาธิปไตยไม่ใช่ระบบการเมืองที่ดี แต่เป็นระบบที่ทำงานได้ผลหรือเป็นระบบที่เลวน้อยที่สุด โดย กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ระบบประชาธิปไตยมีทั้งจุดดีจุดเสียไม่ใช่เป็นระบบที่สมบูรณ์แบบ เพราะบางครั้ง เสียส่วนใหญ่อาจจะผิด แต่ถ้าเมื่อเทียบกับระบบอื่น ๆ แล้วคงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นระบบทางการเมือง การปกครองที่เลวน้อยที่สุด และความศรัทธาต่อระบบจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะความศรัทธาจะ

^๔ อนันต์ เกตุวงศ์, การศึกษาเรื่องทฤษฎีการพัฒนาและการวางแผนพัฒนาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘.

^๕ ลิขิต อีระเวคิน, “จิตสำนึกทางการเมือง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๙-๑๒.

นำไปสู่ความเชื่อมั่นว่า ทั้งนี้ก็ต่อเนื่องจากเป็นระบบที่ทำงานได้ผลและก่อความเสียหายน้อยที่สุด เพราะเป็นระบบที่มีการประชุมต่อรองหาข้อยุติ และเคารพในหลักการแห่งสิทธิเสรีภาพ ด้วยเหตุนี้ จิตสำนึกและศรัทธาในระบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะในหมู่ผู้นำเป็นตัวอย่างยิ่ง

๒) จิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ จิตสำนึกในเรื่องเสรีภาพ เป็นหัวใจสำคัญของลักษณะจิตใจของประชาธิปไตย ทั้งนี้เป็นเพราะสิทธิเสรีภาพคือฐานสำคัญของระบบเสรีประชาธิปไตยเป็นสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์ ของมนุษยชาติที่เป็นเสรีชนใครจะมาบังคับตัดทอนลงมิได้

๓) จิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ผู้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองอันชอบธรรม

๔) จิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่ และสิทธิเสียงส่วนน้อย (Majority rule and minority right) หลักการตัดสินข้อขัดแย้งและหาข้อยุติในระบบประชาธิปไตย การลงคะแนนเสียง และใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์การตัดสิน

๕) จิตสำนึกในความเสมอภาค ประชาธิปไตยหมายถึงอำนาจของประชาชน โดยประชาชนส่วนใหญ่ประชาชนหมายถึงประชาชนทุกคนไม่ใช่ประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

๖) จิตสำนึกในความยุติธรรม ความยุติธรรม การเคารพกติกา ความมีใจนักเลง (ไม่ใช่ นักเลงหัวไม้ หรืออันธพาล) จิตใจนักกีฬา เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการของระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะ ความแย้งต่างๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นจะหาข้อยุติไม่ได้ ถ้าไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานความยุติธรรม

๗) จิตสำนึกในการคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ จิตใจที่เป็นประชาธิปไตยจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ของสังคมและประเทศชาติไม่มุ่งเน้นเฉพาะผลประโยชน์ส่วนตัว โดยก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่นหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติ

๘) จิตสำนึกเรื่องความรับผิดชอบ เคารพกฎระเบียบและมีวินัยประชาธิปไตยไม่ใช่มีแต่การอ้างสิทธิเสรีภาพ แต่ต้องมีการสร้างจิตสำนึกเรื่องความรับผิดชอบ การเคารพกฎระเบียบและมีวินัย

๙) จิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ประชาธิปไตยทำให้เราได้ใช้สิทธิเสรีภาพได้ ก็แปลว่าผู้อื่นควรมีสิทธิเสรีภาพได้ด้วยเช่นกัน เราไม่มีสิทธิห้ามไม่ให้ผู้ใดใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกความคิดเห็น หรือมีพฤติกรรมอันใด ถึงแม้เราจะไม่ชอบ หรือไม่เห็นด้วยก็ตาม

๑๐) จิตสำนึกในหลักนิติธรรม (rule of law) หลักนิติธรรมคือหลักการอันถูกต้องทางกฎหมายทั้งในแง่หลักการ กระบวนการตรากฎหมาย และการบังคับกฎหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งหลักนิติธรรมคือ การใช้หลักกฎหมายเป็นฐานในการปกครองไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจของคนที่อยู่ในอำนาจโดยใช้อำนาจของผู้นำเป็นหลักโดยที่เรียกว่า การปกครองโดยคน เป็นหลักนิติธรรม

จิตสำนึกทั้ง ๑๐ ข้อ คือลักษณะจิตใจที่ประชาธิปไตยเป็นรากฐานของการพัฒนา วัฒนธรรมประชาธิปไตย และพัฒนาระบบประชาธิปไตยหรือระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

การปลูกจิตสำนึกทางการเมือง

ปัญหาความขัดแย้งแตกแยกทางการเมืองในประเทศ^{๑๐} ส่วนใหญ่เกิดจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ยังไม่มีความเข้าใจเรื่องการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีพอ ระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องนั้นไม่ใช่เพียงการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของการปลูกจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกต้องและชอบธรรมด้วย แต่จุดอ่อนในระบอบประชาธิปไตย ก็ขึ้นอยู่กับระดับความคิด และระดับการศึกษา ที่ยังไม่ได้ให้การศึกษาแก่ประชาชน ทำให้ไม่มีความเข้าใจระบอบการเมืองอย่างแท้จริงว่าระบอบการเมืองที่ดีที่ถูกต้องและชอบธรรมว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรในการที่พรรคการเมือง พรรคหนึ่งประสบชัยชนะในการเลือกตั้งแล้วเข้ามาจัดตั้งรัฐบาลโดยการอ้างการมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่ยินยอมให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาลจึงทำให้ระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยถึงทางตันที่ไม่มีทางออกและได้นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมจนเกิดความแตกแยกอย่างรุนแรง ระหว่างประชาชนฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลและฝ่ายที่ออกมาคัดค้านต่อต้านรัฐบาล

นักการเมือง^{๑๑}ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นทั้งในอดีตและปัจจุบันบางกลุ่ม ก็ยังได้พยายามใช้อำนาจทางการเมืองเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพรรคพวกในทางที่มีชอบ โดยอาศัยช่องว่างของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่มีช่องโหว่ เพราะรัฐธรรมนูญฉบับได้ให้อำนาจแก่ผู้บริหารพรรคการเมืองมากเกินไปทำให้ผู้นำพรรคการเมืองนั้นมีอำนาจบังคับ ส.ส.ของพรรคได้อย่างเด็ดขาดจนทำให้กลายเป็นเผด็จการในระบอบประชาธิปไตยการแก้ไขไม่ให้ผู้นำและนายทุนพรรคการเมืองมีอำนาจมากเกินไปก็จะต้องกระจายอำนาจทางการเมืองออกไปสู่ประชาชนในทุก ๆ กลุ่มของสังคม และควรยกเลิกเงื่อนไขจำนวนสมาชิกพรรคและจำนวนสาขาพรรค ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในทางด้านการศึกษาในเรื่องของระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง โดยต้องปลูกฝังกระบวนการรับรู้ของประชาชนตั้งแต่ยังเป็นเยาวชนเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ

ประการสำคัญที่สุดในระบอบประชาธิปไตยก็คือ ความโปร่งใสในการบริหารไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระดับท้องถิ่นหรือในระดับชาติ ในการใช้จ่ายงบประมาณตามกำหนดนโยบายของ

^{๑๐} วรินทร์ นามพิกุล, จิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนกับการตัดสินใจเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิกสภาอบต ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี, (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓), หน้า ๖๗.

^{๑๑} ปัญญา อุดชาชน, อำนาจศาลรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร: เอดิชั่นเพรส, ๒๕๕๖), หน้า ๔๐-๔๒.

นักการเมืองทุกครั้งจะต้องให้ประชาชนผู้ที่เสียภาษีได้รับทราบและมีการชี้แจงที่มาของนโยบายการใน
ใช้เงินโดยงบประมาณที่นำไปใช้นั้น

จิตสำนึกกับทัศนคติทางการเมือง

นิยามถึงความหมายของผู้วิจัยได้ให้ความหมายคำว่า “ทัศนคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า
“Attitude” มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Aptus” แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม มีผู้ใช้คำอื่นใน
ความหมายเดียวกันเช่น “เจตคติ” หรือ “เจตณคติ” นอกจากนั้น ได้มีผู้เชี่ยวชาญให้คำจำกัดความไว้
หลายท่าน ดังนี้

โดยให้ความหมายว่าทัศนคติ^{๑๒} คือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่ได้รับหรือเรียนรู้มาจน
กลายเป็นแบบอย่างให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมหรือแสดงออก ทั้งในทางที่สนับสนุนและต่อต้านกับบางสิ่ง
บางอย่าง ซึ่งเป้าหมายที่บุคคลมีพฤติกรรมด้วยนั้นอาจเป็นทางได้ทั้งทางบวกและทางลบ

มีการสรุปเกี่ยวกับทัศนคติไว้^{๑๓} ดังนี้

๑. เป็นสิ่งที่มีอยู่ภายในจิตใจ คือเป็นเรื่องราวของการจัดระเบียบความรู้สึกนึกคิดของ
บุคคลที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

๒. ไม่ใช่สิ่งที่มีมาแต่กำเนิดแต่เกิดจากการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ที่ตัวเอง
เคยได้สัมผัสมาซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดการเรียนรู้จนกลายเป็นทัศนคติ

๓. เป็นสิ่งที่มีลักษณะความมั่นคงถาวร คือ เมื่อเกิดเป็นทัศนคติภายในจิตใจของมนุษย์
แล้วสิ่งนี้จะอยู่ในลักษณะความมั่นคงถาวร และจะไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสิ่งที่มากระตุ้น
เพราะทัศนคติที่เกิดขึ้นมานั้นจะเกิดขึ้นอย่างมีระบบ ดังนั้นหากจะมีการเปลี่ยนแปลงก็ต้องผ่านระบบ
เหมือนดังเช่นการเริ่มต้นที่จะมีทัศนคตินั้น ๆ เกิดขึ้นอาจจะต้องมีระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลง

๔. เป็นสิ่งที่มีความหมาย ซึ่งสามารถอ้างอิงถึงตัวบุคคลและสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอ ๆ คือไม่ได้
เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในแต่ถ้าหากเกิดจากการก่อตัวจากการเรียนรู้ของมนุษย์จากสิ่งที่มีตัวตน
หรืออ้างอิงได้ เช่น กลุ่มคน สถาบัน เรื่องราวทางสังคม เป็นต้น

^{๑๒} ทิตยา สุวรรณชฎ, ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๕๖), หน้า ๘.

^{๑๓} วัฒนา ศรีสัตย์วาจา, ทัศนคติในแนวโน้มต่อการแสดงออก, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๕๗),

แหล่งที่มาของทัศนคติ

แนวความคิดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของทัศนคติมีมากมายหลายประการ ซึ่งมีการสรุปได้ดังนี้ได้สรุปแนวคิดของ Foster ไว้ว่า ทัศนคติเกิดจากสาเหตุ ๒ ประการคือ^{๑๔}

๑. เกิดจากการได้สัมผัสโดยตรงจากประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวไม่ว่าจะเป็นบุคคล สภาวะแวดล้อมเหล่านี้เรียกว่า ประสบการณ์ทางตรง (Direct experiences) และอีกอย่างคือ เกิดจากการได้รับรู้มาอีกต่อหนึ่ง คือไม่ได้มีการสัมผัสประสบการณ์นั้นโดยตรงแต่เรียนรู้มาจากผู้อื่นอีกที เรียกว่า ประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect experiences) ดังนั้นบุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์

๒. เกิดจากค่านิยมและการตัดสินเชิงคุณค่า (Value judgment) เพราะกลุ่มคนแต่ละกลุ่มมีการให้คุณค่ากับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน สิ่งเดียวกันแต่กลุ่มคนแต่ละกลุ่มอาจจะให้คุณค่าที่ต่างกันก็เป็นได้ ดังนั้นการที่บุคคลใดจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใด ๆ ก็ย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมวัฒนธรรมของกลุ่มคนนั้น ๆ

แนวคิดของ Allport^{๑๕} กล่าวถึงแหล่งที่มาของทัศนคติไว้ว่า

๑. เกิดจากการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของสังคม และนำ เอาสิ่งที่เรียนรู้เหล่านั้นมาเป็นรากฐานของทัศนคติ

๒. เกิดจากการแบ่งแยกความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์ของตนเอง เช่น เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาดีมักมองโลกในแง่ดี เป็นต้น

๓. เกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับมาจากเดิม ถ้าเคยได้รับประสบการณ์ที่ดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับเรื่องใด ก็จะทำให้จำฝังใจกลายเป็นทัศนคติต่อสิ่งนั้น ๆ

๔. เกิดจากการเลียนแบบ เช่น การที่เด็ก ๆ ในครอบครัวมีการเลียนแบบผู้ใหญ่ในครอบครัวและเมื่อเห็นว่าผู้ใหญ่มีทัศนคติต่อสิ่งใด ๆ เป็นเช่นไรเด็กก็จะเลียนแบบและมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น ๆ ไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ใหญ่ด้วยและกล่าวว่ามีปัจจัยหลายประการที่ทำให้เกิดทัศนคติ

๓. ความต้องการให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนา บุคคลจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่ทำให้ตนเองสมปรารถนา แต่ถ้าหากสิ่งใดทำให้เขาไม่ได้ตามที่ใจปรารถนา เขาก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งมีการเกิดทัศนคติโดยมีการสรุปไว้ดังนี้

^{๑๔} สุนทร เฉลิเมเกียรติ, แนวคิดของ Foster, (กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญการพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๖๗.

^{๑๕} Allport Gordon, "Attitudes in A Handbook of Social Psychology", (Murchison Worcester, MA: Clark University Press, 1935), pp 789-844.

การเกิดทัศนคติได้ ๔ ประการ คือ^{๑๖}

๑. ประสบการณ์เฉพาะบุคคล (Specific experience) เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้พบกับเหตุการณ์นั้นมาด้วยตนเอง ซึ่งผู้ที่มีประสบการณ์ที่ดีต่อสิ่งใด ๆ
๒. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from others) การสื่อสารกับบุคคลอื่นจะทำให้ได้รับทราบทัศนคติของบุคคลอื่น ๆ
๓. รูปแบบ (Models) เมื่อเห็นรูปแบบต่าง ๆ ในสังคมถ้าหากเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีก็จะเกิดการรับมาและปฏิบัติตามจนกลายเป็นทัศนคติ
๔. ปัจจัยด้านสถาบัน (Institutional factors) สถาบันต่าง ๆ ในสังคมสามารถก่อให้เกิดทัศนคติส่วนบุคคลได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียน วัด ครอบครัว หน่วยงาน สมาคมหรือ องค์กรต่าง ๆ หากสถาบันเหล่านั้นชี้นำไปในทิศทางใด ผู้ที่อยู่ในสถาบันก็มักจะมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน

สิ่งทีก่อให้เกิดการสร้างทัศนคติไว้ดังนี้^{๑๗}

๑. วัฒนธรรม (Culture) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างทัศนคติของตัวบุคคล เพราะวัฒนธรรมจะอยู่กับตัวบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย จะถือว่าเป็นสิ่งที่มีความใกล้ชิดกับชีวิตของมนุษย์มากพอสมควร
 ๒. ครอบครัว (Family) เนื่องจากมนุษย์ทุกคนที่เกิดมา จะต้องเกิดมาจากครอบครัว ดังนั้น จึงจะถือได้ว่าครอบครัวนั้นมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างทัศนคติ
 ๓. กลุ่มเพื่อน (Peer group) ถือเป็นอีกกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติของมนุษย์เช่นกัน เพราะบุคคลต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูงหรือคนรอบข้าง ดังนั้นในบางครั้งก็อาจจะต้องมีทัศนคติบางอย่างที่ตรงกันเพื่อทำให้เกิดการยอมรับเกิดขึ้น
 ๔. บุคลิกภาพ (Personality) การที่บุคคลมีบุคลิกภาพที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ก็มักจะส่งผลทำให้เกิดการสร้างทัศนคติที่แตกต่างกันไปด้วยประโยชน์ของทัศนคติ
- มีการกล่าวถึงประโยชน์และหน้าที่ของทัศนคติไว้ ดังนี้
๑. สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปรับตัวของมนุษย์ และใช้เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์

^{๑๖}สุชา จันทรเฒ, การสร้างทัศนคติ, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๔.

^{๑๗}โสภณ ชูพิกุลชัย, “การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับจริยธรรม ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมของครอบครัวไทย ที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตการปกครอง, (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา, ๒๕๕๓), หน้า ๖๕.

๒. ใช้ในการป้องกันหรือปกป้องสภาพจิตใจของมนุษย์ เพราะความคิดหรือความเชื่อบางอย่างสามารถทำให้มนุษย์รู้สึกสบายใจ จึงสร้างทัศนคติเช่นนั้นขึ้นมาเพื่อปกป้อง ส่วนจะผิดจะถูกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

๓. ทำหน้าที่แสดงค่านิยมให้คนเห็นหรือสังคมภายนอกได้รับรู้เกี่ยวกับตัวตนของบุคคลนั้น ๆ ผ่านทางทัศนคติ

๔. ให้คุณประโยชน์ทางความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์

๕. ช่วยให้ผู้บุคคลมีหลักการและกฎเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรม เพราะการที่บุคคลยังมีทัศนคติต่อบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมเช่นไร ก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถประเมินและตัดสินใจได้ว่า ตนเองควรจะมีประพฤติดังใดจึงจะเหมาะสมและถูกต้องจากคำอธิบายที่ผู้วิจัยได้พยายามนำเสนอมาได้ทั้งในเรื่องของจิตสำนึกทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองในข้างต้น ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงได้ให้นิยามคำว่า จิตสำนึกทางการเมือง ว่าหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าทางการเมือง ระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านการสั่งสมจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ความรู้สึกเชิงประเมินค่านี้เป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ และมนุษย์ก็จะมีทัศนคติต่อสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์

จากนิยามความหมาย ว่าแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมือง^{๑๔}และแนวคิดทัศนคติทางการเมืองที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดจิตสำนึกทางการเมือง จากนิยามของทัศนคติที่จะเน้นว่าเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดเชิงประเมินค่าต่อสิ่งที่ต้องสั่งสมหรือพบเจอมาจากการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เน้นว่ามนุษย์จะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์ ซึ่งจะสอดคล้องกับจิตสำนึกทางการเมืองที่จะเน้นในเรื่องความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์เช่นกัน ที่เน้นก็เพราะว่าจิตสำนึกจะเป็นอย่างไร ก็ย่อมสะท้อนมาจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันนั้นใครประกอบอาชีพหรือทำมาหากินอย่างไรก็จะมีจิตสำนึกอย่างนั้น เช่น คนที่เป็นชาวนาก็จะมีจิตสำนึกที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทำนา ก็จะไม่ทางที่จะมีจิตสำนึกเป็นข้าราชการไปได้ นี่เป็นการมองของแบบ คาร์ล มาร์กซ แต่ก็มีข้อโต้แย้ง เช่น เรื่องของกลุ่มผู้มีรสนิยมสูงแต่มีรายได้ต่ำ เป็นต้น เพื่อให้เห็นนิยามที่ชัดเจนของคำว่า จิตสำนึกทางการเมือง จึงก่อให้เกิดประเด็นที่จะเป็นข้อถกเถียงกันที่สำคัญ ๒ ประการคือ

ประการแรกคือ จิตสำนึกทางการเมืองจะแทนด้วยอะไร มีอะไรเป็นเครื่องชี้ได้ว่าเป็นจิตสำนึก จากที่ได้อธิบายไปแล้วว่าจะนำทัศนคติทางการเมืองมาอธิบาย ดังนั้นจิตสำนึกทางการเมืองจะทดแทนด้วยระดับของทัศนคติทางการเมืองของประชาชน โดยประเด็นสำคัญที่จะอธิบายให้เห็นถึง

^{๑๔}พนพาศ ธีรเวคิน, แนวคิดของ Katz, (กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๘-๑๒๓.

ระดับจิตสำนึกคือ เรื่องของความคิดความเชื่อในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในเรื่องสิทธิหน้าที่ของประชาชนตามกฎหมาย และเรื่องการคอร์รัปชัน ถ้าหากมองในมุมของแนวคิดเรื่องจิตสำนึกที่ผิดพลาด จะเห็นว่าม้งงานวิจัยหลายชิ้นที่ได้ศึกษาไว้เกี่ยวกับเรื่องจิตสำนึกที่เปลี่ยนแปลงไปหรือจิตสำนึกที่แท้จริงของประชาชน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพฤติกรรมทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมกล่าวคือ ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนดังกล่าวส่วนใหญ่เริ่มหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมืองที่มากขึ้น โดยนำมาประกอบกับตัวผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งของตน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวต่างจากเดิมที่ผู้มีสิทธิลงคะแนนสนใจตัวบุคคลแล้ว ผู้สมัครก็เป็นสำคัญมากกว่านโยบายของพรรคการเมือง อันส่งผลมาจากความพอใจหรือความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของรัฐบาลจากตัวอย่างงานวิจัยในช่วงต้นชี้ให้เห็นว่าจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาจากเดิมที่มีความคิดเห็นและคล้อยตามหน่วยงานภาครัฐ และยังแสดงออกในสิ่งที่ตัวเองคิดว่าถูกต้องเพราะถูกปลูกฝังมาเช่นนั้น แต่ปัจจุบันประชาชนได้คิดและตระหนักเองมากขึ้นในการที่จะแสดงออกทางการเมืองในด้านต่าง ๆ แม้แต่การเลือกตั้งที่ไม่เคยเลือกเพราะความใกล้ชิดหรือระบบอุปถัมภ์ก็เปลี่ยนมาเป็นเห็นนโยบายเป็นสำคัญกว่า นอกจากนั้นชาวบ้านก็ยังกล่าววิจารณ์การทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และยังมีความกล้าแสดงความคิดเห็นต่างกับนโยบายหรือสิ่งที่ตัวเองคิดว่าไม่ถูกต้อง และยังสามารถเปิดใจรับฟังข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มากขึ้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่า จิตสำนึกที่ผิดพลาดที่ มาร์กซ์ ได้กล่าวไว้ในตอนต้นอาจจะไม่มีคำอธิบายที่เพียงพอว่า การแสดงออกของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐนั้นเกิดจากจิตสำนึกที่ผิดพลาดได้ เพราะงานวิจัยหลายชิ้นก็มีออกมาให้เห็นแล้วว่า ประชาชนสามารถคิดเองได้มากกว่าที่ภาครัฐหรือสังคมภายนอกมองเข้ามามากกว่า

ประการที่สองในประเด็นที่ว่า จิตสำนึกทางการเมืองดังกล่าวจะกำหนดการกระทำของมนุษย์หรือไม่นั้น ในส่วนนี้ก็ยังไม่มีงานวิจัยที่เขียนชัดเจนออกมารองรับ แต่จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านความรู้ การมีส่วนร่วม ทักษะคิด และประสบการณ์ธรรมาภิบาลท้องถิ่นก็พอจะสรุปได้ว่า สิ่งเหล่านี้ก็มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่บุคคลได้รับรู้และได้เข้าร่วมมีทั้งทักษะคิดใน หรือเคยมีประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ เช่น งานของอัมมาร สยามวาลา (๒๕๕๔) ได้เสนอรายงานการวิเคราะห์ประเด็น “ความแตกแยกทางการเมืองระหว่างกลุ่มคนเสื้อแดงและเสื้อเหลืองบนพื้นฐานเศรษฐกิจเชิงสังคม” โดยมีจุดประสงค์เพื่อหาคำตอบจากคำถามกว้าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความที่ไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่ความแตกแยกทางการเมือง และส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในวงกว้างในงานวิจัยนี้

สรุปออกมาได้ว่า การชุมนุมของกลุ่มเสื้อเหลือง หรือเสื้อแดงที่ผ่านมาไม่ได้เกิดจากสงครามชนชั้นนั้นหมายความว่า ผู้เข้าร่วมทั้งสองกลุ่มมาจากทั้งคนยากจนและคนรวยคลุกเคล้ากันไป ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้ ก็ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ผู้สนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มคน

เสื้อแดงไม่ได้เป็นประชาชนที่มีฐานะยากจนอาศัยอยู่ในชนบทแต่อย่างใด และอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอย่างที่มีความเข้าใจกันมาโดยตลอด เพราะฉะนั้นก็กล่าวได้ว่า จิตสำนึกไม่ใช่เรื่องของชนชั้นแต่เกิดจากการที่คนต่างชั้นกันแต่ที่ได้รับผลกระทบในเรื่องเดียวกันมาเลยมีรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหา ถ้าไม่มีปัญหาก็คงไม่ยอมมีใครออกมาหรือเข้าร่วมในประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเองมากนัก และถ้าหากมองย้อนขึ้นไปจะเห็นได้ว่าจากพฤติกรรมการแสดงออกของกลุ่มคนเสื้อแดงต่าง ๆ นั้นก็เกิดจากการมีความรู้ความเข้าใจที่มีทัศนคติ หรือการได้รับการปฏิบัติจากรัฐที่ไม่เท่าเทียมกันจึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเกิดขึ้น ดังกล่าวนี้นี้เพราะฉะนั้นจิตสำนึกทางการเมืองก็เช่นกัน ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตนเองโดยตรง ประชาชนก็จะต้องมีการแสดงออกในกิจกรรมนั้น ๆ เช่นกันอย่างไรก็ตามก็จะเห็นว่าจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในด้านการเมืองด้วยว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองในระดับใด มีการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับใด รวมถึงการที่เคยมีประสบการณ์ต่อการใช้อำนาจของหน่วยงานรัฐในระดับใด เช่น หากประชาชนได้มีการรับรู้ในเรื่องของการเมือง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเพราะเป็นการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวหรือประโยชน์ส่วนรวม ก็จะสะท้อนให้เห็นถึงรูปการของจิตสำนึกทางการเมืองในพื้นที่นั้น ๆ ได้ว่าเป็นอย่างไร ฉะนั้นในก็จะการศึกษาจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนจึงต้องศึกษาแนวคิดอื่น ๆ เพิ่มเติมให้เพื่อให้สามารถอธิบายได้ปรากฏการณ์ได้และยังครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เช่น เรื่องของการรับรู้ทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปจากแนวคิดทฤษฎีทั้งเรื่องของจิตสำนึกทางการเมือง และทัศนคติทางการเมือง ที่ได้กล่าวมาในข้างต้นก็จะเห็นว่าได้มีผู้ให้นิยามความหมายไว้หลากหลายเหมือนกัน รวมถึงผู้วิจัยเองได้ซึ่งชี้ให้เห็นถึงที่มาและความสัมพันธ์ของทั้งสองแนวคิดไว้ในเบื้องต้นดังนั้น ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้มีการให้นิยามคำว่า จิตสำนึกทางการเมืองให้หมายถึง การที่บุคคลหรือประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มีทัศนคติทางการเมืองทั้งในด้านบวกและด้านลบ ต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

รูปแบบการเสริมสร้างเพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยหมู่บ้านแม่ใจใต้ องค์ประกอบหลักได้แก่^{๑๔}

๑) ด้านทักษะบุคคลมี ๓ องค์ประกอบรอง คือ “การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม” ที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมในชุมชน ด้วยสมาชิกในชุมชนร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมทุน ร่วมกระทำการร่วมตัดสินใจ ร่วมแสดงความคิดเห็น เป็นต้น การรับรู้ข่าวสารโดยที่สามารถรับฟังข่าวสารจากสื่อได้อย่างอิสระมองปัญหาต่าง ๆ ถือเป็นโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองมีความรับผิดชอบต่อ

^{๑๔} มิ่งขวัญ คงเจริญ, การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดี, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐๗.

พฤติกรรมของตนเองอยู่เสมอมีความสุขและสนุกกับชีวิต มีความยุติธรรม เสมอภาค และสามารถที่จะประเมินข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีวิจารณ์ญาณและมีเหตุผลมีความสามารถในการประเมินสถานะหรือการตัดสินใจ สามารถแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น และบอกได้ว่าอะไรเป็นความยุติธรรมไม่ยุติธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒) ด้านการมีส่วนร่วมชุมชนและสังคม ประกอบด้วย

๒.๑ เข้าใจ ยอมรับความแตกต่างและเคารพผู้อื่น

๒.๒ สามารถแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

๒.๓ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

๓) ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย

๓.๑ ยึดหลักความยุติธรรมและเคารพความเสมอภาค

๓.๒ ยึดมั่นและปฏิบัติตามกฎหมายเคารพกติกา

๓.๓ ยึดหลักสิทธิมนุษยชน

จากการศึกษาองค์ประกอบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนเพื่อเสริมสร้างจะสำนึกของความเป็นพลเมืองในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของหมู่บ้านแม่ใจใต้ ต.เวียง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ เห็นว่าความสอดคล้องกับคุณสมบัติความเป็นพลเมืองให้มีความสำคัญกับชุมชนของตนได้แก่ เสียสละเวลาการทำงานเพื่อส่วนรวมการบริจาคโลหิต เงินสิ่งของ แรงงาน และการรักษาสิ่งแวดล้อมซึ่งจากการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านทักษะคนที่เน้นการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และให้ความสำคัญกันในชุมชน ด้วยสมาชิกในชุมชนร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมทุน ร่วมกระทำ ร่วมตัดสินใจร่วมแสดงความคิดเห็นซึ่งสอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการของการจัดการของชุมชนเป็นผลให้ชุมชนมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รับการศึกษาทุกกลุ่มอาชีพเห็นความสำคัญของการปกครองและการพัฒนาหมู่บ้านเห็นความสำคัญของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในและภายนอกชุมชนทำให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบของจิตสำนึกร่วมชุมชน

องค์ประกอบขั้นพื้นฐานของความสำนึกร่วมแห่งความเป็นชุมชนแบ่งออกเป็น ๔ มิติที่มีความสำคัญได้แก่ ๑) การเป็นสมาชิก (Membership) ๒) การมีอิทธิพลต่อกัน (Influence) ๓) การผสมผสานและเติมเต็มความต้องการ (Integration and Fulfillment of Needs) และ ๔) การแบ่งปันอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกัน (Shared Emotional Connection)^{๒๐}

^{๒๐} สมพงษ์ สิงหะพล, องค์ประกอบของจิตสาธารณะ, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๘), หน้า ๘๙.

๑) การเป็นสมาชิก (Membership) ในมิติแรกของความสำนึกร่วมแห่งความเป็นชุมชน คือ การเป็นสมาชิกโดยมีการระบุลักษณะไว้ ๕ องค์ประกอบร่วมกันได้แก่ ขอบเขต (Boundaries) ความปลอดภัยทางอารมณ์ (Emotional Safety) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและร่วมเป็นพวกเดียวกัน (A Sense of Belonging and Identification) และระบบทางสัญลักษณ์ที่ใช้ร่วมกัน (A Common Symbol System) มีดังต่อไปนี้

๑.๑) การเป็นสมาชิกของชุมชนจะมีขอบเขต (Boundaries) ที่ระบุให้ทราบได้ว่าผู้ใดเป็นส่วนหนึ่งหรือไม่ก็เป็นส่วนหนึ่งของสมาชิก ซึ่งขอบเขตในชุมชนนี้จัดเตรียมไว้ให้กับสมาชิกที่ดำเนินควบคู่ไปพร้อมกับความปลอดภัยทางอารมณ์ก็เป็นสิ่งสำคัญ ในการแสดงถึงความต้องการและอารมณ์ความรู้สึกเพื่อสร้างความสนิทใกล้ชิดและนำไปสู่การพัฒนาขั้นต่อไป

๑.๒) ความปลอดภัยทางด้านอารมณ์ (Emotional Safety) เป็นส่วนหนึ่งของจากแนวคิดเรื่องความปลอดภัยมีไว้สำหรับปกป้องภายในกลุ่มใกล้ชิดที่เป็นมากกว่าเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกในกลุ่มสมาชิก

๑.๓) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและร่วมเป็นพวกเดียวกัน (A Sense of Belonging and Identification) เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก ความเชื่อ ความคาดหวังที่ลงตัวกับกลุ่มสมาชิกมีสถานที่ มีความรู้สึกที่ยอมรับซึ่งกันและกัน

๑.๔) ระบบทางสัญลักษณ์ที่ใช้ร่วมกัน (A Common Symbol System) ทำหน้าที่สำคัญอย่างหลากหลายในการสร้างและรักษาความสำนึกร่วมแห่งความเป็นชุมชน หนึ่งในนั้นคือการรักษาขอบเขตของสมาชิกในกลุ่ม

๒) การมีอิทธิพลต่อกัน (Influence) มิติที่สองของความสำนึกร่วมแห่งความเป็นชุมชน คือ ความมีอิทธิพลต่อกัน สมาชิกจะต้องมีแรงดึงดูดใจต่อกันและกันถึงจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มสมาชิกได้ และการรวมกันเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพจะมีอิทธิพลไปยังกลุ่มสมาชิกได้เช่นกัน

๓) การผสมผสานและเติมเต็มความต้องการ (Integration and Fulfillment of Needs) กล่าวถึงมิติที่สามของความสำนึกร่วมแห่งความเป็นชุมชน

๔) การแบ่งปันอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกัน (Shared Emotional Connection) กล่าวถึงมิติที่สี่ของความสำนึกร่วมแห่งความเป็นชุมชน คือ การแบ่งปันอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกันเป็นรากฐานขององค์ประกอบชุมชนที่แท้จริง การมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในการแบ่งปันเหตุการณ์ต่างๆ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติหลักที่สำคัญที่ใช้ในการแบ่งปันอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกันทั้งสิ้น ๗ ประการ ดังนี้

๔.๑) สมมติฐานการติดต่อ (Contact Hypothesis) การมีปฏิสัมพันธ์ของคนที่มาขึ้นอาจจะทำให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

๔.๒) คุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ (Quality of Interaction) ประสพการณ์ในด้านที่ดีและความสัมพันธ์มากขึ้น จะช่วยเพิ่มสัมพันธภาพให้ได้ยิ่งขึ้น

๔.๓) การปิดสถานการณ์ (Closure to Events) หากการปฏิสัมพันธ์มีความคลุมเครือและภาระงานของชุมชนที่ยังไม่มีการแก้ไขปัญหานั้น

๔.๔) สมมติฐานเหตุการณ์ที่มีคุณค่าร่วมกัน (Shared Valent Event Hypothesis) สิ่งสำคัญที่มากกว่าการแบ่งปันเหตุการณ์คือ จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกจะช่วยทำให้ความสัมพันธ์ของชุมชนนั้นดียิ่งขึ้น

๔.๕) การลงทุน (Investment) คุณสมบัตินี้มากกว่าเรื่องของการบำรุงรักษาขอบเขตและเรื่องของความขัดแย้ง เป็นการลงทุนที่เห็นถึงความสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชุมชนด้วยการสละเวลาและร่างกาย

๔.๖) ผลกระทบของเกียรติยศและความลดเกียรติต่อสมาชิกในชุมชน (Effect of Honor and Humiliation on Community Members) รางวัลหรือความเสื่อมเสียชื่อเสียงที่เกิดขึ้นนั้นมีผลกระทบที่สำคัญต่อความน่าดึงดูดใจของชุมชนไปยังบุคคลได้

๔.๗) การยึดโยงจิตวิญญาณเข้าไว้ด้วยกัน (Spiritual Bond) เรียกว่า “จิตวิญญาณของความเป็นชุมชน” แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณ

สรุปได้ว่า จิตสำนึกร่วมแห่งความเป็นชุมชน (Sense of Community) หมายความว่า ลักษณะของกลุ่มคนที่มีความรู้สึกร่วมกัน อาจอยู่ในรูปแบบของชุมชนที่เป็นสถานที่หรือชุมชนเป็นเสมือนที่เลือกปฏิบัติต่อสิ่งที่มีความสนใจร่วมกัน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งมีการพึ่งพาอาศัยและห่วงใยต่อกัน การมีส่วนร่วมในการเติมเต็มให้ความรู้สึกที่ขาดหายและเปี่ยมไปด้วยพลังของความผูกพันในชุมชนสู่การสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันที่แนบแน่น โดยประกอบขึ้นจากความหลากหลายทางสังคมแต่สามารถผสมผสานความสนใจไว้รวมเป็นหนึ่งเดียว

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกทางการเมือง

ความรู้ทางการเมืองความรู้ทางการเมืองในที่นี้ เป็นการให้ความสำคัญในเรื่องความรู้ทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะทำให้รู้แนวทางสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักในความเป็นพลเมืองที่มีความสัมพันธ์กับรัฐและสังคมมากขึ้น และอยากที่จะเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าจะเป็นผู้ชมเพียงฝ่ายเดียว ในความรู้ทางการเมืองถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการกระทำระหว่างประชาชนกับ นอกจากนั้นยังได้มีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้คำนิยามไว้ตามแต่ละบริบท อาทิ เช่น ความรู้นั้นมีหลายนัยและหลายมิติ ดังนี้^{๒๑}

๑. ความรู้ คือสิ่งที่นำไปใช้จะไม่หมด แต่จะยิ่งออกเงยหรือองงามขึ้น คือยิ่งนำไปใช้ยิ่งจะเกิดเป็นความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น

^{๒๑}สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, ความสัมพันธ์กับจิตสำนึกทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๔.

๒. ความรู้คือสารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติเปรียบเสมือนคู่มือแนวทางที่จะทำให้บุคคลเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

๓. ความรู้เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้นั้น คือความรู้จะไม่เกิดขึ้นโดยทั่วไปแต่เมื่อไหร่ก็ตามที่เราต้องการนำความนั้นไปใช้ก็มักจะเกิดความรู้ดี ๆ ขึ้นเสมอ

๔. ความรู้เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบท คือบริบทต่าง ๆ จะเป็นตัวกำหนดความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

๕. ความรู้กระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยความต้องการหาทฤษฎีอยู่เฉย ๆ โดยไม่ได้ต้องการสิ่งใด ๆ ก็จะไม่มีความรู้เกิดขึ้น

ได้อธิบายว่าความรู้เกิดจากประสบการณ์ที่มนุษย์ได้พบเจอกับปรากฏการณ์ทั้งทางสังคมและทางธรรมชาติ จึงทำให้มนุษย์ต้องเกิดการเรียนรู้เพื่อให้อยู่รอดภายใต้ปรากฏการณ์นั้น ๆ เมื่อมนุษย์เกิดความรู้ขึ้นก็จะสามารถหาวิธีการแก้ไขหรือปฏิบัติต่อปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม ความรู้สามารถแบ่งออกได้เป็น^{๒๒}

๑. ความรู้ในทัศนะของบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่ นักวิชาการ ความรู้ประเภทนี้มีลักษณะที่เป็นรูปธรรม มักจะเกิดจากการเรียนรู้เองในการถ่ายทอด หรือประสบการณ์ส่วนบุคคลจากสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

๒. ความรู้ในทัศนะของนักวิชาการ ส่วนมากจะมีลักษณะเป็นนามธรรม หรือแนวคิด ทฤษฎี ความรู้เหล่านี้ต้องผ่านการทดลองทางวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้มีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้

๓. ความรู้ในทัศนะของนักปฏิบัติ นักปฏิบัติจะเป็นผู้ที่เชื่อมโยงระหว่างความรู้ของนักวิชาการและความรู้ของบุคคลทั่วไป เพื่อนำความรู้นั้นไปทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมระดับความนึกคิดความลึกซึ้งของความรู้ประเภทนี้อาจจะไม่ถึงระดับวิชาการ คืออยู่ระหว่างนามธรรมและรูปธรรม บุคคลทั่วไปก็สามารถเข้าใจและนำความรู้ประเภทนี้ใช้ได้จากทักษะเกี่ยวกับความหมาย หรือลักษณะของความรู้ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความรู้มีทั้งที่เป็นประสบการณ์ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้ ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้จึงได้สรุปว่ามีความรู้ทางการเมือง หมายถึง ความรู้ของประชาชนในส่วนหนึ่งที่เป็นข้อเท็จจริงก็คือความรู้ทางด้านกฎหมาย และส่วนที่เป็นข่าวสารที่ประชาชนได้รับมาจากสื่อต่าง ๆ เป็นความรู้ทางการเมืองโดยจะใช้ความรู้ที่กล่าวมานั้นสามารถวัดระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนได้ว่าประชาชนทั่วไปมีความรู้หรือความไม่รู้ในเรื่องของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากน้อยแค่ไหน ซึ่งประเด็นนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนได้เช่นกัน เพราะจิตสำนึกส่วนหนึ่งก็สั่ง

^{๒๒} ญัฐชัย นิมนวล, การเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึก, (นครสวรรค์: ไพศาลการพิมพ์, ๒๕๕๘), หน้า ๕๔.

สมมาจากประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ดังนั้น จึงได้จัดหมวดหมู่ประเด็นที่ต้องการนำเสนอไว้ดังนี้

๑. เรื่องหน้าที่สิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย
๒. เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย
๓. เรื่ององค์การอิสระตามกฎหมาย
๔. เรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
๕. เรื่องของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จิตสำนึกทางสังคมและปัจจัยด้านหลักการพัฒนาประเทศ

หากพิจารณาโครงสร้างหลักๆ ของสังคมอันประกอบด้วยเศรษฐกิจ และศาสนาอันเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาสังคมเพราะทั้งสองปัจจัยนี้ได้ครอบคลุมทั้งสังคมทางกายภาพ และสังคมทางจิตวิญญาณตามทัศนะของคาร์ล มาร์กซ์ ก็เห็นว่าเศรษฐกิจเป็นปัจจัยด้านหลักในการทำให้สังคมอยู่ได้ การที่เศรษฐกิจจะดำรงอยู่อย่างมั่นคง เพราะมีการขยายตัวหรือปรับตัวผันผวนตามปัจจัยภายนอกในระดับโลกนั้น มิอาจจะดำรงตัวแบบไม่โยงยึดกับปัจจัยภายในอื่น ๆ เลยหากแต่ว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจก็ยังคงเป็นผลลัพธ์ทางกายภาพทางสังคมที่สัมผัสได้ด้วยการอยู่ดีมีสุขของมวลรวมของประชากรในวงกว้าง จิตสำนึกในการทำกิจกรรมทางการเมืองของผู้เกี่ยวข้องทางการเมืองโดยตรงว่ามีความมุ่งมั่นในประโยชน์สุขของประเทศชาติ หรือจะหมายมุ่งแสวงหาแต่ผลประโยชน์แห่งตนอย่างซ่อนเร้นอันเกิดจากอำนาจทางการเมืองหรือไม่ ก็คือปัจจัยด้านหลักทางเศรษฐกิจ ส่วนปัจจัยด้านหลักในส่วน of สังคมทางจิตวิญญาณหรือศาสนา ถ้าหากมองปัจจัยหลักในทางศาสนาในประเด็นนี้ก็จะเห็นว่าศาสนาเป็นปัจจัยการผลิตทางสังคม คือผลิตคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยทุนแห่งความสุขสงบได้ ด้วยจิตสำนึกยึดติดในกรอบมนุษย์ที่นิยมอันเป็นทุนทางสังคม ปัจจัยด้านหลักในทางศาสนาก็เช่นเดียวกับเศรษฐกิจที่มีอาจจะดำรงตนลอยตัวจากโครงสร้างทางสังคมเพียงลำพังได้ ทั้งนี้ต้องโยงยึดเกี่ยวกับการศึกษาในการเมืองในฐานะที่เติมเต็มในส่วน of จุดมุ่งหมายของการศึกษาและการเมือง^{๒๓}

จากปัจจัยด้านหลักในการพัฒนาประเทศก็ไม่ควรมองข้ามปรากฏการณ์แห่งจิตสำนึกของสังคมอย่างถูกต้อง เพราะจิตสำนึกที่มีต่อสังคมเป็นการสะท้อนถึงบางอย่างของความเป็นจริงของสังคมที่กำลังเป็นอยู่ในเนื้อหาแห่งจิตสำนึกทางสังคมขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของแต่ละสังคมนั้นระบบเศรษฐกิจ และมีระดับในการพัฒนาที่ต่างกันจิตสำนึกที่มีต่อสังคมย่อมต่างกันซึ่งในแต่ละสังคมนั้นมีจิตสำนึกต่อสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะที่การเปลี่ยนแปลง และการการดำรง

^{๒๓} รัชณี ประดับ, จิตสำนึกพลเมือง, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๕๖), หน้า ๓๔.

อยู่ของสังคมภายใต้บริบทแห่งสังคมเดียวกันจะก่อตัวเป็นความคิดอารมณ์ มีความปรารถนาและการเรียกร้อง ความต้องการตามความเคยชินและทัศนคติที่ต่างกัน จะมีรูปลักษณะแห่งจิตสำนึกที่ต่างกัน

ในนั้นมีนักทฤษฎีชนชั้นนายทุนได้มีการเสนอว่าชนชั้นนายทุนได้อ้างจิตสำนึกที่ปราศจากลักษณะของพรรคการเมืองที่แท้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะผลประโยชน์ของชนชั้นนายทุนตรงกันข้ามกับประชาชนผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นคนส่วนมากของประเทศ ที่พวกเขาต้องการปกปิดเนื้อแท้แห่งจิตสำนึกของชนชั้นนายทุนพูดผ่านวาทกรรมว่า ทำเพื่อประชาชนเขาเห็นว่าความคิดเช่นนี้คือความคิดของมวลประชาชน พวกเขาถือตัวเองเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนด้วยการเข้ามาทำกิจกรรมทางการเมือง ที่แท้แล้วก็คือแสดงลักษณะของพรรคชนชั้นนายทุนดำเนินกิจกรรมทางการเมืองแบบมีผลประโยชน์ชนชั้นนายทุนผูกขาดดูเหมือนว่าทฤษฎีชนชั้นนายทุนยังไม่ได้ล้มตายหายไปไหนยังสืบทอดและดำรงอยู่ในสังคมต่าง ๆ ที่เปิดกว้างทางการเมืองให้เข้ามาแสดงตัวตนซ่อนเร้นเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์แห่งตน รูปแบบจิตสำนึก ท่ามกลางความหลากหลายทางสังคม เหตุผลอันที่เป็นสากลหรือจุดยึดที่เป็นกลางแล้วก้าวข้ามความเป็นฝ่ายเป็นลัทธิทางการเมืองและศาสนาและมีความสำนึกในความเป็นชาติ (ประเทศชาติไม่ติดที่เชื้อชาติ) หากตรงนี้ต่างหากที่เป็นพื้นฐานหรือกรอบความคิดที่อาจจะนำไปให้คนในชาติเกิดความสมานฉันท์ได้ เป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้ประเทศชาติมีความเข้มแข็งได้ เพราะฉะนั้นในที่นี้ผู้เขียนจึงอยากขอเสนอความสำนึกบางประการที่นับว่ามีความจำเป็นต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่งซึ่งประกอบด้วย^{๒๔}

๑. การสร้างความยุติธรรมในทางสังคมหากพิจารณาความคิดทางการเมืองและกฎหมายในความเป็นจริงแล้วก็จะเห็นว่าการอาสาเข้ามากิจกรรมเพื่อชาติบ้านเมืองในนามการเมืองนั้น มักสะท้อนจากรากฐานเศรษฐกิจโดยตรงและรวมศูนย์ มีความสัมพันธ์ทางผลประโยชน์ของชนชั้น (นายทุน) แน่นแฟ้นที่สุดทั้งนี้เพราะความคิดทางการเมืองและทางกฎหมายยังอยู่ในลักษณะครอบงำเป็นได้ก็แต่เพียงความคิดของชนชั้นปกครองที่แสดงบทบาทเป็นผู้เสนอรูปแบบทฤษฎีบ้าง มีส่วนร่วมส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะผู้กระทำทางระบบกฎหมายบ้างผลักดันให้นโยบายบ้างกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองเช่นนี้ได้ทำลายสังคมที่ดำรงอยู่ในเวลานั้นๆ การช่วงชิงอำนาจรัฐ และสร้างการปกครองของชนชั้นของตนเอง เพราะชนชั้นล่างภาคประชาชนที่แท้จริงก็ไม่สามารถก่อตัวเป็นความคิดทางการเมืองอย่างเป็นทางการได้จึงถูกพวกนักการเมืองที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของภาคประชาชนเสนอทัศนคติการเมืองบางประการเพื่อปลุกระดม และจัดตั้งในนามการเมืองภาคประชาชน จะผลักดันประชาชนเพื่อต่อสู้ช่วงชิงเพื่อปลดปล่อยตนเอง ในความคิดทางการเมืองและกฎหมายเป็นสิ่งสะท้อนอย่างใหญ่

^{๒๔} ทินพันธุ์ นาคะตะ, แนวความคิด ปัญหาสำคัญและแนวทางการศึกษาวิเคราะห์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๙), หน้า ๗๖.

หลวงต่อระบบการปกครองประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นเครื่องมือการปกครอง จะต้องดำรงไว้ยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติเป็นโจทย์ที่ประเทศเราจะต้องแก้

๒. สร้างสำนึกทางศีลธรรม ศีลธรรมเกิดก่อนอำนาจ(หรือลัทธิ) มาช้านานแต่ได้ดำรงตั้งแต่บรรพกาล ศีลธรรมเป็นผลรวมแห่งการจัดปรับมาตรฐานแห่งพฤติกรรม ในความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน และระหว่างส่วนรวมกับสังคมมาตรฐานศีลธรรมไม่เหมือนอำนาจรัฐ เพราะไม่ใช่กำหนดขึ้นมาด้วยการบังคับ หรือนำไปปฏิบัติด้วยด้วยการบังคับโดยรัฐ หากแต่เราได้ดำรงรักษาไว้ด้วยซึ่งอาศัยพลังของสังคมโดยมีศรัทธาเป็นตัวกำหนดโดยผ่านการยอมรับของผู้คนทั้งหลาย เราก็ได้อาศัยความดี ความชั่ว ยุติธรรม อยุติธรรม เทียงตรงหรืออคติ ชื่อสัตย์หรือจอมปลอมซึ่งเป็นจินตภาพของศีลธรรมเหล่านี้มาประเมินความประพฤติของเรา และสิ่งเหล่านี้ไปจัดปรับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน บทบาทของศีลธรรมในชีวิตสังคมกว้างใหญ่ยิ่งกว่าอำนาจ เพราะเป็นอำนาจบารมีที่เกิดจากคุณงามความดี ที่มีการควบคุมความประพฤติของคนเราในสังคม ในบางขณะมิใช่เป็นสิ่งที่อำนาจรัฐจะกระทำได้แต่ว่าศีลธรรมไม่มีบทบาทบังคับเช่นอำนาจรัฐ แต่การจัดปรับความสัมพันธ์ทางสังคมเรานั้นจะอาศัยแต่เพียงศีลธรรมเท่านั้นย่อมไม่พอจะต้องอาศัยบทบาทของสิทธิอำนาจด้วยเพราะบทบาทของศีลธรรมและสิทธิอำนาจในชีวิตสังคมมักเพิ่มเติมแก่กันและกัน

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมือง

มีการนำแนวคิดของหลายท่านมาใช้ในการอธิบายความหมายในเรื่องจิตสำนึกทางการเมือง มีแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ ที่พูดถึงปัจเจกบุคคลที่มีผลต่อกิจกรรมในชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีทฤษฎีสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกที่ดี และมีทัศนคติที่จะเน้นว่าเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดเชิงประเมินค่าต่อสิ่งที่ต้องสั่งสมหรือพบเจอมาจากการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เน้นว่ามนุษย์จะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์ ซึ่งจะสอดคล้องจิตสำนึกทางการเมืองที่จะเน้นในเรื่องความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์เช่นกัน ที่เน้นก็เพราะว่าจิตสำนึกจะเป็นอย่างไร ก็ย่อมสะท้อนมาจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันนั้นใครประกอบอาชีพหรือทำมาหากินอย่างไรก็จะมีจิตสำนึกอย่างนั้น

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กาญจนา แก้วเทพ (๒๕๕๕), หน้า ๒๔	ถ้าจิตสำนึกที่ผิดพลาดถูกทำให้กลายเป็นจิตสำนึกที่ถูกต้อง จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพการณ์ความเป็นจริงหรือสภาวะรอบตัวจะทำให้มนุษย์หลุดพ้น และพบความต้องการที่แท้จริงของตน
พิสิษฐกุล แก้วงาม (๒๕๕๒), หน้า ๖๑.	ชนชั้นกรรมาชีพสามารถมีจิตสำนึกได้เอง เพราะว่ามีประสบการณ์ในการทำงาน และการดำรงชีพจึงสามารถปกครองได้ง่ายกว่าพวกนายทุนต่างๆ
สุพร แสงแก้ว (๒๕๕๔), หน้า ๒๖-๒๘.	การปกครองแบบหนึ่งแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับคนที่คนในสังคมนั้นมีจิตใจที่จะส่งเสริมต่อการปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นระบบประชาธิปไตย หรือเป็นระบบเผด็จการแบบคอมมิวนิสต์จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายปกครองครองและฝ่ายผู้อยู่ใต้การปกครองมีจิตสำนึกที่ดี
อนันต์ เกตุวงศ์ (๒๕๕๔), หน้า ๑๘. ดร. ลิขิต อีร์เวคิน (๒๕๕๗), หน้า ๙-๑๒.	ความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่ช่วยให้การปกครองแบบนี้ดำรงอยู่ได้ก็คือการที่บุคคลในสังคมมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จิตสำนึกมีหลักสำคัญคือลักษณะจิตใจที่ประชาธิปไตยเป็นรากฐานของการพัฒนาวิญญานประชาธิปไตย และพัฒนาระบบประชาธิปไตย
วรินทร์ นามพิกุล (๒๕๕๓), หน้า ๖๗.	จุดอ่อนในระบอบประชาธิปไตย คือระดับความคิดและระดับการศึกษา
ปัญญา อุดชาชน (๒๕๕๖), หน้า ๔๐-๔๒.	กฎหมายที่ยังมีช่องโหว่ ก็ยังทำให้นักการเมืองนำไปเป็นเครื่องมือในการหาประโยชน์ได้
ทิตยา สุวรรณชฎ (๒๕๕๖), หน้า ๘.	ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของมนุษย์ และจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว
วัฒนา ศรีสัตย์วาจา (๒๕๕๗), หน้า ๔๕.	ทัศนคติภายในจิตใจของมนุษย์มีลักษณะความมั่นคงถาวร และจะไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสิ่งที่มากระตุ้น

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองตามแนวคิดของนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุนทร เฉลิเมียรติ (๒๕๔๐), หน้า ๖๗.	ทัศนคติจะเกิดขึ้นได้คือสัมผัสโดยตรงจากประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวไม่ว่าจะเป็นบุคคลและสภาวะแวดล้อม
สุชา จันทร์อม (๒๕๕๔), หน้า ๔๔.	จิตสำนึกทางการเมือง คือความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าทางการเมือง ระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านการสั่งสมจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล
นพมาศ อีระเวคิน (๒๕๕๔), หน้า ๑๑๘-๑๒๓.	ประชาชนมีทัศนคติทางการเมืองทั้งในด้านบวกและด้านลบ ต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะบางบุคคลมองการเมืองไม่เหมือนกัน
ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ (๒๕๕๕), หน้า ๑๐๗.	จิตสำนึกร่วมแห่งความเป็นชุมชนต้องมีการพึ่งพาอาศัยและห่วงใยต่อกันทำให้ชุมชนสามารถผสมผสานความสนใจไว้รวมเป็นหนึ่งเดียว
สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (๒๕๕๕), หน้า ๔๔.	ปรากฏการณ์ทั้งทางสังคมและทางธรรมชาติ จะทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้เพื่อให้อยู่รอดภายใต้ปรากฏการณ์นั้น ๆ จะสามารถหาวิธีการแก้ไขได้อย่างดี
รัชนี้ ประดับ (๒๕๕๖), หน้า ๓๔.	ปัจจัยด้านจิตสำนึกมีหลักทางจิตวิญญาณหรือศาสนา ที่หยั่งรากไปทางความเชื่อจนกลายเป็นสัญลักษณ์ทางสังคม
ทินพันธุ์ นาคะตะ (๒๕๕๙), หน้า ๗๖.	รูปแบบจิตสำนึกมีสืบทอดเจตนารมณ์แห่งตนซึ่งดำรงอยู่ในสังคมต่าง ๆ

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) Almond and Verba เป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” (political culture) เพื่ออธิบายแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมต่าง ๆ Almond ยังอธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองหมายถึงแบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคล ที่มีต่อระบบการเมืองและต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง นอกจากนี้ Almond ชี้ให้เห็นว่า แบบแผนของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง มีการพิจารณาได้จากความโน้มเอียงอยู่ ๓ ลักษณะ คือ ๑) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (Cognitive Orientation) เป็นความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ๒) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกความรับรู้ (Affective Orientation) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ๓) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluative Orientation) เป็นการใช้อุดมคติและการตัดสินใจในการให้คิด ความเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมและปรากฏการณ์ทางการเมือง

วัฒนธรรม (Culture) ในทางสังคม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของกลุ่มคน ซึ่งได้รับการเรียนรู้และการถ่ายทอดกันไปโดยการสั่งสอนและอบรมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในช่วงระยะเวลาหนึ่งแบบแผนดังกล่าวเป็นผลมาจาก ความเชื่อ (Believe) ค่านิยม (Value) และทัศนคติ (Attitude) ซึ่งถ่ายทอดกันด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผลของการกระทำที่ผ่านมา และเป็นเงื่อนไขสำหรับการกระทำต่อไปในอนาคต^{๒๕}

ให้ความหมายวัฒนธรรมทางการเมืองว่าเป็นความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะความคิดและความเข้าใจต่อการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรในสังคม ซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ^{๒๖}

๑. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (Cognitive Orientation) เป็นความรู้ความเข้าใจและความเชื่อที่มีต่อระบบการเมือง และส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง เช่น คนที่มีการศึกษาน้อยจะเชื่อโดยไม่ต้องรู้และเข้าใจเพราะเชื่อตามที่คนเขาบอกมา ส่วนคนที่มีการศึกษามากจะมีการกลั่นกรองความเชื่ออันมาจากความรู้และความเข้าใจ

๒. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Orientation) เป็นความรู้สึกที่มีต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองและองค์การทางการเมือง

^{๒๕} นิธิเอียว ศรีวงศ์, วัฒนธรรมทางการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๕๔), หน้า ๒๐-๒๗.

^{๒๖} พิสิษฐกุล แก้วงาม, “มโนทัศน์ที่สำคัญในวิชาการพัฒนาการเมือง”, วารสารทางวิชาการรัฐศาสตร์ กฎหมายและการปกครอง, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๘. (มิถุนายน – ธันวาคม ๒๕๕๓): หน้า ๔๖.

๓.ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (EvaluativeOrientation) เป็นการตัดสิน และให้ความเห็นต่าง ๆ ต่อกิจกรรมทางการเมือง และปรากฏการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นการตัดสินใจและยอมรับความเชื่อในส่วนที่ดีของระบบการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย

มีการอธิบายถึงลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองไทย^{๒๗} ว่ามีลักษณะดังนี้

- ๑) ความยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการหรือเหตุผล
- ๒) ความยกย่องผู้ที่มีความรู้หรือมีเกียรติสูง
- ๓) ความเคารพและคล้อยตามผู้มีวิบุลย์สูง
- ๔) ความนิยมเรื่องเงินคือแก้วสารพัดนึก เงินซื้อได้ทุกอย่าง และเงินคือพระเจ้า
- ๕) ความรักความอิสระ
- ๖) ความนิยมในอำนาจเป็นลักษณะอำนาจนิยม
- ๗) ความเชื่อในโชคกลางของคลังและไสยศาสตร์
- ๘) ความนิยมการเล่นพรรคเล่นพวก
- ๙) เฉื่อยชาและความไม่กระตือรือร้นในทางการเมือง
- ๑๐) นิยมระบบเจ้านาย กับลูกน้อง
- ๑๑) มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- ๑๒) ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม
- ๑๓) ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกแง่ร้าย ขาดความไว้วางใจผู้อื่น และ
- ๑๔) รักสงบและประนีประนอมจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองไทยนั้นมีลักษณะไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิง ซึ่งจะส่งผลต่ออุปสรรคการพัฒนาการมีส่วนร่วมและการพัฒนาการเมืองไทย

ความหมายของประชาธิปไตยในต่างประเทศ

ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” iva เป็นระบบการปกครองที่มีอำนาจในการปกครองของรัฐบาลซึ่งมาจากการยินยอมของประชาชนส่วนใหญ่ โดยการยินยอมนี้จะแสดงออกโดยการดำเนินการทำให้ประชาชนได้รับและใช้อำนาจโดยสม่ำเสมอและเสรี มีการเลือกตั้งที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมในการเลือกตั้งซึ่งหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย คือ เสรีภาพของประชาชนที่รวมเสรีภาพในการพูด และมีส่วนร่วมในการแข่งขันทางการเมือง ทั้งนี้คำว่าประชาธิปไตยค่อนข้างเป็นพลวัต ก็เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม และยังมีการอภิปรายกันถึงความหมายที่แท้จริงกันอยู่กว้างขวาง แต่มิติที่สำคัญของประชาธิปไตยคือการแข่งขัน การมีส่วนร่วม และเสรีภาพในทางการเมือง

ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น ได้ให้คำนิยามประชาธิปไตยในการกล่าวสุนทรพจน์ ณ เมืองเกตตีสเบิร์ก หรือ “เกตตีสบุรุษ” ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย ในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๘๖๓ ว่า “รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อให้ประชาชนจะไม่วันสูญสลายไปจากผืนพิภพนี้” ทำให้วาทะดังกล่าวได้กลายเป็นคำนิยามยอดนิยม เพราะมีเนื้อความที่สั้น

^{๒๗} กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, วัฒนธรรมทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: วัชรินทร์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๕๔.

และกระชับ นอกจากนี้ก็ยังมึนักรัฐศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงอีกหลายท่านได้ก็ให้คำจำกัดในความเรื่องระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไว้แตกต่างกัน เช่น ฮาโรลด์ลาสกี“เนื้อแท้ของประชาธิปไตยก็คือ ความปรารถนาของมนุษย์ที่จะยอมรับนับถือและรักษาไว้ซึ่งความสำคัญของตนเอง รวมตลอดจนถึงความเสมอภาคระหว่างบุคคลในทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง” ซึ่งใจมีความสำคัญของประชาธิปไตยในความเห็นของ ฮาโรลด์ลาสกีก็คือ ความเสมอภาคซึ่งเป็นที่มาแห่งเสรีภาพ^{๒๘}

เดวิด อีสตัน^{๒๙} “ประชาธิปไตยเป็นแนวความคิดและเป็นการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่ความผาสุกร่วมกันของประชาชน โดยมีเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนนั่นเองเป็นเครื่องนำทาง” ในความเห็นนี้สาระสำคัญก็คือ การมุ่งถึงความผาสุกร่วมกันซึ่งมีรากฐานจากทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการ วิภาคผลผลิตไปสู่ชุมชน

ประชาธิปไตยเป็นทั้งรูปการปกครองและวิถีชีวิต ประชาธิปไตยทั้งสองด้านนี้ จะต้องดำเนินไปด้วยกัน” ซึ่งสาระสำคัญของประชาธิปไตยในความคิดนี้เน้นความหมายของ ประชาธิปไตยทั้งที่เป็นลักษณะรูปการปกครองและปรัชญาในการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์นอกจากนี้นักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ได้อธิบายหลักการของประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

ฟิลิป โกลด์สไตน์ ได้ระบุว่า มี ๔ หลักการแห่งประชาธิปไตย^{๓๐} ได้แก่

- ๑) การควบคุม ผู้วางนโยบายโดยประชาชน
- ๒) ความเสมอภาคทางการเมือง
- ๓) เสรีภาพทางการเมืองหรือ ประสิทธิภาพในการควบคุมโดยประชาชน
- ๔) หลักแห่งเสียงส่วนมาก

^{๒๘} ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, การเมืองไทย: การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: วชิรชนิการพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๕๔.

^{๒๙} David Easton, “Introduction: The Current Meaning of ‘Behavioralism’ in Political Science,” in James S. Charlesworth, *The Limits of Behavioralism in Political Science*, (Philadelphia: The American Academy of Political and Social Science, 1862), pp 7-8.

^{๓๐} Philip Goldstein, *Post-Marxist Theory : An Introduction*, (New York: SUNY Press, 2005), p 25.

ดักลาส เคลล์เนอร์^{๓๑} ได้ให้หลักการประชาธิปไตยไว้ ๑๐ ประการ กล่าวคือ

๑. อำนาจอธิปไตย (อำนาจอสูงสุด) มาจากราษฎร เป็นของปวงชนหรือมหาชน
๒. ขั้นตอนเลือกผู้นำเป็นไปโดยเสรี
๓. ผู้นำมีความรับผิดชอบ
๔. ระบอบความเสมอภาค
๕. สนับสนุนพรรคการเมืองมีมากกว่าหนึ่งพรรค
๖. พึงเน้นความหลากหลายในชีวิตประจำวัน
๗. ไม่กีดกันกลุ่มสำคัญ ๆ
๘. จากการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครอง
๙. ส่งเสริมครองทัศนคติแบบประชาธิปไตย ให้สำนึกในความเป็นพลเมืองดี
๑๐. เน้นความเชื่อมั่นในความดีของมนุษย์

หลักการสำคัญของประชาธิปไตย^{๓๒} (Principles of democracy)

๑. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน

ประชาธิปไตยนั้นถือว่าเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศหรืออำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของประชาชนทุกคนที่ร่วมกันและประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจเป็นผู้ร่วมกันใช้อำนาจนี้ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเอง

๒. หลักเสรีภาพ

หลักการว่าด้วยสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของประชาธิปไตย คือ สิทธิ(right) เสรีภาพ (liberty) และอิสรภาพ (freedom) สิทธิหมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้เสรีภาพ หมายถึง โอกาสที่จะเลือกทำหรือไม่ทำระหว่างทางเลือกหลายทางตามปรารถนา ของตน โดยปราศจากข้อบังคับหรือข้อจำกัด ที่จะจำกัดได้ก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น ในส่วนอิสรภาพ หมายถึง การกระทำได้เว้นที่จะทำสิ่งใด ๆ ก็ได้ที่ไม่ละเมิดผู้อื่น เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความสามารถของคนที่กระทำการหรือการงดเว้น ในกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ได้ภายในขอบเขต ข้อจำกัดของกฎหมายเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ใช่การทำอะไรก็ได้ตามใจตนเอง สืบเนื่องจากการทำตามใจตนเอง โดยไม่คำนึงถึงจิตใจคนอื่น ๆ นั้นเป็นลักษณะของเผด็จการ

^{๓๑} Douglas Kellner, Media Culture: Cultural Studies, Identity and Politics Between the Modern and the Postmodern, (London and New York : Routledge, 2003), pp 36-43.

^{๓๒} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการและวุฒิสภา, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐.

๓. หลักเสมอภาค

ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยมีหมายความว่า การที่ราษฎรทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกัน และพื้นฐานในเรื่องสำคัญๆ ที่เป็นไปได้ในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชน อันจะทำให้ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม

๔. หลักภราดรภาพ

ในการปกครองตัวเองร่วมกันของประชาชนนั้น เมื่อคนในสังคมมีโอกาสและเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมของสังคม ย่อมทำได้อย่างสันติและหาข้อยุติที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับกัน และมีความเคารพ ซึ่งกันและกัน

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า คำว่า “ประชาธิปไตย” มีความหมายทั้งในรูปแบบและหลักการปกครอง รวมตลอดถึงการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์ในด้านการปกครองนั้น ประชาธิปไตยมุ่งถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะกำหนดนโยบายต่างๆ อันเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ส่วนด้านการดำเนินชีวิตนั้น ประชาธิปไตยหมายถึงการยอมรับเสรีภาพ ความสำคัญและประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยมีเหตุผลที่เป็นเครื่องนำทางเพื่อนำไปสู่ความผาสุกร่วมกัน โดยความหมายของประชาธิปไตยที่ใช้กันในภายหลังนั้นอาจจะแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทกล่าวคือ มีความหมายอย่างแคบกับความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบหมายถึง การที่ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง ส่วนในความหมายอย่างกว้าง ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่งซึ่งมีแบบแผนแห่งพฤติกรรมในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

การเมืองภาคประชาชน

สิทธิเสรีภาพในทางการเมือง^{๓๓} (Political Right) คือ สิทธิและเสรีภาพในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหรือแม้แต่การจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติผ่านระบบตัวแทนในการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งทางตรง สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองก็ยังรวมถึง การแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกทางการเมือง สิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองสิทธิใน การชุมนุมอย่างสันติสิทธิในการมีส่วนร่วมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ ได้ให้ความหมายคำว่า “การเมืองภาคประชาชน” (People’s Politics) ว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวในทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) ที่มุ่งเน้นการเคลื่อนไหวสร้างจิตสำนึกในประเด็นผลประโยชน์ร่วมของมนุษยชาติซึ่งได้แก่สภาพแวดล้อมโลก สภาพ และทุนโลก เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเมืองภาคพลเมืองในรูปแบบใด การเคลื่อนไหวภาคประชาสังคม (Civil society Movement) หรือภาคพลเมืองดังกล่าวมีองค์ประกอบสำคัญ คือ พลเมืองที่ กระตือรือร้น

^{๓๓} อ้างแล้ว, หน้า ๑๑-๑๒.

(Active citizen) มุ่งปกป้องคุ้มครองสิทธิและมุ่งประโยชน์สาธารณะ (Common Good) เป็นพลังสำคัญ

ความหมายคำว่า “การเมืองภาคประชาชนหรือการเมืองภาคพลเมือง” กล่าวไว้ว่า พลเมืองนั้นมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การวางแผนและขับเคลื่อน การพัฒนาและการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยในระดับ

มีการให้นิยามคำว่า “การเมืองภาคประชาชน” ว่าหมายถึง การเคลื่อนไหวอย่างมีจิตสำนึกทางการเมืองของกลุ่มประชาชนเพื่อจะลดฐานการครอบงำของรัฐรวมทั้ง เพื่อการโอนอำนาจบางส่วนมาให้ประชาชนเพื่อใช้ดูแลชีวิตของตนเองโดยตรง^{๓๔}

มีอธิบายว่า การเมืองที่ภาคประชาชนส่วนต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในทุกระดับทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ เป็นการเมืองที่ประชาชนนอกสภาฯ จะเข้ามามีบทบาทและเข้าใจถึงอำนาจโดยตรงในการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะต่างๆ และการเข้าถึงอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะโดยไม่ต้องผ่านการเมืองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ทั้งจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง ซึ่งหมายถึงจะต้องการสร้างประชาธิปไตย แบบการมีส่วนร่วมและประชาธิปไตยทางตรงให้เกิดขึ้น เพื่อกำกับและกำหนดทิศทางการเคลื่อนไหวของประชาชนให้มากกว่าฝากความหวังและพึ่งพา ระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนเพียงอย่างเดียว^{๓๕}

๑. สิทธิเสรีภาพทางการเมืองภาคประชาชนที่รับรองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การเมืองภาคประชาชนเป็นส่วนสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และประชาชนไทยก็ให้ความตระหนักถึงเรื่องการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้มีการขยายเพิ่มเติมเรื่องการเมือง ภาคประชาชนให้มากยิ่งขึ้นโดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้^{๓๖}

๑. การปกครองตนเอง ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ (๓) และในหมวด ๑๔ ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเองและตัดสินใจเรื่อง ท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง” นอกจากนั้นยังมีมาตราอื่นๆ ที่ขยายความเกี่ยวกับการปกครองส่วน

^{๓๔} ศรัณยู หมั่นทรัพย์, *ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง*, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑๙.

^{๓๕} นายเสกสรรค์ ประเสริฐกุล, *การเมืองภาคประชาชนหรือภาคพลเมือง*, (กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญ การพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๓๕.

^{๓๖} นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, *การเมืองภาคประชาชน*, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒-๑๓.

ท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะการปกครองตนเองเป็นส่วนสำคัญของการเมืองภาคประชาชนในการจัดการเรื่องที่อยู่ใน ขอบเขตอำนาจของตน และที่สำคัญที่สุดก็คงเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาระบบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยที่แท้จริง

๒. การอนุรักษ์รักษาชุมชนของชุมชนท้องถิ่น โดยที่ประชาชนเป็นเจ้าของชุมชนที่ตนเองมีจะทำให้มีส่วนในการพัฒนาดังนั้น จึงมีสิทธิที่จะให้คุ้มครองชุมชนของตนให้พ้นจากการมีผลในทางลบจากนโยบาย หรือการลงทุนของนักธุรกิจที่อยู่ในระบบทุนนิยมอีกด้วย ประชาชนจึงมีอำนาจที่จะคุ้มครองและอนุรักษ์ชุมชนของตนเองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ และ ๖๗ ในส่วนนี้ย่อมเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างแข็งขันซึ่งเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของการเมืองภาคประชาชน

๓. การให้ทำประชาพิจารณ์ตามที่มีการบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๕๗ และ ๕๘ ซึ่งถือเป็นส่วนที่สำคัญของการเมืองภาคประชาชนกล่าวคือ ประชาชนที่มีสิทธิที่จะประชาพิจารณ์โครงการสำคัญๆ ของฝ่ายบริหารที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อม เพื่อให้การตัดสินใจของฝ่ายรัฐได้รับการพิจารณารอบด้านและฟังเสียงของประชาชนผู้ที่เป็นเจ้าของประเทศและประชาชนในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการของฝ่ายบริหาร

๔. การที่ลงประชามติในกรณีที่มีเรื่องสำคัญเกินกว่าอำนาจและความรับผิดชอบของตัวแทน ของประชาชนคือรัฐสภา ประชาชนก็ต้องมีบทบาทในการตัดสินใจด้วยตนเองโดยการลงประชามติซึ่ง หมายความว่า เป็นการตัดสินใจโดยผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วทั้งประเทศ

๕. อำนาจในการเสนอให้มีการถอดถอนผู้บริหารระดับสูง โดยประชาชนจำนวนสองหมื่นคนมี อำนาจในการเข้าชื่อเพื่อเสนอให้มีการถอดถอนผู้บริหารระดับสูงที่มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจหรือมี พฤติกรรมทุจริต ทั้งในระดับชาติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๔ มาตรา ๒๗๑ และในระดับท้องถิ่นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๕

๖. การเสนอกฎหมาย ประชาชนจำนวนหนึ่งหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับหมวด ๓ (สิทธิเสรีภาพของประชาชน) และหมวด ๕ (แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ) ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๔๒ (๔) และในการปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสิทธิ เสนอการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๖

๗. การเสนอการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งจำนวนห้าหมื่นคน มี สิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ตามมาตรา ๒๙๑

๘. การชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธ และการรวมกลุ่มทางการเมือง ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะมีการแสดงออกทางการเมืองด้วยการคัดค้านและประท้วงนโยบายบางอย่างตามที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่สิ่งที่สำคัญคือจะต้องเป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธซึ่งได้บัญญัติรับรองไว้ใน

มาตรา ๖๓ นอกจากนั้น มาตรา ๖๔ ยังบัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิรวมกลุ่มเป็นชมรม สมาคม ฯลฯ ซึ่งจะมีส่วน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ มีความเป็นการเมืองภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น

๙. การคุ้มครองรัฐธรรมนูญเพื่อรักษาอำนาจอธิปไตยของตนตามมาตรา ๖๘ และมาตรา ๖๙ ได้บัญญัติไว้ให้เป็นสิทธิของประชาชนที่จะต่อต้านความพยายามที่จะล้มล้างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกติกา สูงสุดของการเมืองการปกครอง ในส่วนนี้แสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตยย่อมมีสิทธิที่จะหวงแหนป้องกันอำนาจอธิปไตยของตน เพื่อให้ระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง

๒. การพัฒนาการเมืองภาคประชาชน

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาในเรื่องสิทธิเสรีภาพทางการเมืองมากขึ้น ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ.๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับ ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในการสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่ ทำให้สามารถส่งและกระจายข้อมูล ข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและไม่ถูกจำกัดโดยพรมแดนอีกต่อไป แม้จะพบว่าประชาชนไทยมีความตื่นตัวในเรื่องสิทธิและเสรีภาพมากยิ่งขึ้น แต่ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องดังกล่าวยังคงมีความ คลาดเคลื่อนกันอยู่เป็นเหตุให้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องสิทธิเสรีภาพทางการเมืองบนกรอบ ที่แตกต่างกันผนวกกับความรู้สึกเป็นฝ่ายหรือเลือกสีทางการเมืองจึงนำไปสู่แนวโน้มที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการตกผลึกในเรื่องนี้ร่วมกันมากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนดังกล่าวที่จะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับตัวแปรหลักสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้^{๓๗}

ตัวแปรแรก ประชาชนต้องทวงสิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญโดยการยื่นข้อต่อสู้เพื่อปกป้อง รักษาสิทธิเสรีภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของประชาชนที่เสียภาษีและสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการการปกครองแบบประชาธิปไตย

ตัวแปรที่สอง ผู้ครองอำนาจรัฐซึ่งได้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร และสถาบันในระบบ ราชการจะต้องมีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยถือว่าการบริหารราชการแผ่นดินเป็นเรื่องที่ต้องมีส่วนร่วมจากทุก ๆ ฝ่ายและที่สำคัญที่สุดประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะปกครองตนเองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน

^{๓๗} พงษ์นิวัฒน์ ยุทธภัณฑ์บริหาร, สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของภาคประชาชนที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนทางการเมืองในระยะเปลี่ยนผ่าน, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๙), หน้า ๗๗.

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้อย่างสัมฤทธิ์ผลยังขึ้นอยู่กับ ตัวแปรสำคัญ ๓ ประการ กล่าวคือ^{๓๘}

ประการแรก สภาพสังคมและเศรษฐกิจต้องเอื้ออำนวย เช่น ในทางสังคมนั้น ประชาชนต้องมี การศึกษาในระดับที่สามารถเข้าใจถึงระบอบการปกครอง ประชาชนมีความเข้าใจในเรื่อง การเมืองการ ปกครอง ตลอดจนมีความตื่นตัวทางการเมืองก็สามารถมีโอกาสได้เข้าถึงสื่อมวลชนได้ และมีโอกาสเข้าถึงข่าวสาร ข้อมูล และในขณะเดียวกันในทางเศรษฐกิจ

ประการที่สอง โครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองซึ่งจะต้องมีการจัดตั้งสถาบันและ กระบวนการประชาธิปไตย โดยมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนว่า มีรัฐสภา มีสถาบันฝ่าย บริหาร มีกระบวนการเลือกตั้ง กระบวนการตรวจสอบ และที่สำคัญก็ต้องรับรองสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง

ประการที่สาม ตัวแปรสำคัญประการสุดท้าย ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนา ระบอบ การปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นั้นคือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคล ที่มีต่อระบบการเมืองและต่อ ส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ประชาธิปไตยมุ่งถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะกำหนด นโยบายต่างๆ อันเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ส่วนด้านการดำเนินชีวิตนั้น ประชาธิปไตย หมายถึงการยอมรับเสรีภาพ ความสำคัญและประโยชน์ซึ่ง กันและกัน โดยมีเหตุผลที่เป็นเครื่องนำ ทางเพื่อนำไปสู่ความผาสุกร่วมกัน

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
นิธิ เอียวศรีวงศ์ (๒๕๕๔), หน้า ๒๐-๒๗.	วัฒนธรรมทางการเมืองเริ่มต้นจากการรับรู้และความเข้าใจต่อ ระบบการเมืองเป็นเรื่องแรก และความไว้วางใจและเชื่อมั่นใน สิ่งแวดล้อมทางสังคมและเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
นายจรรยา สุภาพ (๒๕๕๔), หน้า ๘๕.	ความสำคัญของประชาธิปไตยมีหลักคือประชาชนเป็นเจ้าของ อำนาจและยังเป็นผู้ร่วมกันใช้อำนาจ

^{๓๘} วิชัย ตันศิริ, วิวัฒนาการของประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๖๘.

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ศรีณยู หมั่นทรัพย์ (๒๕๕๐), หน้า ๑๑๙.	ประชาชนสามารถจะลดฐานการครอบงำของรัฐ โดยการเคลื่อนไหวอย่างมีจิตสำนึกทางการเมือง
นายเสกสรร ประเสริฐกุล (๒๕๕๙), หน้า ๓๕.	ระบอบประชาธิปไตยของประชาชนมีการคุ้มครองในสิทธิขั้นพื้นฐานโดยต้องมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (๒๕๕๔), หน้า ๑๒ -๑๓.	รัฐต้องกระจายอำนาจ เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา
วิชัย ต้นศิริ (๒๕๔๘), หน้า ๖๘.	ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง เสรีภาพทางการเมืองประชาชนต้องทวงสิทธิ์ของตนตาม รัฐธรรมนูญและราชการจะต้องมีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

แนวความคิดเรื่องการพัฒนาการเมือง^{๓๙} หรือการทำให้ทันสมัยทางการเมือง จะเป็นแนวความคิดทางการเมืองที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมืองในประเทศด้อยพัฒนา เนื่องจากหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองประเทศต่าง ๆ ซึ่งก็เคยเป็นประเทศในอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกได้รับเอกราชประเทศเกิดใหม่เหล่านี้ก็ประสบปัญหาทางการเมืองต่าง ๆ มากมายเกิดการรบราฆ่าฟันเพื่อแย่งชิงอำนาจกันระหว่างเผ่าพันธุ์หรือกลุ่มการเมืองต่าง ๆ และการล้มลุกคลุกคลานของระบบรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตยพร้อมกับการปฏิวัติรัฐประหารโดยการเข้ายึดอำนาจของทหารและมีการวิเคราะห์หาสาเหตุปรากฏการณ์ทางการเมืองโดยนักวิชาการแขนงต่าง ๆ สำหรับนักเศรษฐศาสตร์มองการไร้เสถียรภาพต่าง ๆ ในประเทศเหล่านี้ก็เกิดจากการด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนและการขาดเทคโนโลยีในการผลิต ทำให้สังคมประสบปัญหาต่าง ๆ ยากที่จะเกิดเสถียรภาพทางการเมืองขึ้นได้ความเชื่อดังกล่าวนี้อย่างครอบคลุมไปถึงสาเหตุของสงครามโลกครั้งที่สองด้วยว่าเกิดจากปัญหาหลักคือปัญหาเศรษฐกิจ

^{๓๙} ลูเซียน พาย, พัฒนาการเมืองหรือทฤษฎีพัฒนาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๑๙๖๐), หน้า ๕๗-๖๕.

โดยมีการสรุปแนวความคิดต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองซึ่งมีอยู่ ๑๐ แนวความคิด โดยการสังเคราะห์ออกมาในรูปของ Development Syndrome หรือ พหุภาพแห่งการพัฒนา ดังนี้คือ^{๔๐}

๑. การพัฒนาการเมือง คือ รากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ เมื่อมีการสนใจเกี่ยวกับปัญหาความเจริญทางเศรษฐกิจและมีความจำเป็นที่จะแปรรูปของเศรษฐกิจที่หยุดนิ่ง เพื่อเป็นเศรษฐกิจที่เจริญได้ในระดับสม่ำเสมอ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์กล่าวว่าสภาพทางการเมืองและสังคมจะมีบทบาทอย่างแน่วแน่ในการขัดขวางหรือเอื้ออำนวยต่อการเพิ่มขึ้นในรายได้เฉลี่ยต่อหัว ดังนั้น การพัฒนาการเมืองคือสภาพของระบบการเมืองซึ่งจะเอื้ออำนวยต่อความเจริญทางเศรษฐกิจ

๒. การพัฒนาการเมืองคือการเมืองในสังคมอุตสาหกรรม มีความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นซึ่งทางเศรษฐกิจก็เป็นความเห็นที่มีลักษณะเป็นนามธรรมของการเมืองในสังคมที่มีความเจริญอย่างมากในทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม โดยมีข้อสันนิษฐานก็คือว่า ชีวิตในสังคมอุตสาหกรรมนั้นอาจจะนำไปสู่ชีวิตทางการเมืองแบบหนึ่งตามความหมายนี้สังคมอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ก็ตาม ก็ยังมีมาตรฐานพฤติกรรมทางการเมืองและการปฏิบัติซึ่งเป็นลักษณะของการพัฒนาการเมืองและเป็นจุดมุ่งหมายอันปลายของการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด โดยมีคุณสมบัติเฉพาะของการพัฒนาการเมือง กลายเป็นรูปแบบซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นพฤติกรรมของรัฐบาลที่ “มีเหตุผลและรับผิดชอบ” กล่าวคือ มีการหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไร้ความคิดซึ่งคุกคามต่อผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลที่สำคัญในสังคมมีข้อจำกัดต่ออธิปไตยทางการเมือง

๓. การพัฒนาการเมืองคือความเจริญทางการเมืองการพัฒนาการเมืองเป็นลักษณะการเมืองในอุดมคติในแบบสังคมอุตสาหกรรมมีความหมายเดียวกับความเจริญทางการเมืองที่มีประเทศอุตสาหกรรมเป็นแบบอย่างของชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม และคนจำนวนมากคาดหวังว่าในขอบข่ายชีวิตทางการเมืองก็มีลักษณะเดียวกัน อย่างไรก็ตามการยอมรับความคิดอันนี้โดยง่ายย่อมจะทำให้เกิดความไม่พอใจกับผู้เชื่อถือในความเท่าเทียมกันของวัฒนธรรม และคำถามสำคัญก็คือการถือว่าการปฏิบัติของสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมตะวันตกเป็นมาตรฐานสากลสำหรับการเมืองทุกระบบนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

๔. การพัฒนาการเมืองคือระบบการเกิดรัฐชาติการพัฒนาการเมืองนั้นเกิดจากการจัดตั้งของชีวิตทางการเมืองและการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองที่คล้อยจองกับมาตรฐานของรัฐบาลในยุคใหม่ จากประวัติศาสตร์มีระบบการเมืองหลายระบบและทุกสังคมมีระบบการเมืองของตนเองของจักรวรรดิของสังคมชนเผ่าและเชื้อชาติหรือของอาณานิคมจะต้องสลายตัวไปเพื่อกลายเป็นระบบ

^{๔๐} นภาพรณ พิพัฒน์, การเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๙-๑๑.

การเมืองในรัฐชาติ ซึ่งจะดำเนินไปอย่างสัมฤทธิ์ผลร่วมกับรัฐชาติอื่นๆ การพัฒนาการเมืองจึงกลายเป็นวิถีทางซึ่งสังคมที่เป็นรัฐชาติในรูปแบบและโดยความเอื้อเฟื้อของนานาชาติ ได้กลายเป็นรัฐชาติที่แท้จริง คือ ความสามารถที่จะดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคมในระดับหนึ่ง ความสามารถที่จะใช้ทรัพยากรเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และความสามารถที่จะปฏิบัติตามข้อผูกพันระหว่างประเทศ

๕. การพัฒนาการเมืองคือการพัฒนาการบริหารและกฎหมาย ถ้าเราสามารถแยกการสร้างชาติออกเป็นการสร้างสถาบันและการพัฒนาความเป็นพลเมือง เราก็คงมีความคิดทางการพัฒนาการเมืองแบบสองแนว แล้วความคิดที่ว่าการพัฒนาการเมืองคือการสร้างองค์กรมีประวัติมาช้านานซึ่งเป็นพื้นฐานที่ชาญฉลาดของระบบอาณานิคม การสร้างสังคมทางการเมืองนั้นก่อนอื่นจำเป็นต้องมีความเป็นระเบียบทางกฎหมายและจากนั้นความเป็นระเบียบทางการบริหาร ตามทฤษฎีการสร้างระบบองค์กรอธิปไตยอย่างสัมฤทธิ์ผลเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาไม่มีรัฐใดจะอ้างว่า “พัฒนา” ถ้าขาดความสามารถที่จะจัดการเรื่องสาธารณะอย่างได้ผล

๖. การพัฒนาการเมืองคือการระดมพลและการมีส่วนร่วมทางการเมืองการพัฒนาการเมืองอีกแง่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของประชาชนและมาตรฐานใหม่ของความภักดีและการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องมีความคิดว่าสิ่งที่เรียกว่าการพัฒนาการเมืองคือเกิดความตื่นตัวทางการเมืองแบบหนึ่งของประชาชนผู้มีความกระตือรือร้นและความผูกพันต่อการเมืองการเมืองแบบประชาชนมีส่วนร่วม นั้นกลายเป็นจุดหมายปลายทางของมันเป็นเอง แต่ถือเป็นการตอบโต้ของชนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อการชักจูงของผู้นำ ควรยอมรับว่าความร่วมมือเป็นประโยชน์ต่อการสร้างชาติเพราะเป็นวิธีหนึ่งที่จะสร้างความภักดีและความรู้สึกใหม่ในเอกลักษณ์ของชาติ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นแนวทางของการพัฒนาการเมืองแต่ก็เต็มไปด้วยอันตราย

๗. การพัฒนาการเมือง คือการสร้างประชาธิปไตยการพัฒนาการเมืองเหมือนกับการสร้างสถาบันและการปฏิบัติประชาธิปไตยแนวความคิดนี้มีข้อสันนิษฐานว่ารูปแบบของการพัฒนาการเมืองมีอยู่รูปเดียว คือการสร้างระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดการต่อต้านแนวความคิดนี้ ทำให้สังคมศาสตร์เป็นศาสตร์ปราศจากคุณค่านิยมและมุ่งที่จะวิเคราะห์การเมืองอย่างวัตถุวิสัยนอกจากนี้ประชาธิปไตยเป็นคำซึ่งเต็มไปด้วยคุณค่านิยม ส่วนการพัฒนานั้นเป็นกลาง

๘. การพัฒนาการเมือง คือเสถียรภาพการเมืองและการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบ คนจำนวนมากก็รู้สึกว่าการประชาธิปไตยไม่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และมีแนวคิดการพัฒนาในแง่ของความเป็นระเบียบทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาการเมืองขึ้นอยู่กับความสามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือถูกควบคุมโดยสังคม จุดเริ่มต้นของการควบคุมพลังทางสังคมคือ การรักษาความเป็นระเบียบทางสังคม ปัญหาที่คือไม่มีคำตอบก็คือว่าความเป็นระเบียบจะต้องมีขนาดใดจึงจะพอเพียงหรือเป็นสิ่งที่พึงประสงค์และเพื่อจุดประสงค์อันใดที่มีการพยายามเอาเสถียรภาพและการ

เปลี่ยนแปลงมารวมกันจะไม่ใช่ความฝันของชนชั้นกลางหรือของสังคมซึ่งดีกว่าประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายในปัจจุบัน

๙. การพัฒนาการเมืองคือการระดมพลและอำนาจการยอมรับว่าการพัฒนาการเมืองคือความสามารถของระบบ เมื่อมีการอภิปรายกันว่าประชาธิปไตยอาจจะทำให้ประสิทธิภาพของระบบนั้นลดลง และมีข้อสันนิษฐานว่าเป็นสิ่งที่จะวัดความสามารถของระบบและขณะเดียวกันความคิดเรื่องประสิทธิภาพทำให้คิดว่า การที่มีแบบแผนทางทฤษฎีหรืออุดมคติที่จะสามารถเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงแนวคิดนี้นำไปสู่ความเชื่อว่า มีระบบการเมืองที่มีการวัดได้โดยใช้ระดับหรือขอบข่ายของอำนาจสูงสุดซึ่งระบบสามารถจะระดมพลและอำนาจขณะเดียวกันผู้ตัดสินใจนโยบายมีอำนาจอย่างมาก การพัฒนาก็คือความสามารถของรัฐที่จะเอาทรัพยากรจากสังคม ความสามารถที่จะระดมทรัพยากรและมีการแจกแจงทรัพยากรมักจะผูกพันกับการสนับสนุนของประชาชนที่มีระบบการเมืองและด้วยเหตุนี้ระบอบประชาธิปไตยจึงมักจะมีการระดมทรัพยากรได้สัมฤทธิ์ผลดีกว่าระบบเผด็จการที่กดขี่ความจริงแล้วในทางปฏิบัติปัญหาของการพัฒนาการเมืองในหลายสังคมอาจจะเกี่ยวกับการได้รับความสนับสนุนจากประชาชนอันนี้ไม่ใช่เพราะคุณค่าทางประชาธิปไตย

๑๐. การพัฒนาการเมืองเป็นแง่หนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งความจำเป็นที่ต้องมีข้อสันนิษฐานทางทฤษฎีเพื่อเลือกสรรดัชนีในการที่วัดการพัฒนานำไปสู่ความคิดที่ว่า การพัฒนาการเมืองนั้นผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจนี้เป็นความจริงเพราะอะไรก็ตามที่อธิบายถึงศักยภาพของอำนาจของประเทศ ก็มักจะสะท้อนให้เห็นถึงสถานะเศรษฐกิจและสภาพสังคม ถึงแม้ว่าในขอบเขตที่จำกัดอาณาจักรแห่งการเมืองอาจจะอยู่โดดเดี่ยวจากส่วนของ

ในเรื่องความหมายของ “การเมือง” นั่นคือ การเมือง (Politic) ขึ้นอยู่กับกระบวนการหล่อหลอมขัดเกลาทางสังคม (Socialization Process) ของแต่ละบุคคล ซึ่งบุคคลที่เติบโตภายใต้สิ่งแวดล้อมของสังคมอำนาจนิยมก็อาจเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นผู้ปกครองเป็นภาระหน้าที่ของผู้ปกครองที่ต้องใช้อำนาจเพื่อปกครองประเทศ เพื่อที่จะสร้างความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเพื่อระดมทรัพยากรในการพัฒนาประเทศ และเป็นหน้าที่ของประชาชนผู้ที่อยู่ใต้การปกครองที่จะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่ผู้ปกครองบัญญัติ ด้วยเหตุนี้การเมืองจึงหมายถึงการจัดสรรอำนาจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนขณะที่มีความคิดรวบยอดของคำว่า “การเมืองที่ใช้จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ๑) รัฐ ๒) อำนาจและอำนาจหน้าที่ ๓) การแจ้งสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมและ ๔) เป็นเรื่องของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นสำคัญในทางการเมือง

สรุปได้ว่าการเมืองจะเป็นเรื่องอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้น ๆ เป็นตัวกำหนดกิจกรรมของสังคมนั้นแทบทุกหัวมุมโดยอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้น ๆ อย่างเป็นธรรมและยั่งยืนที่อิงอยู่บนหลักการพื้นฐานสำคัญ ๔ ประการคือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการส่งเสริมวัฒนธรรมและธรรมรัฐ

ความหมายและปรัชญาของระบอบประชาธิปไตย

แม้ว่าการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้เข้ามาในประเทศไทยด้วยเวลาเกือบ ๘๐ ปีแล้วก็ตาม แต่ปัจจุบันนี้ ความขัดแย้งทางการเมืองนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการเข้าใจหลักอุดมการณ์ประชาธิปไตยไม่ตรงกัน จึงจะมีความจำเป็นจะต้องตอกย้ำและทำความเข้าใจอย่างตลกผลึกโดยที่มีในส่วนที่เกี่ยวกับความหมายและปรัชญาของการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีคำอธิบายว่าคำว่าประชาธิปไตยมาจากรากศัพท์ของภาษากรีกคือ demos แปลว่า ประชาชน (People) และ Kratia แปลว่า การปกครอง (Rule) ดังนั้นโดยนัยทางภาษาประชาธิปไตยจึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชนเกี่ยวกับปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยนั้น ได้สรุปจากความคิดทางการเมืองของนักปรัชญาในยุคต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยคลาสสิกจนถึงสมัยใหม่โดยพยายามที่จะอธิบายสถานะธรรมชาติ กฎแห่งธรรมชาติ และธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงเงื่อนไขของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมความจำเป็นในการจัดตั้งรัฐ การกำหนดรูปแบบของรัฐ การกำหนดความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง และเป้าหมายของการปกครองอันเป็นเจตจำนงสำคัญของระบบการเมือง ในส่วนของปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยโดยพิจารณาว่า^{๔๑}มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีสัญชาตญาณแห่งความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพื่อเป็นเป้าหมายในการแสวงหาชีวิตที่ดีและมนุษย์โดยธรรมชาติเป็นสัตว์ที่มีปัญญา จึงแตกต่างจากสัตว์อื่น ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงมีความสามารถในการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถใช้เหตุผลเพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีและมีความสุข อาจกล่าวได้ว่าปรัชญาเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาเมธีในสมัยคลาสสิกคือ โซเครตีส เพลโต และอริสโตเติลนั่นเอง

ตามประชาธิปไตยที่ว่าตามทฤษฎีนั้นเป็นทางการเมืองหรือการจัดแจงทางการเมืองในระดับชาติ ที่บรรดาผู้นำทางการเมืองจำเป็นต้องมีการแข่งขันกันเพื่อรับเสียงสนับสนุนโดยมีการเลือกตั้งที่เป็นระยะเวลาและมีความเสรีจากประชาชน การเลือกตั้งนั้นจำเป็นต้องยึดหลักความเสมอภาคและทั่วถึงประชาชนจนเป็นที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกผู้กำหนดนโยบายทางการเมือง และในการควบคุมกำหนดนโยบายนั้นให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน^{๔๒}

จากความหมายของประชาธิปไตยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ดังนี้

๑. การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองของประชาชนหมายถึงประชาชนทั้งหมดเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

^{๔๑} ลิขิต ธีรเวคิน, การเมืองการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๕๖.

^{๔๒} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมืองและการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓), หน้า ๖๑.

๒. การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชน หมายถึง ประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ในการปกครอง

๓. การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อประชาชน หมายถึง ตัวแทนที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในการปกครองจะต้องใช้อำนาจในการปกครองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนจะใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของตนเอง และพรรคพวกมิได้

ประชาธิปไตยมีความหมายที่สามารถแบ่งได้ ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ^{๔๓}

๑. ประชาธิปไตยในความหมายที่แคบ โดยมองประชาธิปไตยในฐานะของระบบการเมือง หรือรูปแบบการปกครองมีหลักเกณฑ์ คือ

๑.๑ หลักที่ว่าผู้ปกครองต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้การปกครอง

๑.๒ หลักที่ว่าผู้ใต้ปกครองจะต้องมีสิทธิเปลี่ยนตัวผู้ปกครองเป็นครั้งคราว

๑.๒ หลักที่ว่าสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชนจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง

๒. ประชาธิปไตยในความหมายที่กว้างโดยมองประชาธิปไตยในลักษณะของกิจกรรมสัมพันธ์ภาพและความเกี่ยวข้องระหว่างประชาชนด้วยกันในลักษณะต่าง ๆ โดยมีหลักเกณฑ์ คือ

๒.๑ การเคารพในสิทธิของกันและกัน

๒.๒ การตกลงกันโดยสันติวิธี

๒.๓ ความยุติธรรมในสังคม

หลักการของระบอบประชาธิปไตย

ตามระบอบประชาธิปไตยนอกจากประกอบด้วยเอกลักษณ์ ในฐานะที่มีระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมือง ระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๕ ประการ คือ^{๔๔}

๑.หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน (popular sovereignty) ระบอบประชาธิปไตยยึดถือหลักแห่งอำนาจอธิปไตยของปวงชนเป็นเสมือนหัวใจของระบบการเมือง กล่าวคือ ประชาชนเท่านั้นที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงประชาชนแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยการใช้สิทธิในการกำหนดตัวผู้ปกครองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง

^{๔๓} วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น, แนวคิดและตัวแปรประชาธิปไตยในอุดมคติ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๖.

^{๔๔} สุทธิพันธ์ พุทธหนุน, ทฤษฎีพัฒนาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓-๒๕.

๒.หลักเสรีภาพ (liberty) ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยที่ยึดมั่นว่ามีมนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพคุณค่าของมนุษย์อยู่ที่เสรีภาพดังที่ รูสโซ่ กล่าวไว้ว่ามนุษย์ถ้าปราศจากเสรีภาพก็ปราศจากความเป็นมนุษย์ เนื่องจากเสรีภาพมีคุณค่าสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์

๓.หลักความเสมอภาค (equality) หลักความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการที่ควบคู่กับหลักเสรีภาพ กล่าวคือ มนุษย์จะต้องมีทั้งเสรีภาพและความเสมอภาค ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยมิใช่ความเสมอภาคในเรื่องความสามารถเพราะมนุษย์มีความสามารถและความถนัดที่แตกต่างกันแต่ความเสมอภาคและความถนัดที่แตกต่างกันของมนุษย์จะไม่ทำให้มนุษย์มีความได้เปรียบหรือความเหนือกว่าบุคคลอื่น

๓.๑ ความเสมอภาคทางการเมือง ได้แก่ ความเสมอภาคในการใช้สิทธิและเสรีภาพในการเลือกตั้ง ประชาชนที่บรรลุนิติภาวะโดยไม่จำกัดเพศ ศาสนา และฐานะทางเศรษฐกิจ

๓.๒ ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ ได้แก่ความเสมอภาคในการเลือกประกอบอาชีพการประดิษฐ์คิดค้น และการผลิตต่าง ๆ เพื่อเสริมความมั่นคงให้แก่ตนภายใต้กรอบแห่งกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเท่าเทียมกัน

๓.๓ ความเสมอภาคในทางสังคม ได้แก่ ประชาชนจะต้องได้รับโอกาสที่จะได้รับบริการจากรัฐทั้งในเรื่องการศึกษา การรักษาพยาบาล การพัฒนาทักษะ การฝึกอาชีพ ตลอดจนความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากรัฐบาลอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกัน

๔.หลักกฎหมาย (Rule of law) กฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม การใช้หลักกฎหมายทำให้มนุษย์สามารถเอาชนะข้อบกพร่องตามกฎแห่งธรรมชาติ ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาไปสู่ความศิวิไลซ์

๔.๑ กฎหมายต้องมีที่มาที่ชอบธรรม ดังที่ปราชญ์กล่าวไว้ว่า ชนชั้นใดบัญญัติกฎหมายย่อมเพื่อประโยชน์ของชนชั้นนั้น ดังนั้นกฎหมายถ้าให้ทรราชย์เป็นผู้บัญญัติก็จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของทรราชย์

๔.๒ การบังคับใช้กฎหมายต้องเสมอภาคเท่าเทียมกัน หลักกฎหมายที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญ คือ ประชาชนไม่ว่าจะยากดีมีจนไม่ว่าจะมีเชื้อชาติและนับถือศาสนาใดจะต้องต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

๔.๓ ประชาชนจะต้องได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสิทธิที่จะแต่งตั้งทนายเพื่อคุ้มครองความเป็นธรรมให้แก่ตน

๕. หลักเสียงข้างมาก (Majority Rule) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้นในการตัดสินใจใด ๆ ก็ตามไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจของประชาชนในการกำหนดตัวผู้ปกครองหรือการตัดสินใจของฝ่ายผู้บริหารและฝ่ายตุลาการ

แต่หลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยทั้ง ๕ ประการ ดังกล่าว คือ หลักการที่ถือว่าเป็นแก่นแท้ของระบอบประชาธิปไตยสูงก็จะการจะพิจารณาว่าสังคมใดมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง หรือต่ำมาก หรือน้อย สามารถวินิจฉัยจากหลักการสำคัญทั้ง ๕ ประการ กล่าวคือถ้าสังคมใดระบบการเมืองมีองค์ประกอบของหลักการ ๕ ประการของระบอบประชาธิปไตยสูงแสดงว่าสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยสูงและในทางตรงกันข้ามถ้าปรากฏว่าสังคมใดอยู่ในระดับต่ำย่อมแสดงว่าสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยในระดับต่ำนั่นเอง

รูปแบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

รูปแบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย^{๔๕}ที่ปรากฏอยู่ทั่วโลกในปัจจุบันได้จำแนกได้เป็น ๓ รูปแบบใหญ่ๆ คือ รูปแบบควบอำนาจ รูปแบบแบ่งแยกอำนาจ และรูปแบบผสม สำหรับประเทศไทยได้เลือก รูปแบบควบอำนาจ หรือโดยทั่วไปอาจเรียกว่าระบบรัฐสภา เป็นระบอบประชาธิปไตยภายใต้รูปแบบควบอำนาจหรือระบบรัฐสภา มีต้นแบบมาจากประเทศอังกฤษ ประกอบด้วยลักษณะสำคัญคือ ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติโดยตรงฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้จัดตั้งฝ่ายบริหาร และมีอำนาจในการยื่นกระทู้ญัตติและขออภิปรายไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหารฝ่ายบริหารมีอำนาจในการยุบสภานิติบัญญัติและประมุขของประเทศและหัวหน้าฝ่ายบริหารหรือผู้นำรัฐบาลและแยกออกจากกัน ประมุขของประเทศอาจเป็นกษัตริย์หรือประธานาธิบดีก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละสังคมประเทศที่ใช้รูปแบบตามอำนาจและมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้แก่ อังกฤษ เดนมาร์ก เบลเยียม ญี่ปุ่น สวีเดน และเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น ประเทศที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข ได้แก่ อินเดีย สิงคโปร์ อิตาลี บังคลาเทศ และปากีสถาน เป็นต้น ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนทำให้เกิดการเรียกร้องการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยมีองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือ^{๔๖} ๑) การพัฒนาระบบ เช่น การแก้รัฐธรรมนูญการพัฒนาสถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น ๒) การพัฒนาคนทางการเมือง โดยเฉพาะแบบแผนที่เกิดจากการหล่อหลอมของความรู้ ความเข้าใจ อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของประชาชนเกิดการโน้มน้าวจิตใจของการรับรู้ อารมณ์ความรู้สึก การประเมินค่า ส่งผลต่อพฤติกรรมพัฒนาก่อตัวเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ส่งผลต่อไปอีกต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยลักษณะและรูปแบบต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่มักไม่เอื้อและไม่

^{๔๕}อนันต์ เกตุวงศ์, **ทฤษฎีการพัฒนาและการวางแผนพัฒนาการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๓๗.

^{๔๖}อภิชาติ สถิตนิรามัย, **รัฐธรรมนูญการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน**, (กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๖๕.

สอดคล้องกับการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย และ ๓) ภายใต้บริบททุนนิยมโลกดิจิทัลและการคมนาคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การพัฒนาทางการเมือง หมายถึงกระบวนการทางการเมือง อันได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเมืองที่ปรารถนา นอกจากนี้การพัฒนาทางการเมืองยังหมายถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองให้ทันสมัย การพัฒนาระบบการเมือง ระบบบริหาร ระบบเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ และการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของการพัฒนาทางการเมืองไม่ว่าจะพิจารณาในทัศนะใดก็ตามจะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมืองดังนี้คือ^{๔๗}

๑. ความเสมอภาค คือ ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในการใช้สิทธิทางการเมือง และในการร่วมกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคตามกฎหมาย กฎหมายจะต้องมีผลบังคับใช้ต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะฐานะร่ำรวย หรือยากจนจะต้องได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ความเสมอภาคยังครอบคลุมไปถึงความเสมอภาคทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมประชาชน

๒. ความสามารถของระบบการเมือง หมายถึงความสามารถที่มีระบบทางการเมืองจะสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ถ้าระบบการเมืองมีสมรรถนะสูง นโยบายสาธารณะที่เกิดจากกระบวนการตัดสินใจของระบบการเมืองจะผลักดัน

๓. การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่าง และมีความชำนาญเฉพาะ (Differentiation and Specialization) เป้าหมายของการพัฒนาระบบการเมือง จะต้องส่งเสริมให้โครงสร้างทางการเมืองมีความแตกต่างกันตามภารกิจ และมีความชำนาญเฉพาะในการปฏิบัติภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

๔. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผล (Secularization of Political Culture) โดยทั่วไปสังคมแบบดั้งเดิมที่ปกครองแบบอำนาจนิยม มักปลูกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในจารีตประเพณีโดยไม่มีเหตุผลยึดถือโซกลางปลูกฝังให้ประชาชนเห็นว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีบุญบารมี ส่วนประชาชนที่ยากจนเป็นเพราะกรรมเก่าแต่ชาติปางก่อน

๕. ความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy) องค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่งก็คือความเป็นอิสระของระบบย่อย ระบบการเมืองใดก็ตามที่มีระบบย่อยที่มีความเป็นอิสระน้อยหรือไม่มีความเป็นอิสระเลยแสดงว่าระบบการเมืองนั้นเป็นระบบ

^{๔๗} สมบัติ อารังค์ธัญวงศ์, *ทัศนคติทางการเมืองของเด็กและเยาวชน*, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕), หน้า ๓๕-๓๖.

ศูนย์รวมอำนาจลักษณะการรวมศูนย์อำนาจจะทำให้ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของประชาชน และการให้บริการล่าช้า

การพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยในส่วนเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในเรื่อง ระบอบประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง ซึ่งจะต้องบูรณาการให้ สอดประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีแนวทางที่สำคัญดังนี้^{๔๔}

๑.การปฏิรูปทางการเมืองอันได้แก่การแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย การพัฒนาระบบรัฐสภาการพัฒนาระบบพรรคการเมืองการพัฒนาระบบการเลือกตั้ง การพัฒนาระบบ การตรวจสอบทางการเมืองการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง

๒.การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยประเด็นนี้สำคัญมากถือว่าเป็น “หัวใจของการพัฒนาทางการเมือง ให้เป็นประชาธิปไตย” นั่นคือต้องปลูกฝังให้ประชาชนมี จิตสำนึก มีความรู้ความเข้าใจคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย และหวงแหนระบอบประชาธิปไตย ต่อต้านระบอบเผด็จการ แต่การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นเป็น กระบวนการที่ต้องใช้เวลาและต้องมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพ และมีความตั้งใจจริงจากผู้นำ ทาง การเมือง และต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ใช้ความพยายาม ความอดทน ความจริงใจ และความจริงจัง

๓.การพัฒนาระบบการศึกษาทั้งนี้เนื่องจากระบบการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้ มีความรู้ ความเข้าใจ และกล่อมเกลางานทางการเมืองได้ดีที่สุดวิธีการหนึ่ง ทั้งรูปแบบการเสริมสร้าง ความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติในระบบโรงเรียน และนอกระบบ โรงเรียน ซึ่งการศึกษาในระบบโรงเรียนในทางทฤษฎีนั้นเป็นการศึกษา เรียนรู้เรื่องปรัชญา หลักการ รูปแบบของประชาธิปไตย ซึ่งในขณะเดียวกันในทางปฏิบัติต้องมีการฝึกปฏิบัติวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตย โดยผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนเสริมหลักสูตรต่าง ๆ

๔.การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ การพัฒนาทางการเมืองจะบรรลุผลสำเร็จได้มากน้อย เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจด้วยนั่นคือ ถ้าประชาชนมีฐานะทางด้านเศรษฐกิจปาน กลาง พอกินพอใช้ ไม่มีหนี้สินประชาชนจะให้ความสนใจการเมือง

ให้มีความแตกต่างกันน้อยลง ลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งซึ่งสามารถ กระทำ ได้ดังนี้

๔.๑ การส่งเสริมอาชีพ และรายได้แก่ประชาชนในชุมชนและเกษตรกรให้เป็น รูปธรรมโดยเฉพาะ “เกษตรกรแบบพึ่งตนเอง” หรือ “เกษตรกรแบบใหม่” หรือ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง”

๔.๒ การกระจายความเจริญไปสู่ชนบทและภูมิภาคต่าง ๆ ให้ทั่วถึง

^{๔๔} ลิขิต อีระเวคิน, ประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน เลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖), หน้า ๖๕-๖๙.

๔.๓ การกระจายรายได้ด้วยความเป็นธรรม และเสมอภาค

๔.๔ การพัฒนาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรในชนบทให้ทั่วถึง เพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพของเกษตรกร เช่น ที่ดินทำกินแหล่งน้ำ ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ

๔.๕ ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพทั้งภาคอุตสาหกรรมภาคเกษตรกรรม ภาคพาณิชยกรรม และการบริการ โดยเน้นการมีวินัยทางการเงินการคลัง และการตรวจสอบได้

๔.๖ การสร้างงานในชนบท เพื่อป้องกันปัญหาการอพยพไปขายแรงงานในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ และปัญหาการอพยพย้ายถิ่นอันทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่

๕. การพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะลดขนาดของระบบราชการให้เล็กลง แต่ก็ยังทำงานให้มีประสิทธิภาพหน่วยงานใดมีลักษณะงานที่ซ้ำซ้อนควรยุบรวมกัน ควรปฏิรูประบบราชการเสียใหม่ ให้มีโครงสร้างหรือสายการบังคับบัญชาที่สั้นกะทัดรัด บริหาร และบริการ สะดวกรวดเร็ว ที่เรียกว่า “Reengineering” หมายถึง “การออกแบบระบบราชการเสียใหม่” หรือ “การปฏิรูประบบราชการ” ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันได้มีการปฏิรูปโครงสร้างกระทรวงใหม่ ระบบบริหารจัดการในของระบบงบประมาณ ตลอดจนระบบการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาของระบบราชการไทย

๖. การพัฒนาด้านสังคม โดยพยายามยกระดับคนในสังคมให้เป็นชนชั้นกลางมากขึ้น เพราะในอดีตประเทศไทยยังมีชนชั้นกลางน้อยแต่มีชนชั้นล่างมาก ดังนั้นการจะยกระดับชนชั้นในสังคมให้เป็นชนชั้นกลาง(Middle Class) มากขึ้นนั้นจึงต้องยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้นถึงระดับปริญญาตรีและยกฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนให้สูงขึ้นพอกินพอใช้มากยิ่งขึ้น

สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง

คือการพัฒนาที่เป็นระเบียบทางเศรษฐกิจและสังคมในการพัฒนาการเมืองขึ้นอยู่กับความสามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือถูกควบคุมโดยสังคม การเมืองจะเป็นเรื่องอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้นๆ เป็นตัวกำหนดกิจกรรมของสังคมนั้นแทบทุกหัวมุมโดยอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้นๆ อย่างเป็นธรรมและยั่งยืนที่อิงอยู่บนหลักการพื้นฐานสำคัญ ๔ ประการคือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการส่งเสริมวัฒนธรรมและธรรมรัฐ

ตารางที่ ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ลูเซียน พาย (๑๙๖๐), หน้า ๕๗-๖๕.	มีแนวความคิด พหุภาพแห่งการพัฒนาการ โดยจะเน้นในแง่ที่นักวิชาการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ง่ายที่สุด
นภาพรณ พิพัฒน์ (๒๕๕๐), หน้า ๙.	การเมือง คือกระบวนการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมแทบทุกห้วงม
ลิขิต อีร์เวคิน (๒๕๒๕), หน้า ๕๖.	ระบอบการเมืองการกำหนดรูปแบบของรัฐ การกำหนดความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง
ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๕๓), หน้า ๖๑.	การเลือกตั้งนั้นจำต้องยึดหลัก ความเสมอภาคมีความเสรีให้กับประชาชน
วิสุทธิ โพธิ์แท่น (๒๕๒๔), หน้า ๑๖.	ประชาธิปไตยสามารถมองเป็นกิจกรรมสัมพันธ์ภาพและความเกี่ยวข้องระหว่างประชาชนกับผู้ปกครองได้
สุทธิพันธ์ พุทธหุน (๒๕๕๒), หน้า ๒๓-๒๕.	ประชาธิปไตยมีองค์ประกอบของหลักการ ๕ ประการของระบอบประชาธิปไตยสูงแสดงว่าสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยสูงและในทางตรงกันข้าม
อภิชาติ สติตินิรามย์ (๒๕๕๕). หน้า ๓	การพัฒนาการเมืองต้องปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเมือง
ลิขิต อีร์เวคิน (๒๕๕๖), หน้า ๖๕ - ๖๙.	องค์ความรู้ในเรื่องระบอบประชาธิปไตยจะต้องบูรณาการให้สอดคล้องประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๒.๔ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ฆราวาสธรรมประกอบด้วย ๒ คำ "ฆราวาส" แปลว่า ผู้ดำเนินชีวิตในทางโลก, ผู้ครองเรือน และ "ธรรม" แปลว่า ความถูกต้อง, ความดีงาม, นิสสัยที่ดีงาม, คุณสมบัติ และข้อปฏิบัติ

ฆราวาสธรรม^{๔๙} แปลว่า คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก ประกอบด้วยธรรมะ ๔ ประการ คือ

๑. สัจจะ แปลว่า จริง ตรง แท้ มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน เป็นคนจริงต่อความเป็นมนุษย์ของตน

๒. ทมะ แปลว่า ฝึกตน ข่มจิต และรักษาใจ บังคับตัวเองเพื่อลดและละกิเลส และรักษา สัจจะ

๓. ขันติ แปลว่า อุดหนุน ไม่ใช่เพียงแต่อดทนกับคำพูดหรือการกระทำของผู้อื่นที่เราไม่พอใจ แต่หมายถึงการอดทนอดกลั้นต่อการบีบบังคับของกิเลส

๔. จาคะ แปลว่า เสียสละ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน โดยเฉพาะกิเลสเพราะนั่นคือสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่กับตน ละนิสัยไม่ดีต่างๆ

ประโยชน์ของฆราวาสธรรม ๔

๑. สัจจะ ผู้อื่นให้ความเคารพเชื่อถือ เพราะเป็นผู้มีความจริงใจ รักษาคำพูด ไม่โลเล เพราะผู้ยึดมั่นในสัจจะย่อมสามารถจะปฏิบัติหน้าที่อย่างได้ผลทันเวลา และประสบความสำเร็จได้

๒. ทมะ ทำให้คนเราอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมอย่างมีความสุข ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน โดยง่าย และรู้จักหลีกเลี่ยงอบายมุขทั้งหลายได้ เพราะรู้จักใช้สติเข้าข่ม ไม่หุนหันวู่วามโดยง่าย^{๕๐}

๓. ขันติ จะทำให้หลีกเลี่ยงจากความเสื่อมจากเหตุต่างๆ เพราะมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง อดทน อดกลั้น ไม่มัวเมากับสิ่งเย้ายวนต่างๆ เป็นหลักประกันในการสร้างฐานะและชีวิตตนเอง การอดทนดังกล่าวเป็นความอดทนเพราะเกิดจากสิ่งเย้ายวนใจที่ได้พบเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้ลิ้มรสและได้สัมผัส

๔. จาคะ เมื่อรู้จักการเป็นผู้ให้ ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นนั้นหมายความว่า เกิดความสามัคคีกันไม่ชิงดีชิงเด่นกัน เพราะทุกคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์สังคมจะมีความสุขธรรมะ^{๕๑}

^{๔๙} พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

^{๕๐} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

^{๕๑} ชุ.สุ. (ไทย) ๒๕/๓๑๑/๓๖๑.

หลักพรวาธรรม ๔ ยังมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างความสงบสุขในสังคม หากคนในสังคมทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมนี้แล้ว ย่อมอำนวยความสะดวกประโยชน์ให้แก่ผู้ปฏิบัติตามทั้งในชาตินี้และในชาติหน้าก่อให้เกิดความสุขสวัสดิ์มีความราบรื่นในการดำเนินชีวิต และยังทำให้องค์กรต่างๆ ตลอดจนสังคมเกิดความสงบเรียบร้อย

สรุปหลักพรวาธรรม ๔

ได้ว่าการมีสัจจะ ทำให้เป็นคนมีความรับผิดชอบ หนักแน่นมั่นคง การมีทมะ ทำให้เป็นคนรักการฝึกฝนตนเอง มีความสามารถในการทำงาน ไม่มีศัตรูไม่มีความแค้นกับใคร สามารถยับยั้งตนเองไม่ให้หลงไปทำผิดหรือหลงไปในทางที่ผิดได้ การมีขันติทำให้อุตุนต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ได้ทำงานได้ดี เป็นที่พึ่งและเป็นหลักในครอบครัวได้ เป็นที่พึ่งให้คนอื่นที่เดือดร้อนได้ และการมีจาคะทำให้มีอารมณ์ผ่องใสดีดี มีนิสัยเสียสละแก่ผู้อื่น รักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง ทำให้ตนเองปลอดภัยคนอื่นนับหน้าถือตาครอบครัวและสังคมเป็นสุขมีเพื่อนดีๆ รอบตัวจิตใจมีความสุข ช่วยชำระล้างจิตใจที่สกปรกเห็นแก่ตัวทำให้คนรักเรามากขึ้น

ตารางที่ ๒.๔ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), ๒๕๔๖, หน้า ๓๒.	หลักธรรมพรวาธรรม ๔ หลักธรรมความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก ๔) ประการ คือ ๑.สัจจะ ๒.ทมะ ๓.ขันติ ๔.จาคะ

๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้มีการเข้าร่วมกับเทศบาลในโครงการต่าง ๆ ที่ทางเทศบาลจัดทำโครงการขึ้นเพื่อเสริมสร้างความรู้ให้ประชาชนทั้งในทางด้านการงานอาชีพ ด้านสุขภาพ ด้านการเมืองและความรู้พื้นฐานในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทางเทศบาลตำบลต้นธงมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นการเสริมสร้างและให้ความรู้ต่อประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน โดยจะนำเอาโครงการที่ทางเทศบาลตำบลต้นธง ที่ทำการโครงการสำเร็จ

๑.โครงการโรงเรียนวิชาลัยคุณภาพชีวิตส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ^{๕๒} ตำบลต้นธง วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒ นายประกาศิต รัสสรค์ ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง ปฏิบัติหน้าที่ นายกเทศมนตรีตำบลต้นธง เป็นประธานเปิดโครงการ โรงเรียนวิชาลัยคุณภาพชีวิตตำบลต้นธง "สูงวัยอย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ" ซึ่งจัดโดยกองสวัสดิการสังคมและได้มีวิทยากรจากแผนกเวชกรรม โรงพยาบาลลำพูน มาให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุ ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลต้นธง ซึ่งมีผู้สูงอายุที่อายุตั้งแต่ ๖๐ ขึ้นไปมาร่วมโครงการถึง ๔๕ คน

๒.โครงการอบรมเผยแพร่กฎหมายแก่ประชาชน^{๕๓} วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒ เวลา ๐๙.๐๐ น. นางสาวธัญญรัตน์ เจริญพัทธ์ฐากร รองปลัดเทศบาลตำบลต้นธง รักษาการแทน ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง ปฏิบัติหน้าที่ นายกเทศมนตรีตำบลต้นธง เป็นประธานเปิดโครงการอบรมเผยแพร่กฎหมายแก่ประชาชน "การเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม" ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการของ งานนิติการสำนักปลัด เทศบาลตำบลต้นธง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ การอบรม ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลต้นธง งานประชาสัมพันธ์ เทศบาลตำบลต้นธง มีประชาชนเข้าร่วมในการอบรมทั้งหมด ๑๕๓ คน

๓.โครงการอบรม ศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม^{๕๔} (ประชาชน ผู้สูงอายุ) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๖๒ วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๒ เวลา ๐๙.๐๐ น. นางสาวธัญญรัตน์ เจริญพัทธ์ฐากร รองปลัดเทศบาลตำบลต้นธง รักษาการแทน ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง ปฏิบัติหน้าที่ นายกเทศมนตรีตำบลต้นธง เป็นประธานเปิด โครงการอบรม ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม (ประชาชน

^{๕๒} สำนักงานเทศบาลตำบลต้นธง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.tontonggo.th/indexhp?mod=bmV3cw&no=NjAy> [๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒].

^{๕๓} สำนักงานเทศบาลตำบลต้นธง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.tontong.go.th/index.php?mod=bmV3cw&no=NjM2> [๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒].

^{๕๔} สำนักงานเทศบาลตำบลต้นธง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.tontong.go.th/index.php?mod=bmV3cw&no=NjQx> [๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๒].

ผู้สูงอายุ) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๒ มีนายอนันต์ วุฒิโรธง ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลต้นธง เป็นผู้กล่าวรายงาน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลต้นธง ณ วัดธรรมนิยาราม (กุละมุก) ตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย พบว่า ได้มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองไว้หลายท่านแตกต่างกันไป ในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างวิจัยได้ดังนี้

วิเชียร ตันศิริคงคล และคณะ^{๕๕} ได้วิจัยเรื่อง “ความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๕๗ จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่าการซื้อเสียงคุณสมบัติของตัวผู้สมัคร และอิทธิพลของสื่อมวลชน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งส่วนพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครส่วนใหญ่ จะใช้วิธีการอาศัยหัวคะแนนในพื้นที่และนักการเมืองท้องถิ่นที่มีฐานการสนับสนุนหรือสายสัมพันธ์ทางการเมืองที่ผู้สมัครมีต่อพรรคการเมือง นอกจากนี้ในส่วนของการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพบว่าได้มีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งในระดับปานกลาง มีการจัดเตรียมความพร้อมของการจัดเตรียมการเลือกตั้งโดยทั่วไปอยู่ในระดับดีมากแต่ยังมีปัญหาในบางส่วนเกี่ยวกับการดำเนินงานเนื่องจากต้องทำงานควบคู่ไปกับการเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันด้วย

สมชาย ตีลังการณ^{๕๖} ได้วิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของคนเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกทางการเมืองกับพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งการค้นหาสาเหตุที่ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งว่าเกี่ยวข้องกับสิ่งใด เงื่อนไขหรือสภาวะการณ์ใดผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ได้ รับประโยชน์ จากความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์จะเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้สามารถต่อรองทางการเมืองได้ และที่ตัวเขา

^{๕๕} วิเชียร ตันศิริคงคล และคณะ, “จิตวิทยาทัศนคติ”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒.

^{๕๖} สมชาย ตีลังการณ, “พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย”, รายงานวิจัย, (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓), หน้า ๖๗.

ไปเลือกตั้งก็เนื่องจากการเป็นการตอบแทนผู้อุปถัมภ์ และการปฏิบัติตามกฎหมายส่วนข้อพิจารณาที่ใช้ตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้ใดนั้นจะดูว่าผู้สมัครคนนั้นสามารถให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ได้ หรือไม่เพียงใดผู้สมัครรู้จักสนิทสนมกันหรือไม่ ดังกล่าวแสดงให้เห็นองค์ประกอบในการตัดสินใจไปเลือกตั้งของประชาชนอย่างน้อย ๒ ประการ คือประการแรก พิจารณาถึงผลประโยชน์ ที่เขาจะได้ รับจากการเลือกตั้งซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของตัวเงินที่ได้มาก่อนการเลือกตั้งหรือประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากโครงการพัฒนาที่ริเริ่มมาจากผู้สมัครที่เขาสนใจเลือกเขาไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันสื่อนัยถึงการขาดความสำนึกในอุดมการณ์ การเมือง แบบเลือกตั้ง และสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเลือกคนโดยอาศัยพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และพิจารณาลักษณะส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่าอุดมการณ์และนโยบายของเขา รวมถึงพรรคการเมืองที่เขาสังกัด

วิเชียร ตันศิริคงคล^{๕๗} ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” เมื่อพ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพฤติกรรมทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมกล่าวคือประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนดังกล่าวส่วนใหญ่ เริ่มหันมาให้ความสนใจกับนโยบายของพรรคการเมืองมากขึ้นโดยนำมาประกอบกับตัวผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งของตน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวต่าง จากเดิมที่ผู้ มีสิทธิลงคะแนนสนใจตัวบุคคล ตามนโยบายประชานิยมจึงเป็นแรงขับที่สำคัญที่ส่งผลให้พรรคประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน ๑๙ จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สุพร แสงแก้ว^{๕๘} ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนที่สิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลบางลึก อำเภอมือง จังหวัดชุมพร” พบว่าแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับปานกลาง และมีผู้นำที่ตนเองพึงปรารถนา รวมทั้งไม่ยอมเสียสิทธิในการเข้าร่วมทางการเมือง โดยแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ด้านจิตสำนึกทางการเมืองเลือกตั้งประชาชนส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึกในการไปเลือกตั้งเนื่องจากไม่พึงพอใจในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่สนใจในการศึกษาขั้นตอนที่ถูกต้องในการเลือกตั้งทำให้เกิดบัตรเสียและเบื่อหน่ายต่อการเลือกตั้งทุก

^{๕๗} วิเชียร ตันศิริคงคล, “พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชน”, รายงานวิจัย, (รัฐศาสตร์การเมืองการปกครอง: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๘), หน้า ๘๙.

^{๕๘} สุพร แสงแก้ว, “การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางลึก อำเภอมือง จังหวัดชุมพร”, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๔๓.

ครั้ง เพราะมีการเลือกตั้งบ่อยครั้ง ด้านความรับผิดชอบของประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งคิดว่าเป็นการเสียเวลาและเสียผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ

วรินทร์ นามพิกุล^{๕๙} ได้วิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนกับการตัดสินใจเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” โดยผลการศึกษาได้บ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจิตสำนึกทางการเมืองโดยไปออกเสียงเลือกตั้ง เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย ร้อยละ ๗๘.๕ และผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการซื้อสิทธิขายเสียงมีความสำคัญต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลหมู่บ้าน ถึงร้อยละ ๘๗.๓ ตลอดจนการซื้อสิทธิขายเสียงทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันร้อยละ ๖๔.๗ และในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีการซื้อสิทธิขายเสียงมากถึงร้อยละ ๘๔.๐ โดยใช้วิธีการแจกเงินหรือสิ่งของมากถึงร้อยละ ๖๔.๕ ส่วนเหตุผลและเงื่อนไขในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้บริหารของประชาชนยังคงมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับในรูปแบบต่าง ๆ ระหว่างและหลังการเลือกตั้ง

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี^{๖๐} ได้วิจัยเรื่อง “พัฒนาการจิตสำนึกและปฏิบัติการทางการเมืองของขบวนการเสื้อแดง ในจังหวัดเชียงใหม่” โดยมีคำถามหลักที่ใช้ในการทำวิจัยคือ ๑) ขบวนการเสื้อแดงในเชียงใหม่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนสถานะใด ก่อรูปขึ้นเป็นขบวนการเสื้อแดงได้อย่างไร และมีพัฒนาการเป็นเช่นไร ๒) เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ จูงนำไปสู่การตัดสินใจเข้าร่วมในปฏิบัติการทางการเมือง การสวมรับความเป็นแดงของพวกเขาเป็นนัยยะเช่นไรสะท้อนตัวตนความเป็นพลเมืองที่ต่างไปจากเดิมอย่างไร และมีนัยยะที่เปลี่ยนแปลงไปจากการปะทะทางการเมืองในแต่ละช่วงเวลาอย่างไร ๓) เสื้อแดงในระดับท้องถิ่น

ผลการศึกษา พบว่าขบวนการเสื้อแดงในเชียงใหม่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนหลายสาขาหลายอาชีพ ทั้งภาคธุรกิจเอกชน ราชการ สื่อมวลชน และประชาชนรากหญ้าไม่ได้เป็นแค่ชนชั้นเดียวเหมือนที่เคยถูกกล่าวอ้างไม่ได้มีคำสั่งจากภายนอกให้เกิดการรวมตัวกัน บางกลุ่มรวมตัวกันเพราะเหตุผลทางการเมืองหรืออุดมการณ์ บางกลุ่มเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจ นอกจากนั้นขบวนการดังกล่าวมีความเป็นเอกเทศ และรวมกันแบบหลวม ๆ ถ้าเห็นพ้องกันว่าการเคลื่อนไหวมีเป้าหมายสำคัญก็รวมตัวกัน เป็นขบวนการแนวนอนเชื่อมโยงในรูปแบบเครือข่าย เปลี่ยนผ่านสำคัญที่มีผลอย่างยิ่งต่อ

^{๕๙} วรินทร์ นามพิกุล, “จิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนกับการตัดสินใจเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี”, สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐).

^{๖๐} ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, “พัฒนาการจิตสำนึกและปฏิบัติการทางการเมืองของขบวนการเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๓๔.

ชีวิตของคนเสื้อแดงในการมองความสัมพันธ์ของตนเองกับสถาบันต่าง ๆ หลายระลอกแต่ที่สำคัญคือ เหตุการณ์พฤษภา ๕๓ เป็นระลอกที่สำคัญ

อภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ^{๖๑} ได้วิจัยเรื่อง “ใครคือคนเสื้อเหลือง-เสื้อแดง” เพื่อเปิดเผยว่า คนชนบทคับแค้นใจ ถูกเหยียดหยาม สืบเนื่องจากการเข้าร่วมเป็นกลุ่มเสื้อแดง โดยผลการวิจัยที่ได้สำรวจในเบื้องต้น พบว่าในด้านอาชีพเสื้อแดงมีแนวโน้มเป็นเกษตรกรแรงงาน รับจ้าง นอกระบบ ส่วนคนเสื้อเหลือง มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย ส่วนการศึกษาคนเสื้อเหลืองจะสูงกว่าคนเสื้อแดง อยู่ในระดับอนุปริญญาตรีขึ้นไป และสำหรับรายได้ คนเสื้อเหลืองมีรายได้สูงกว่า แต่หากเทียบเส้นความยากจนตามสำนักงานสถิติแห่งชาติไม่จัดว่าไม่มีคนกลุ่มใดเป็นคนจน เพียงแต่มี เศรษฐกิจต่างกันเท่านั้นสามารถสรุปผลการวิจัยเป็น ๔ ประเด็น คือ ๑) ความยากจนและความเหลื่อมล้ำไม่ได้เป็นสาเหตุของความคับข้องใจของคนเสื้อแดง ๒) ความเหลื่อมล้ำไม่ได้เป็นที่มาของคนเสื้อแดง ๓) ฐานะเศรษฐกิจเสื้อแดงน้อยกว่าเสื้อเหลืองนโยบายประชานิยมจึงตอบโจทย์มากกว่า ๔) หากปฏิรูปประเทศเน้นที่ความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้เพียงอย่างเดียวไม่แน่ใจว่าจะแก้ได้ นอกจากนี้ ความรู้สึกโดนเหยียดหยามว่าเป็นคนอีสานเป็นสีแดง ความรู้สั้นกว่าสังคมมีการแบ่งชนชั้นไม่ยุติธรรม เพราะคนเสื้อแดงทำอะไรก็รู้สึกต้องต่อสู้ประท้วงเพื่อประชาธิปไตยขอสิทธิคืน

ปริญญา เรืองทิพย์^{๖๒} ได้วิจัยนี้ศึกษาเรื่องการศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี การวิจัยศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาและเพื่อการพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี แบ่งการศึกษาเป็น ๓ ระยะ ตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้บริหาร ครูผู้ปกครอง และนักเรียน วิเคราะห์เนื้อหา และใช้แบบสอบถามศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นและแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี รวบรวมข้อมูลกับนักศึกษา จำนวน ๙๐๐ คน ผลการศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้

^{๖๑} อภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ, “ใครคือคนเสื้อเหลือง-เสื้อแดง”, สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓).

^{๖๒} ปริญญา เรืองทิพย์, “การพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี”, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๑).

ผลการเป็นการพัฒนาเกณฑ์การประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการศึกษาปรากฏว่าทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ แบ่ง ออกเป็น ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทักษะการตระหนักรู้ใน ตนเอง ทักษะการเข้าใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการจัดการกับความเครียด

การพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อนำไปทดลองใช้กับนักศึกษา ปริญญาตรี จำนวน ๑๘ กลุ่ม ทั่วประเทศ ผลปรากฏว่า นักศึกษาปริญญาตรีมีทักษะชีวิตด้านทักษะ ทางสังคมและอารมณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตด้านทักษะทาง สังคมและอารมณ์สามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีได้

เกณฑ์การประเมินทักษะชีวิตด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ มีแบบสอบถามประเมินตนเอง ๕ มาตราประมาณค่า จำนวน ๓๐ ข้อ มีความตรงความเที่ยง และความตรงเชิงโครงสร้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การประเมินทักษะ ชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์โดยรวม นักเรียนอาชีวศึกษา ได้เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับมาก

สามารถ ก้อนจันทร์^{๖๓} วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลขามใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นพบอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความ สัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่าระดับการศึกษาของประชากรที่เข้ามาอยู่ในตำบล มีความสัมพันธ์กับ การมี ส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุปเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมือง

องค์ประกอบพฤติกรรมทางการเมืองการเมืองจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชน มีปัจจัยอยู่ หลายๆ อย่างที่ส่งผลให้ประชาชนนั้นจะมีพฤติกรรมต่อการเมืองในทางที่ดี ต่อเมื่อมีผลประโยชน์ที่เขา พึ่งได้รับจากสิ่งที่ออกไปปฏิบัติ และมีองค์กรปกครองในพื้นที่ที่มีการส่งเสริมในเรื่องจิตสำนึกทาง การเมือง เช่นการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีผู้นำการปฏิบัติด้านสังคมและความผาสุก ด้านเศรษฐกิจ ด้านความปลอดภัย ซึ่งมีการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้ดี ก็จะส่งผลทำให้ประชาชน

^{๖๓} สามารถ ก้อนจันทร์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: ศึกษา เฉพาะกรณีองค์การบริหาร ส่วนตำบลขามใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๖๕.

มีพฤติกรรมที่ดีต่อการเมืองและมีจิตสำนึกทางการเมืองเพื่อจะอยากพัฒนาประชาธิปไตยไปอย่างรวดเร็ว

ตารางที่ ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมือง

นักวิจัย	ผลการวิจัย
สมชาย ตีลังการณ์ (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, ๒๕๕๓)	จิตสำนึกทางการเมืองต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของคนเชียงใหม่ ๑.พิจารณาถึงผลประโยชน์ ที่เขาจะได้รับจากการเลือกตั้ง ๒.สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนตัดสินใจเลือกคนโดยอาศัยพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
สุพร แสงแก้ว (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์) ,๒๕๕๒)	การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนที่สิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ๑.ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ๒.การรณรงค์ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับรู้จากจากหน่วยงานน้อย
ปริญญา เรืองทิพย์ (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, ๒๕๖๑)	การพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ๑.สามารถนำทักษะชีวิตด้านสังคมและอารมณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มาก ๒.การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ๓.ทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย พบว่า ได้มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยไว้หลายท่านแตกต่างกันไปในที่นี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างวิจัยได้ดังนี้

สุเมธ งามลักษณ์^{๖๔} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง” พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของนักศึกษาต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญสำหรับประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกในลักษณะการออกเสียงการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นจิตสำนึกทางการเมืองการชุมนุมทางการเมืองหรือการชุมนุมเรียกร้องต่าง ๆ

หัตดิน ปิ่นประชาสรร^{๖๕} ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” พบว่านักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานครไม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองต่างกับนักศึกษาที่มีภูมิลำเนานอกเขตกรุงเทพมหานคร นักศึกษาที่ศึกษาสาขาวิชาสังคมศาสตร์มีวัฒนธรรมทางการเมืองแตกต่างกับนักศึกษาที่ศึกษาสาขาวิชาอื่น และนักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยไม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแตกต่างกับนักศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะประชาธิปไตย

อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี และ รสชาพร โกมนเสวิน^{๖๖} ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารของนักรณรงค์เมืองท้องถิ่น ๑๐ จังหวัด ภาคใต้” ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการพิจารณาเลือกรูปแบบการสื่อสารของนักรณรงค์เมืองท้องถิ่น อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณในการจัดทำสื่อ ปัจจัยด้านประสิทธิผลของสื่อ ปัจจัยด้านข้อดีข้อเสียของสื่อ ปัจจัยด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยด้านความเหมาะสมของเนื้อหา ปัจจัยด้านความสอดคล้องกับท้องถิ่น ปัจจัยด้านความสอดคล้องกับวัฒนธรรม

^{๖๔} สุเมธ งามลักษณ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำกิจกรรมมหาวิทยาลัยรามคำแหง”, **ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔), หน้า ๘๗.

^{๖๕} หัตดิน ปิ่นประชาสรร, “วัฒนธรรมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง”, **ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๕), หน้า ๗๕.

^{๖๖} อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี และ รสชาพร โกมนเสวิน, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารของนักรณรงค์เมืองท้องถิ่น ๑๐ จังหวัด ภาคใต้”, **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย**, ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๔, (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๕๒): ๒๕.

ของท้องถิ่น ปัจจัยด้านความสะดวกและความพร้อมของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและปัจจัยด้านการเป็นสื่อที่สร้างความจดจำที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่น

วีรดา ชูลีกราน^{๖๗} ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัย พบว่า ๑) วิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาจังหวัดราชบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒) วิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๑ ทั้งภาพรวมและรายด้าน ๓) แนวทางพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ต้องปฏิบัติความสำคัญกับการพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตย ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบอย่างสม่ำเสมอ

เบญจา สวัสดิโอ^{๖๘} ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทในการเมืองของผู้นำท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่” พบว่าการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีเคารพกฎหมายและไม่กระทำผิดกฎหมายทั้งในทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำท้องถิ่นต้องไม่กระทำการสิ่งใดที่ผิดต่อกฎหมาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน เคารพและปฏิบัติตามหลักนิติธรรม พร้อมทั้งการสร้างความศรัทธาให้ประชาชนเชื่อมั่นว่า กฎหมายคือสิ่งที่จะคุ้มครองให้ประชาชนมีความสุขและปลอดภัยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ต้องเคารพเชื่อฟังในหลักนิติธรรม (Rule of law) ตามแนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ส่วนการควบคุมฝ่ายบริหารโดยการอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีปรากฏว่ามีการอภิปรายน้อยมากในวาระแรก บางปีไม่มีการอภิปรายเลย และมักจะมิมติเป็นเอกฉันท์ในการรับหลักการร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ทั้งนี้ด้วยเหตุที่มีระบบการเมืองที่มั่นคงและมีการประชุมภายในกลุ่มเพื่อหาข้อยุติก่อนที่จะมีการประชุมสภาเทศบาล

^{๖๗} วีรดา ชูลีกราน, “แนวทางการพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔), หน้า ๓๙.

^{๖๘} เบญจา สวัสดิโอ, “บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น”, สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖), หน้า ๔๓.

สมบัติ ทัพเมธี^{๖๙} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีในภาพรวม พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา และตัดสินใจ พร้อมทั้งการประเมินผล

ไพรัช สุนทรวิวงศ์กมล^{๗๐} ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทในทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า สมาชิกสภาจังหวัดได้มีการกระทำการบทบาทในด้านนิติบัญญัติ เช่น การเสนอและพิจารณาร่างข้อบัญญัติจังหวัด บทบาทในด้านการควบคุมฝ่ายบริหารในสภาจังหวัด เช่น การตั้งกระทู้ถาม การเสนอข้อบัญญัติ การใช้ระบบกรรมการของสภาจังหวัด เป็นต้น การให้ความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง ให้ประชาชนทราบถึงสิทธิหน้าที่ของตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สิทธิหน้าที่ทางการเมืองของตนได้มีส่วนร่วมในการคิด การร่วมทำและร่วมรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจร่วมกันด้วยความเสมอภาค เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในความเสมอภาคของตน ประชาชนทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ มีความเสมอภาคตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

วิชัย ลีอรรถ^{๗๑} ได้วิจัยเรื่อง “ศักยภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการหมู่บ้านได้รับผิดชอบในกิจการฝ่ายต่าง ๆ อย่างจริงจังรวมทั้งบทบาทอื่น ๆ ในด้านความรู้ แนวคิดและทัศนคติของคณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่ากลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านมีความรู้และมีทัศนคติในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในระดับสูง แต่ก็พบว่ารายได้ของคณะกรรมการหมู่บ้านมีผลต่อความรู้ความเข้าใจในหน้าที่คณะกรรมการหมู่บ้าน คือ รายได้ต่อเดือนที่สูงมีผลต่อความรู้ความ

^{๖๙} สมบัติ ทัพเมธี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี”, สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๕๓).

^{๗๐} ไพรัช สุนทรวิวงศ์กมล, “บทบาทในทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖), หน้า ๔๓.

^{๗๑} วิชัย ลีอรรถ, “ศักยภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗), หน้า ๗๖.

เข้าใจในหน้าที่คณะกรรมการหมู่บ้านสูงขึ้น และอาชีพค้าขายจะมีทัศนคติต่อบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านค่อนข้างต่ำกว่าอาชีพรับจ้างทั่วไป

ยุทธพงษ์ เชื้อนแก้ว^{๗๒} ได้วิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่” พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ตอบถูกค่าเฉลี่ย ๒๑.๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๖ ตอบผิดค่าเฉลี่ย ๑๕.๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔ สังเกตได้จากผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ตอบคำถามถูกต้องจำนวน ๖ ข้อ และตอบคำถามผิดจำนวน ๔ ข้อคำถาม คือ ข้อที่ ๓ การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ข้อที่ ๔ หัวใจสำคัญของประชาธิปไตยอยู่ที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ข้อที่ ๖ การออกเสียงแสดงประชามติเป็นการสนับสนุนแนวคิดเรื่องการรวมอำนาจให้ประชาชนปกครองตนเอง และข้อที่ ๙ ประชาธิปไตยทางตรงหรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามยังมีความสำคัญผิดหรือเข้าใจผิดในหลักการประชาธิปไตยอยู่บางประการ เป็นการสนับสนุนแนวคิดการรวมอำนาจให้ประชาชนปกครองตนเอง แต่การออกเสียงประชามติ เป็นการลงคะแนนเลือกในสิ่งที่รัฐบาลเสนอให้แก่ประชาชน มีลักษณะคล้ายกับการเลือกตั้ง

สรุปการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย

บทบาทที่มีความสำคัญสำหรับประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกในลักษณะการออกเสียงการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นจิตสำนึกทางการเมืองการชุมนุมทางการเมืองหรือการชุมนุมเรียกร้องต่าง ๆ ถ้ามีผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีเคารพกฎหมายและไม่กระทำผิดกฎหมายทั้งในทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำท้องถิ่นต้องไม่กระทำความผิดที่ผิดต่อกฎหมาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน

^{๗๒} ยุทธพงษ์ เชื้อนแก้ว, “ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

ตารางที่ ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย

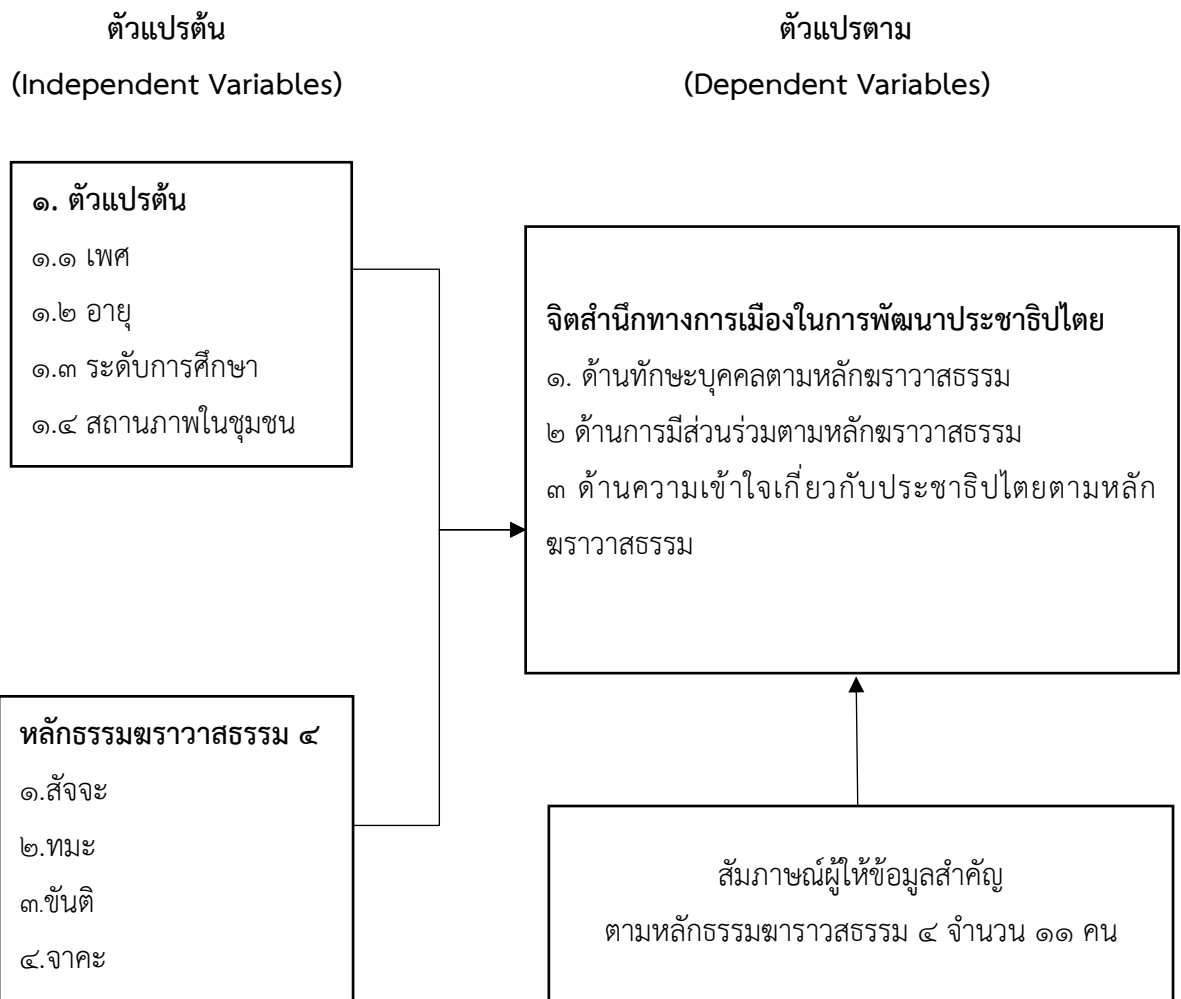
นักวิจัย	ผลการวิจัย
สุเมธ งามลักษณ์ (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง, ๒๕๕๔)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำกิจกรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๑.การแสดงถึงจิตสำนึกทางการเมืองโดยการ ชุมนุมหรือการชุมนุมเรียกร้องต่าง ๆ ๒.ผู้นำประชาชนให้ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม ทางการเมืองด้วยตนเอง
สมบัติ ทัพเมธี (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์, ๒๕๕๓)	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น ๑.ด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการกำหนด ปัญหาเพื่อแก้ไขถึงปัญหาที่เกิด ๒.การตัดสินใจและส่วนร่วมการประเมินผล
ยุทธพงษ์ เชื้อนแก้ว (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, ๒๕๕๔)	ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๑.หัวใจสำคัญของหลักการประชาธิปไตย มี ความเข้าใจผิดในหลักการประชาธิปไตย ๒.ความเข้าใจในการออกเสียงลงประชามติ

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ,อายุ, ระดับการศึกษา และสถานภาพในชุมชน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ๑.ด้านทักษะบุคคล ๒.ด้านการมีส่วนร่วม ๓.ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย

แผนภูมิที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Random Sampling) มาจากประชากรที่เป็นประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธงและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๐,๑๒๓ คน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ขึ้นไป โดยจำแนกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + (Nxe^2)}$$

เมื่อ	n	คือ	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N	คือ	ขนาดของประชากร	
e	คือ	ความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง	กำหนดไว้ที่ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} = \frac{10,132}{1 + (10,132 \times 0.05^2)}$$

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} = 384.80 \text{ คน}$$

$$= 385 \text{ คน}$$

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Random Sampling) มาจากประชากรที่เป็นประชาชนในเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำนวน 10,132 คน จากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยจำแนกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

ตาราง ๓.๑ ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลำดับ	หมู่บ้าน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
๑	หมู่ที่ ๑ บ้านสันตันธง	๘๕๘	๓๓
๒	หมู่ที่ ๒ บ้านสันตันธง	๙๘๘	๓๖
๓	หมู่ที่ ๓ บ้านบ่อแฮ้ว	๘๗๕	๓๒
๔	หมู่ที่ ๔ บ้านศรี้อย	๑,๕๘๒	๖๐
๕	หมู่ที่ ๕ บ้านพันตาเกิน	๑,๕๓๕	๕๒
๖	หมู่ที่ ๖ บ้านสันมะนะ	๘๒๑	๓๐
๗	หมู่ที่ ๗ บ้านจักรคำกิบข	๑,๒๓๕	๔๖
๘	หมู่ที่ ๘ บ้านใหม่สันมะนะ	๕๒๐	๒๐
๙	หมู่ที่ ๙ บ้านปากล้อง	๕๗๕	๒๑
๑๐	หมู่ที่ ๑๐ บ้านริมกว	๕๖๘	๒๒
๑๑	หมู่ที่ ๑๑ บ้านสันมหาพน	๕๗๕	๓๓
รวม		๑๐,๑๓๒	๓๘๕

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางการเมือง

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑) ศึกษากระบวนการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔) สร้างเครื่องมือ

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗) ปรับปรุงแก้ไข

๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของการศึกษาเรื่องจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน

จังหวัดลำพูน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)^๑ มี ๕ ระดับตามหลักการของลิเคิร์ท โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนนดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านมาก
ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านปานกลาง
น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ รูปหรือคน

๒.๑ พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี, ดร. ผอ.วิทยาลัยศาสนศาสตร์ รก. มมร.วิทยาเขตล้านนา

๒.๒ พระครูสมุห์วัลลภ จิตสวโร,ดร. ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร.วิทยาเขตเชียงใหม่

๒.๓ ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มจร.วังน้อย

๒.๔ ผศ.ดร.นพดณ ปัญญาวิรัตน์ ประธานหลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตเชียงใหม่

๒.๕ ผศ.ดร.อภิรมย์ สีตาคำ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตเชียงใหม่

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและ โครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์

^๑ อีรยุทธ พึ่งเทียร, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สุทรไพศาล, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๐.

๓) หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) แก่ประชาชนในพื้นที่ของเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alphacoefficient) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ๐.๘๗๖

๔) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

๕) นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

๖) นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาปรับแก้ไขเพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ต่อไปการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับประชาชนในพื้นที่ของจิตสำนักทางการเมืองในการการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยการบันทึกเทป ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมี ขั้นตอนดังนี้

๑) ขออนุญาตรับรองจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือกับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน และขอความร่วมมือจากสมาชิกเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ในการแจกแบบสอบถามเพื่อ การวิจัยโดยผู้วิจัยดำเนินการนำส่งที่แผนกที่บริหารจัดการเกี่ยวกับการทำงานในส่วนนั้น เพื่อช่วยดำเนินการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) นำแบบสอบถามจำนวน ๓๘๕ ชุด โดยกระจายกลุ่มตัวอย่างไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ทุกบ้านในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ตามจำนวนประชาชน ตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่มีอยู่ โดยผู้วิจัยดำเนินการนำส่งถึงผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านและสมาชิกตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อดำเนินการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บคืนภายใน ๓ เดือน

๓) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังนี้

๑) การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ลงสัมภาษณ์ในพื้นที่เทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๒) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม ถึงเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้วยตนเอง

๓) การสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่วิจัยและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำนวน ๑๑ ท่าน

๑. นายประกาศิต รังสรรค์	ปลัดเทศบาลตำบลตันธง
๒. นางสาวธัญญารัตน์ เจริญพันธุ์ฐากูร	รองปลัดเทศบาลตำบลตันธง
๓. นายประจักษ์ พงษ์ไพร	หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลตันธง
๔. นายจตุรย์ ออดเดช	ประธานสภาเทศบาลตำบลตันธง
๕. นายชาญณรงค์ สุริยะธง	รองประธานสภาเทศบาลตำบลตันธง
๖. นายสุชาติ อินวรรณ์	เลขาสภาเทศบาลตำบลตันธง
๗. นายชัยรัตน์ สีนประเสริฐ	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลตันธง
๘. นางสาวภัทร สร้างไศรภ	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลตันธง
๙. นายอรรณพ อินวรรณ์	กำนันตำบลตันธง
๑๐. นายสุรสิทธิ์ ทองจินดา	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๓ บ้านบ่อแฮ้ว
๑๑. นายอาคม ณ ลำพูน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ บ้านศรีย้อย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความคิดเห็นในแนวทางจิตสำนึกทางการเมือง และจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปร ต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way

ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓.๕.๒ เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ย

เกณฑ์ที่ใช้แปลผลข้อความที่ได้จากการประเมินผลมีดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย การแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ แปลว่า มีจิตสำนึกอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ แปลว่า มีจิตสำนึกอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ แปลว่า มีจิตสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ แปลว่า มีจิตสำนึกอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ แปลว่า มีจิตสำนึกอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๕.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) และจาก

แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชน, ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่วิจัยและสมาชิกเทศบาลเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน และ ๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๕ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึกเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๘๕)		
สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๒๐๘	๕๔.๐
หญิง	๑๗๗	๔๖.๐
รวม	๓๘๕	๑๐๐.๐
อายุ		
อายุ ๒๐-๓๐ ปี	๘๒	๒๑.๓
อายุ ๓๑-๔๐ ปี	๑๒๒	๓๑.๗
อายุ ๔๑-๕๐ ปี	๑๑๗	๓๐.๔
สูงกว่า ๕๐ ปีขึ้นไป	๖๔	๑๖.๖
รวม	๓๘๕	๑๐๐.๐
อาชีพ		
เกษตรกร	๑๐๕	๒๗.๓
รับจ้างทั่วไป/กรรมกร	๔๘	๑๒.๕
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๗๙	๒๐.๕
อื่น ๆ	๕๓	๑๓.๘
รวม	๓๘๕	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา		
อนุปริญญา/ปวส.	๘๙	๒๕.๗
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	๑๑๘	๓๐.๖
สูงกว่าปริญญาตรี	๘๗	๒๒.๖
อื่น ๆ	๘๑	๒๑.๑
รวม	๓๘๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔ และเป็นเพศหญิง จำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖ ตามลำดับ

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มีจำนวน ๑๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗ รองลงมา คือมีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี มีจำนวน ๑๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๔ รองลงมา คือมีอายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี มีจำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓ และ น้อยที่สุด คือ มีอายุสูงกว่า ๕๐ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/กรรมกร มีจำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๔ รองลงมา คือประกอบอาชีพเกษตรกร มีจำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ รองลงมา คือประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕ และน้อยที่สุด คือ ประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖ รองลงมา คือมีการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗ รองลงมา คือมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖ และ น้อยที่สุด คือการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะบุคคล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย แสดงด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม

(n = ๓๘๕)

จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านทักษะบุคคล	๓.๕๙	๐.๔๐	มาก
๒. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓.๓๖	๐.๔๔	ปานกลาง
๓. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย	๓.๓๑	๐.๕๓	ปานกลาง
รวม	๓.๔๒	๐.๒๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$, S.D.=0.27) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านดังนี้ ด้านทักษะบุคคล ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.40) การมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X}=3.36$, S.D.=0.44) ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.31$, S.D.=0.53) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้านทักษะบุคคล

(n=๓๘๕)

ด้านทักษะบุคคล	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. มีความซื่อตรง เปิดรับสิ่งต่าง ๆ	๓.๖๕	๐.๘๕	มาก
๒. มีการฝึกตนยึดมั่นในความเป็นธรรม	๓.๖๘	๐.๗๑	มาก
๓. มีการข่มอารมณ์ต่อพฤติกรรมของตนเองเสมอ	๓.๓๖	๐.๘๕	ปานกลาง
๔. มีความเสียสละในการเข้าร่วมกิจกรรม	๓.๖๖	๐.๗๙	มาก
รวม	๓.๕๙	๐.๔๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ได้แก่ มีการฝึกตนยึดมั่นในความเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๘$) รองลงมาได้แก่ มีความซื่อตรง เปิดรับสิ่งต่าง ๆ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๕$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ มีการข่มอารมณ์ต่อพฤติกรรมของตนเองเสมอ ($\bar{X} = ๓.๓๖$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

(n=๓๘๕)

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ความซื่อตรงในการออกเสียงผลประโยชน์ของชุมชน	๓.๓๖	๑.๐๖	ปานกลาง
๒. มีการรับฟังความเห็นของผู้อื่น และข้อบกพร่องของตนเอง	๓.๓๒	๐.๙๖	ปานกลาง
๓. มีความอดทนในการรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	๓.๓๓	๐.๙๓	ปานกลาง
๔. มีการเสียสละเวลา เพื่อแสดงความเห็นในชุมชน	๓.๔๒	๐.๗๙	ปานกลาง
รวม	๓.๓๕	๐.๔๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๕๘๔$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าได้แก่ มีการเสียสละเวลา เพื่อแสดงความเห็นในชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$) รองลงมาได้แก่ ความซื่อตรงในการออกเสียงผลประโยชน์ของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๖$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ มีการรับฟังความเห็นของผู้อื่น และข้อบกพร่องของตนเอง ($\bar{X} = ๓.๓๒$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบ
ประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน
จังหวัดลำพูน ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

(n=๓๘๕)

ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ทำจริงในการยึดหลักธรรมเกี่ยวกับความเสมอภาค	๓.๒๔	๐.๙๕	ปานกลาง
๒. มีการปรับปรุงความรู้ความเข้าใจ เพื่อประยุกต์ใช้ การเมืองการปกครอง สามารถถ่ายทอดได้	๓.๓๘	๐.๙๙	ปานกลาง
๓. ความอดทนต่อกติกา และมีการเคารพกฎหมาย	๓.๓๙	๑.๑๘	ปานกลาง
๔. สละเวลาในการตรวจสอบพฤติกรรมและการ ทำงานของนักการเมือง	๓.๒๔	๑.๑๘	ปานกลาง
รวม	๓.๓๑	๐.๕๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๑๓๖$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ได้แก่ ความอดทนต่อกติกา และมีการเคารพกฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๙$) รองลงมาได้แก่ มีการปรับปรุงความรู้ความเข้าใจ เพื่อประยุกต์ใช้การเมืองการปกครอง สามารถถ่ายทอดได้ ($\bar{X} = ๓.๓๘$) รองลงมาได้แก่ ทำจริงในการยึดหลักธรรมเกี่ยวกับความเสมอภาค ($\bar{X} = ๓.๓๑$) และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดการได้แก่สละเวลาในการตรวจพฤติกรรมและการทำงานของนักการเมือง ($\bar{X} = ๓.๒๔$)

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๑ ใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำแนกตามเพศ โดยรวม

(n=๓๘๕)

เพศ	n	ความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๒๐๘	๓.๓๕	๐.๔๐	ปานกลาง
หญิง	๑๗๗	๓.๔๘	๐.๔๐	ปานกลาง
โดยรวม	๓๘๕	๓.๓๖	๐.๔๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยรวม จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.36$, S.D.=0.40)

ตารางที่ ๔.๗ ตารางแสดงการเปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย
ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
จำแนกตามเพศ โดยรวม

(n = ๓๘๕)

จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนา						
ระบบประชาธิปไตย		n	$\bar{X}$	SD.	t	Sig.
๑. ด้านทักษะบุคคล	ชาย	๒๐๗	๓.๕๘	๐.๔๐	-๐.๓๖	๐.๕๖
	หญิง	๑๗๗	๓.๖๐	๐.๔๐		
๒. ด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชน	ชาย	๒๐๘	๓.๕๘	๐.๔๐	-๑.๙๐	๐.๑๖
	หญิง	๑๗๗	๓.๖๐	๐.๔๐		
๓. ด้านความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบ ประชาธิปไตย	ชาย	๒๐๘	๓.๕๘	๐.๔๐	-๑.๓๕	๐.๒๔
	หญิง	๑๗๗	๓.๖๐	๑.๒๘		
	ชาย	๒๐๘	๓.๕๘	๐.๔๐		
รวม	หญิง	๑๗๗	๓.๖๐	๐.๔๐	-๑.๕๐	๐.๒๒
	รวม	๓๘๕	๓.๕๙	๐.๔๐		

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นจิตสำนึกทางการเมือง
ในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน
จังหวัดลำพูน โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน แตกต่าง

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๒ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำแนกตามอายุโดยรวม

(n=๓๘๕)

อายุ	n	ความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๒๐ - ๓๐ ปี	๘๒	๓.๔๕	๐.๒๗	ปานกลาง
๓๑ - ๔๐ ปี	๑๒๒	๓.๔๑	๐.๒๗	ปานกลาง
๔๑ - ๕๐ ปี	๑๑๗	๓.๓๙	๐.๒๕	ปานกลาง
๕๐ ปีขึ้นไป	๖๔	๓.๔๖	๐.๒๘	ปานกลาง
รวม	๓๘๕	๓.๔๒	๐.๒๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยรวมจำแนกตามอายุ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๒, S.D.= ๐.๒๗)

จากตารางที่ ๔.๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
จำแนกตามอายุ

(n = ๓๘๕)

จิตสำนึกทางการเมืองในการ พัฒนาประชาธิปไตย		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านทักษะบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๒	๓	๐.๑๑	๐.๖๖	๐.๕๘
	ภายในกลุ่ม	๖๑.๕๕	๓๘๑	๐.๑๖		
	รวม	๖๑.๘๗	๓๘๔			
๒. ด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	๑.๒๑	๓	๐.๔๐	๒.๐๙	๐.๑๐
	ภายในกลุ่ม	๗๓.๔๕	๓๘๑	๑.๕๒๗		
	รวม	๗๔.๖๖	๓๘๔			
๓. ด้านความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบ ประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๐	๓	๐.๐๗	๐.๒๔	๐.๘๗
	ภายในกลุ่ม	๑๐๖.๗๔	๓๘๑	๐.๒๘		
	รวม	๑๐๖.๗๔	๓๘๔			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๙	๓	๐.๑๐	๑.๓๖	๐.๒๕
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๐๑	๓๘๑	๐.๐๗		
	รวม	๒๗.๓๐	๓๘๔			

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๒ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำแนกตามอาชีพ

(n=๓๘๕)

อาชีพ	n	ความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
เกษตรกร	๑๐๕	๓.๔๒	๐.๒๗	ปานกลาง
รับจ้างทั่วไป/กรรมกร	๑๔๘	๓.๔๒	๐.๒๔	ปานกลาง
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๗๙	๓.๓๑	๐.๓๐	ปานกลาง
อื่น ๆ	๕๘	๓.๔๓	๐.๒๗	ปานกลาง
รวม	๓๘๕	๓.๔๒	๐.๒๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยรวมจำแนกตามอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$, S.D.= 0.27)

จากตาราง ๔.๑๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๘๕)

จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตย		SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านทักษะบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๑	๓	๐.๓๔	๒.๑๐	๐.๑๐
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๘๗	๓๘๑	๐.๑๖		
	รวม	๖๑.๘๗	๓๘๔			
๒. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๙	๓	๐.๑๓	๐.๖๗	๐.๕๗
	ภายในกลุ่ม	๗๓.๒๗	๓๘๑	๐.๑๙		
	รวม	๗๔.๖๖	๓๘๔			
๓. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๐	๓	๐.๓๗	๑.๓๒	๐.๒๗
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๘๔	๓๘๑	๐.๒๘		
	รวม	๑๐๖.๙๔	๓๘๔			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๗	๓	๐.๒๐	๐.๓๕	๐.๗๙
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๒๓	๓๘๑	๐.๐๗		
	รวม	๒๗.๓๐	๓๘๔			

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๔ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำแนกตามการระดับการศึกษา โดยรวม

(n=๓๘๕)

ระดับการศึกษา	ความคิดเห็น			
	n	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
อนุปริญญา/ปวส.	๙๙	๓.๔๓	๐.๒๘	ปานกลาง
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	๑๑๘	๓.๔๑	๐.๒๘	ปานกลาง
สูงกว่าปริญญาตรี	๘๗	๓.๔๑	๐.๒๕	ปานกลาง
อื่น ๆ	๘๑	๓.๔๔	๐.๒๕	ปานกลาง
รวม	๓๘๕	๓.๔๒	๐.๒๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๒, S.D.= .๒๗)

จากตาราง ๔.๑๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๘๕)

จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนา ประชาธิปไตย		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านทักษะบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๑	๓	๐.๓๔	๒.๑๐	๐.๑๐
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๘๗	๓๘๑	๐.๑๖		
	รวม	๖๑.๘๗	๓๘๔			
๒. ด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๙	๓	๐.๑๓	๐.๖๗	๐.๕๗
	ภายในกลุ่ม	๗๔.๒๗	๓๘๑	๐.๑๙		
	รวม	๗๔.๖๖	๓๘๔			
๓. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๐	๓	๐.๓๗	๑.๓๒	๐.๒๗
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๘๔	๓๘๑	๐.๒๘		
	รวม	๑๐๖.๙๔	๓๘๔			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๗	๓	๐.๐๒	๐.๓๕	๐.๗๙
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๐๑	๓๘๑	๐.๐๗		
	รวม	๒๗.๓๐	๓๘๔			

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการมีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบ
ประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๔

สมมติ ฐานที่	ตัวแปร ต้น	ตัวแปรตาม	สถิติ ทดสอบ	t	ค่า Sig	ผลการทดสอบ	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑	เพศ	จิตสำนึกทางการเมืองในการ พัฒนาระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลต้นธง	t-test	๑.๕๐	๐.๒๒	/	
๒	อายุ	จิตสำนึกทางการเมืองในการ พัฒนาระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลต้นธง	t-test	๑.๓๖	๐.๒๕	/	
๓	การ ประภ อบ อาชีพ	จิตสำนึกทางการเมืองในการ พัฒนาระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลต้นธง	t-test	๐.๓๕	๐.๗๙	/	
๔	ระดับ การศึ ษา	จิตสำนึกทางการเมืองในการ พัฒนาระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลต้นธง	t-test	๐.๓๕	๐.๗๙	/	

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจิตสำนักทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจิตสำนักทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจิตสำนักทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจิตสำนักทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สรุป ประชาชนที่มี เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจิตสำนักทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ตารางที่ ๔.๑๕ ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้านทักษะบุคคล

ปัญหา	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ความสามารถในการประเมินสถานะต่าง ๆ ไม่มาก	๓	ให้มีการอบรมอธิบายให้ความรู้ในการประเมิน	๒
การตัดสินใจยังไม่ละเอียดพอ	๑	อธิบายข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมารวมกันแล้วมาวิเคราะห์	๓

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอแนะปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เรียงตามความสำคัญของปัญหาดังนี้คือ ความสามารถในการประเมินสถานะต่าง ๆ ไม่มากจำนวน ๓ คน การตัดสินใจยังไม่ละเอียดพอจำนวน ๑ คน และมีข้อเสนอแนะมีดังนี้ อธิบายข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมารวมกันแล้วมาวิเคราะห์ จำนวน ๓ คน ให้มีการอบรมอธิบายให้ความรู้ในการประเมินจำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๔.๑๖ ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัญหา	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ขาดความสามัคคี	๒	สร้างกระบวนการความสามัคคีให้กับประชาชน	๒

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ได้เสนอแนะปัญหาและข้อเสนอแนะ เรียงตามความสำคัญดังนี้คือ ขาดความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในชุมชน จำนวน ๒ คน และข้อเสนอแนะมีดังนี้ สร้างกระบวนการความเข้าใจให้กับประชาชน จำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๔.๑๗ ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

ปัญหา	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ประชาชนคิดว่าสิทธิตัวเองมีสิทธิไม่มากในทางการเมือง	๔	สร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น	๒

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามได้ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ได้เสนอแนะปัญหาและข้อเสนอแนะ เรียงตามความสำคัญดังนี้คือ ประชาชนคิดว่าสิทธิตัวเองมีสิทธิไม่มากในทางการเมืองจำนวน ๔ คน และข้อเสนอแนะมีดังนี้ สร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น จำนวน ๒ คน

สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ดังนี้

ด้านทักษะบุคคล พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะปัญหา คือ ตรงกับงานประจำ โดยเสนอแนะแนวทางดังนี้ จัดช่วงวันหยุด

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะปัญหา คือ ขาดความสามัคคี โดยเสนอแนะแนวทางดังนี้ สร้างกระบวนการความสามัคคีให้กับประชาชน โดยเสนอแนะแนวทางดังนี้ ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย

ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะปัญหา คือ ประชาชนคิดว่าสิทธิตัวเองมีสิทธิไม่ก้อย่างทางการเมือง โดยเสนอแนะแนวทางดังนี้ สร้างความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยให้มากขึ้น

๔.๕ ผลการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึกเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

การสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ใน ๓ ด้าน คือ จิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธงในด้านทักษะบุคคล จิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธงในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และจิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธงในความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๑ คน ดังต่อไปนี้

จิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้านทักษะบุคคล

การสร้างทักษะบุคคลในเรื่องจิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑. จิตสำนึกนั้นเกิดจากการได้กระทำร่วมกัน และการร่วมเรียนรู้ผ่านกระบวนการพื้นฐานต่าง ๆ จนเกิดเป็นจิตสำนึก ทำให้เป็นการสร้างฐานในเรื่องของจิตสำนึกให้มีความรากฐานที่แข็งแรงเพื่อการพัฒนาต่อไป^๑

๒. เราใช้พลังงานไปในทางทำลายและแบ่งแยกกันมากแล้ว ควรหันมาทุ่มเทในการมีจิตสำนึกในเรื่องของการเมือง เพื่อให้มีการสร้างความคิดในการพัฒนาที่กว้างขวางและยอมเสียสละเพื่อส่วนร่วมได้มากขึ้น^๒

๓. การทำคนให้เป็นคน โดยการให้การศึกษาในทางศีลธรรมและจริยธรรม การรู้จักหน้าที่ในฐานะมนุษย์และประชาชน ทั้งสองส่วนจะต้องมีความสมดุลกัน และอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ประชาธิปไตยทำให้เราได้ใช้สิทธิเสรีภาพได้^๓

๔. ประชาชนในบางส่วนยังขาดการปฏิบัติหรือการขาดการฝึกทักษะรู้ในทางการเมืองที่จำเป็นสำหรับประชาชน สังคมเป็นการสะท้อนถึงบางอย่างของความเป็นจริงของสังคมที่กำลังเป็นอยู่ในเนื้อหาแห่งจิตสำนึกทางสังคมขึ้นอยู่^๔

๕. ทักษะบุคคลจะต้องผสมผสานการใช้ความคิดเชื่อมโยง และการคิดเชิงระบบควบคู่กันถึงจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด ต้องมีการถ่ายทอด หรือประสบการณ์ส่วนบุคคล จากสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามพื้นฐานและความสามารถของแต่ละบุคคล^๕

^๑ สัมภาษณ์ นายประกาศิต รังสรรค์, ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

^๒ สัมภาษณ์ นางสาวธัญญารัตน์ เจริญพันธ์ฐาการ, รองปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

^๓ สัมภาษณ์ นายประจักษ์ พงษ์ไพร, หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

^๔ สัมภาษณ์ นายจรรุญ อี๊ดเดช, ประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๕ สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สุริยะธง, รองประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

๖. ความสามารถในการใช้ตรรกะและเหตุผลในการด้านทักษะบุคคลเพื่อถ่ายทอดข้อมูลให้ออกมาสมบูรณ์ โดยประชาชนทั่วไปก็สามารถเข้าใจและนำความรู้ประเภทนี้ใช้ได้จากทักษะเกี่ยวกับความหมาย หรือลักษณะของความรู้^๖

๗. ทักษะบุคคลต้องมีภาวะการณการเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในตัวบุคคล ที่มีทักษะของนักปฏิบัติ นักปฏิบัติจะเป็นผู้ที่เชื่อมโยงระหว่างความรู้ของนักวิชาการและความรู้ของบุคคลทั่วไปเพื่อนำความรู้นั้นไปทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม^๗

๘. ต้องมีทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการทำงานเป็นทีมที่ยอดเยี่ยมเพื่อผลลัพธ์ที่สื่อสารออกไปจะได้เป็นพื้นฐานของคนที่ได้รับ การสื่อสารกับบุคคลอื่นจะทำให้ได้รับทราบทัศนคติของบุคคลอื่น ๆ มาโดยไม่รู้ตัว และสามารถสั่งสมจนทำให้เกิดเป็นทัศนคติของตนเองได้^๘

๙. การรับรู้ เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ ความอยากรู้อยากเห็น จะกลายมาเป็นปัจจัยในด้านทักษะบุคคล ถ้าบุคคลได้พบกับเหตุการณ์นั้นมาด้วยตนเอง ซึ่งผู้ที่มีประสบการณ์ที่ดีต่อสิ่งใด ๆ ก็อาจจะมีความทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ ด้วย^๙

๑๐. ทักษะด้านการต่อรองในที่นี้คือ ความสามารถในการประนีและค้นหาจุดร่วมของความต้องทั้งสองฝ่าย เพื่อหาจุดกึ่งกลางของทั้งสองฝ่ายได้ดีที่สุดโดยไม่มี ฝ่ายไหนเสียผลประโยชน์โดยที่ไม่ต้องกังวลถึงปัญหาที่ตามมา^{๑๐}

๑๑. การผสมผสานทักษะที่หลากหลายเข้าด้วยกันได้อย่างรวดเร็ว และเป็นทักษะใหม่ ๆ ในการมาเสริมสร้างและผสมผสานกัน มีวิจารณ์ญาณและมีเหตุผลมีความสามารถในการประนีสถานะหรือการตัดสินใจ^{๑๑}

^๖ สัมภาษณ์ นายสุชาติ อินวรรณ, เลขาธิการเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๗ สัมภาษณ์ นายชัยรัตน์ สีนประเสริฐ, สมาชิก เทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

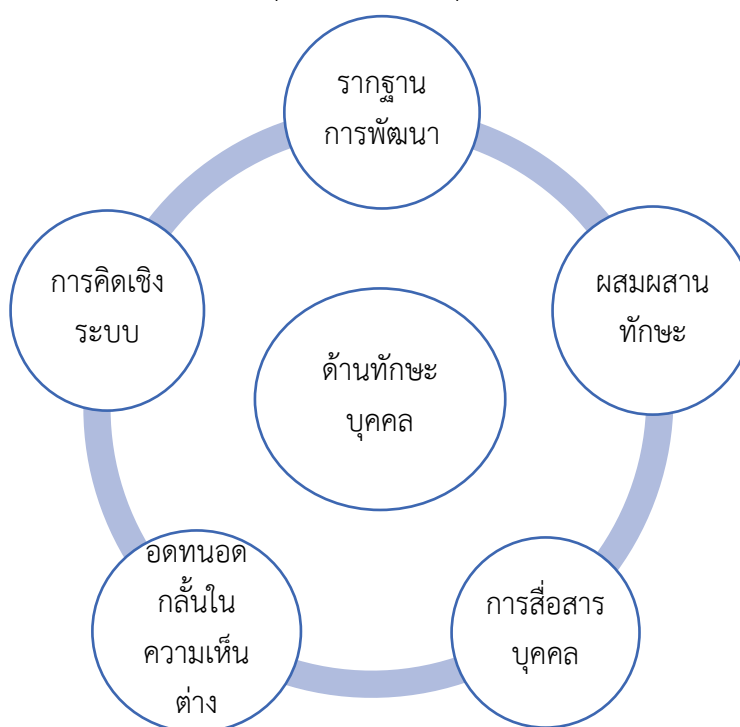
^๘ สัมภาษณ์ นางสาวภัทร สร้างไธรงค์, เทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๙ สัมภาษณ์ นายอรรถนพ อินวรรณ, กำนันตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสุรสิทธิ์ ทองจินดา, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๓ บ้านบ่อแฮ้ว ตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายอาคม ฦ ลำพูน, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ บ้านศรี้อย ตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

จากการสัมภาษณ์ด้านทักษะบุคคล สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ จิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ด้านทักษะบุคคล

ตารางที่ ๔.๑๘ สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบ ประเด็นจิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้านทักษะบุคคล

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	
		ความถี่	คน
๑	มีผสมผสานทักษะบุคคลเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ได้	๖	๕,๖,๗,๘, ๑๐,๑๑
๒	มีการร่วมตัวเพื่อเรียนรู้ในเรื่องของทักษะบุคคลที่สำคัญ	๔	๑,๒,๓, ๑๐

จิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีประโยชน์ต่อจิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑. ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อสามารถนำมาปรับปรุงในส่วนที่ประชาชนมีความต้องการมากที่สุด และนำมาใช้ในระบบของการทำงานของราชการได้ดีและเป็นไปตามแบบแผน^{๑๒}

๒. การที่ประชาชนมีความสนใจต่อประโยชน์ที่ตนและชุมชนจะได้รับ ซึ่งการเข้าร่วมในแต่ละครั้งประชาชนต้องมีความสามัคคีกัน ระบบประชาธิปไตยมิใช่ความเสมอภาคในเรื่องความสามารถเพราะมนุษย์มีความสามารถ และความถนัดที่แตกต่างกันแต่ความเสมอภาคและความถนัดที่แตกต่างกันของมนุษย์^{๑๓}

๓. ประชาชนสามารถจัดสรรทรัพยากรภายในชุมชนที่มีเกิดขึ้น อย่างมีคุณค่ารู้จักคุณค่าของธรรมชาติ เพราะจิตสำนึกของประชาชนมีไม่เท่ากัน พฤติกรรมพัฒนาก่อตัวเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ส่งผลต่อไปอีกต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยลักษณะและรูปแบบต่าง ๆ ^{๑๔}

๔. ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในการใช้สิทธิทางการเมือง และในการร่วมกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งประชาชนมีการออกเสียงหรือใช้สิทธิที่ตนเองมีอยู่ ให้มีค่ามากที่สุด^{๑๕}

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายประกาศิต รั้งสรรค์, ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางสาวธัญญารัตน์ เจริญพันธุ์ฐานุร, รองปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายประจักษ์ พงษ์ไพร, หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายจรรุญ อืดเดช, ประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

๕. ประชาชนสามารถร่วมตัวกันออกมารณรงค์ในเรื่องที่สำคัญที่ส่งผลต่อชุมชนหรือในพื้นที่ของตนเองอาศัยอยู่ และมีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองสิทธิในการชุมนุมอย่างสันติทำให้ชุมนุมได้อย่างไม่ต้องกังวล^{๑๖}

๖. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ย่อมทำได้อย่างสันติและหาข้อยุติที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับประชาชนจะเห็นถึงความสำคัญถึงการมีส่วนร่วมของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยและจะได้เล็งเห็นถึงจิตสำนึกทางการเมืองเป็นเรื่องที่สำคัญ^{๑๗}

๗. การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคล ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนาในด้านบุคคล กลุ่ม และส่วนรวม^{๑๘}

๘. การมีส่วนร่วมทำให้มีความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม และรวมถึงตกลงยอมรับ ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และทำให้สามารถต่อรองทางการเมืองได้ ^{๑๙}

๙. การที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาตั้งแต่จุดเริ่มต้น กล่าวคือ ตั้งแต่การสร้างแนวคิดไปจนถึงสิ้นสุดการทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน คือมุ่งเน้นถึงการให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม^{๒๐}

๑๐. การที่จะพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้ดียิ่งขึ้นนั้น จะต้องช่วยให้ประชาชนและชุมชนมีศักยภาพ และความสามารถที่จะดำเนินการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของชุมชนได้ด้วยตนเอง^{๒๑}

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สุริยะงษ์, รองประธานสภาเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายสุชาติ อินวรรณ, เลขาธิการสภาเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายชัยรัตน์ สินประเสริฐ, สมาชิก สภาเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นางสาวภัทร สร้างไธรงค์, สภาเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายอรรถพล อินวรรณ, กำนันตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายสุรสิทธิ์ ทองจินดา, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๓ บ้านบ่อแก้ว ตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

๑๑. การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของนักพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ร่วมกับองค์กรชุมชน หลักการสำคัญในการปฏิบัติการร่วมกับประชาชนที่สำคัญ ๆ สามารถสะท้อนออกมาจากกิจกรรมในชีวิตของมนุษย์โดยตรงได้^{๒๒}

จากการสัมภาษณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ จิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตารางที่ ๔.๑๙ สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบ ประเด็นจิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	
		ความถี่	คน
๑	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อประชาชนในพื้นที่	๕	๑,๓,๕,๗,๘
๒	การมีส่วนร่วมในแต่ละครั้งต้องมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน	๔	๒,๔,๖,๘

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายอาคม ฌ ลำพูน, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ บ้านศรี้อย ต.บาลตันธง อ.มือง จ.ลำพูน, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

จิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง ด้านความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

ความรู้ที่เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย จิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑. ระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการปกครองที่ดี และจัดสรรผลประโยชน์ตรงกับความต้องการของประชาชนทุกคนในชุมชนยาก แต่ก็สามารถทำให้ประชาชนเห็นถึงปัญหาที่ทุกคนร่วมกันแก้ไขได้ ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อคนส่วนมากทั้งที่เป็นฝ่ายปกครองและฝ่ายผู้อยู่ใต้การปกครอง^{๒๓}

๒. ในระบอบประชาธิปไตยมีความล่าช้า เพราะมันมีขั้นตอนวิธีการทำงานของระบบที่ไม่สามารถลัดขั้นตอน ถ้าระบบการเมืองมีสมรรถนะสูง นโยบายสาธารณะที่เกิดจากกระบวนการตัดสินใจของระบบการเมืองจะผลักดันให้มีการพัฒนาทุกด้าน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี^{๒๔}

๓. ระบอบประชาธิปไตยใช้เสียงส่วนใหญ่เพื่อ จะนำมาแก้ไขปัญหาและอภิปรายแสดงเหตุผลและมติที่มีเหตุผลเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนใหญ่ ข้อผูกพันที่จะต้องมีการปฏิบัติตามจากทุกฝ่าย ส่วนขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองสิทธิของฝ่ายที่เสียงข้างน้อย^{๒๕}

๔. ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพได้อย่างเสมอภาคกัน ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคตามกฎหมาย กฎหมายจะต้องมีผลบังคับใช้ต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะฐานะร่ำรวยหรือยากจนจะต้องได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน^{๒๖}

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายประกาศิต รังสรรค์, ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางสาวธัญญารัตน์ เจริญพันธุ์ราษฎร์, รองปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายประจักษ์ พงษ์ไพร, หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายจรรุญ อีอดเดช, ประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

๕. ราษฎรทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกัน และพื้นฐานในเรื่องสำคัญๆ ที่เป็นไปได้ในฐานะที่เป็นมนุษย์ทุกคน อันจะทำให้ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม^{๒๗}

๖. การหล่อหลอมของความรู้ ความเข้าใจ อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของประชาชนเกิดการโน้มเอียงของการรับรู้ อารมณ์ความรู้สึก การประเมินค่า ส่งผลต่อพฤติกรรมพัฒนาก่อตัวเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง^{๒๘}

๗. ประชาชนทุกคนชอบระบอบประชาธิปไตย โดยการอยู่แบบไม่โดนบังคับมากกว่าการโดนสั่งอยู่แล้วแล้วยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในจริยธรรมและคุณธรรมที่จะใช้ในชุมชน และพูดคุยถึงปัญหาของบ้านเมืองกับผู้อื่นและพยายามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ^{๒๙}

๘. ระบบการเมืองจะผลักดันให้มีการพัฒนาประเทศทุกด้าน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี การเมืองจะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในทางการเมือง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของตนจะได้ผล^{๓๐}

๙. ระบอบประชาธิปไตยสามารถสร้างสำนึกในผลประโยชน์อันชอบธรรมของตนเอง และส่วนรวมในสังคมที่เกิดขึ้นจะหาข้อยุติไม่ได้ ถ้าไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานความยุติธรรม เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการของระบบประชาธิปไตย^{๓๑}

๑๐. ประชาชนสามารถกำหนดบุคคลเป็นผู้ที่ยึดในหลักการที่ถูกต้อง มีระเบียบวินัย มาปกครองดูแลในชุมชนได้อย่างเต็มที่ จิตใจที่ประชาธิปไตยเป็นรากฐานของการพัฒนาวิญญานประชาธิปไตย และพัฒนาระบบประชาธิปไตยหรือระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย^{๓๒}

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สุริยะงษ์, รองประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายสุชาติ อินวรรณ, เลขาธิการเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายชัยรัตน์ สิ้นประเสริฐ, สมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางสาวภัทร สร้างโสกร, สภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายอรรถพล อินวรรณ, กำนันตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายสุรสิทธิ์ ทองจินดา, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๓ บ้านบ่อแฮ้ว ตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

๑๑. การปกครองแบบประชาธิปไตยประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้ที่เราเลือกมาปกครองในเขตที่เราอาศัยอยู่ ซึ่งประชาชนต้องรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยจะต้องพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองอันชอบธรรม^{๓๓}

จากการสัมภาษณ์ด้านความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๓ จิตสำนึกในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ด้านความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายอาคม ณ ลำพูน, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ บ้านศรี้อย ตาบลดันธง อำเภอลำพูน จังหวัดลำพูน, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

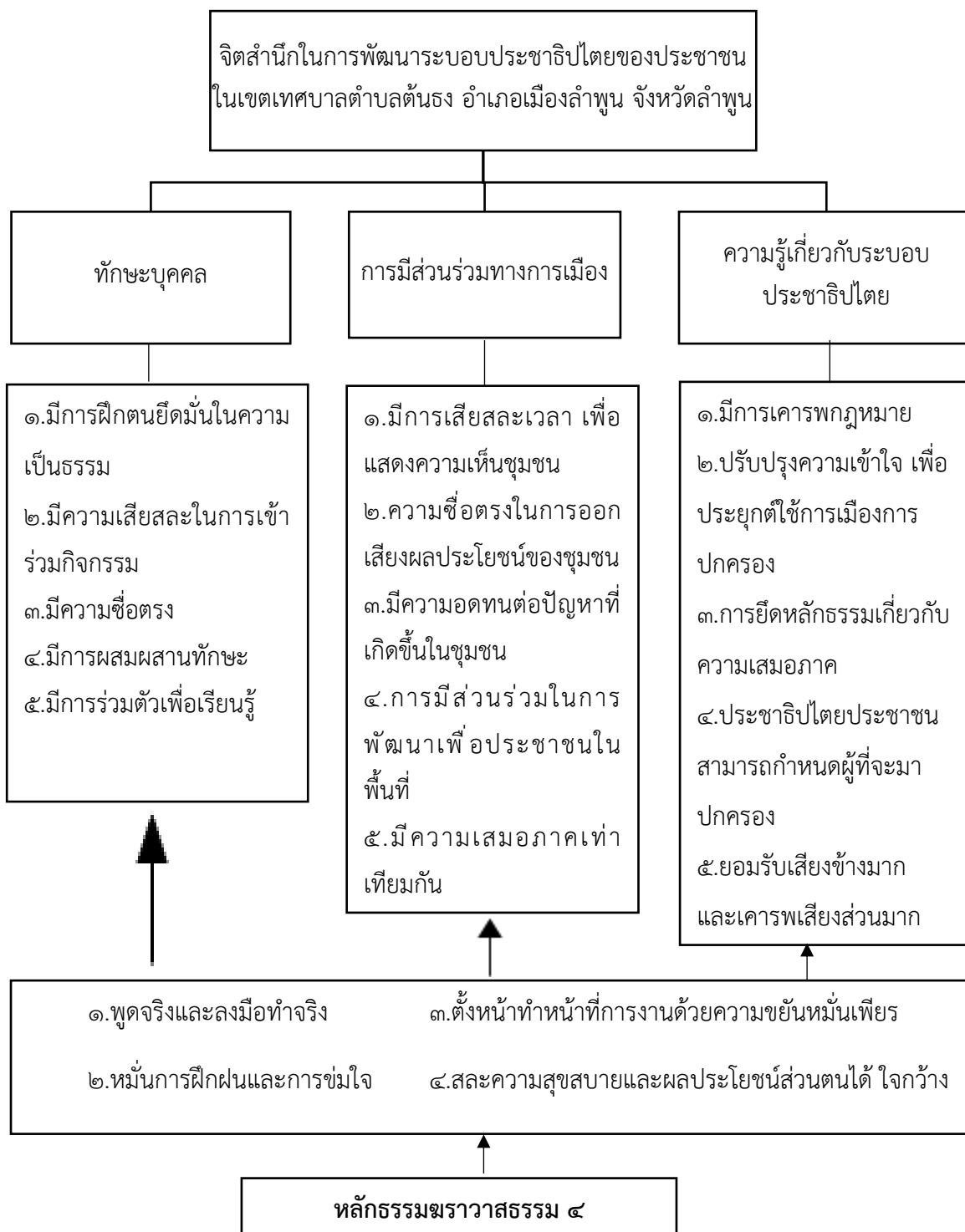
ตารางที่ ๔.๒๐ สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบ ประเด็นจิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้านความรู้เกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	
		ความถี่	คน
๑	ประชาธิปไตยประชาชนสามารถกำหนดคนที่จะมาปกครองได้	๓	๑,๑๐,๑๑
๒	ยอมรับในเสียงข้างมาก และเคารพเสียงส่วนน้อย	๓	๑,๓,๑๐

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

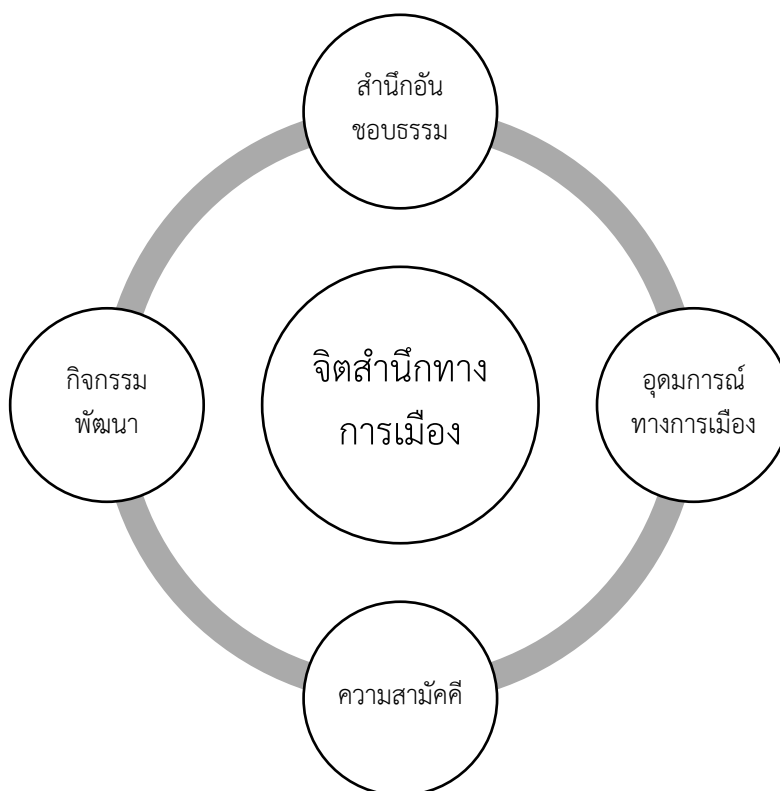
ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่ได้จากการศึกษา เรื่องจิตสำนึกในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากสอบถามและสัมภาษณ์ สามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์จริง ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๔

แผนภาพที่ ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากการสอบถามและสัมภาษณ์ สามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์จริง ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๕

แผนภาพที่ ๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยจะมีอยู่ ๔ องค์ประกอบได้แก่

๑. จิตสำนึกทางการเมืองที่ประชาชนได้รับการปลูกฝังมาด้วยดี จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ได้แก่ การมีจิตสำนึกอันชอบธรรมตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๒. จุดมุ่งหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองคือ การสร้างระเบียบการปกครองอันเป็นที่ต้องการของประชาชน โดยจะต้องปลูกฝังให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกและรู้คุณค่าของอุดมการณ์ทาง

เมืองแบบประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนได้รู้และเข้าใจในอุดมการณ์นี้และนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๓. การดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักการแห่งประชาธิปไตย มีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนได้เคารพสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของผู้อื่นโดยไม่แบ่งแยกชนชั้นวรรณะ ทำให้เกิดภราดรภาพคือ ความรู้สึกเป็นพี่น้องกัน ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน การมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งความสามัคคีและความผูกพันที่ดีในสังคม

๔. กิจกรรมพัฒนา เมื่อประชาชนยังไม่เข้าใจถึงหลักการการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่มีอำนาจจึงควรร่วมมือกับผู้เป็นนักปราชญ์จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและเข้าถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันจะส่งผลต่อจิตสำนึกทางการเมืองที่จะเข้มแข็งยิ่งขึ้นในอนาคต

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง ลำพูน จังหวัดลำพูน
๓. เพื่อศึกษาของเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง ลำพูน จังหวัดลำพูน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Research) โดย เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปเป็นประชาชนในการศึกษา โดยเลือก ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำนวน ๑๐,๑๓๒ คน ซึ่ง ใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๕ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบค่าที(F-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวน ทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีผลต่าง นัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different: LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และใช้ เทคนิคการวิเคราะห์ เนื้อหาประกอบบริบทซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็น ร้อยละ ๕๔ มีอายุอยู่ระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มีจำนวน ๑๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/กรรมกร มีจำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๔ มีการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖

๕.๑.๒ จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$, $S.D. = ๐.๒๗$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านดังนี้ ด้านทักษะบุคคล ($\bar{X} = ๓.๕๗$, $S.D. = ๐.๔๐$) การมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = ๓.๓๖$, $S.D. = ๐.๔๔$) ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = ๓.๔๒$, $S.D. = ๐.๕๓$) ตามลำดับ

เมื่อจำแนกจำแนกเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) **ด้านทักษะบุคคล** พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ได้แก่ มีการฝึกตน ยึดมั่นในความเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๘$) รองลงมาได้แก่ มีความซื่อตรง เปิดรับสิ่งต่างๆที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๕$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ มีการข่มอารมณ์ต่อพฤติกรรมของตนเองเสมอ ($\bar{X} = ๓.๓๖$) ตามลำดับ

๒) **ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน** พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๕$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ได้แก่ มีการเสียสละเวลา เพื่อแสดงความคิดเห็นในชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$) รองลงมาได้แก่ ความซื่อตรงในการออกเสียงผลประโยชน์ของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๖$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และข้อบกพร่องของตนเอง ($\bar{X} = ๓.๓๒$) ตามลำดับ

๓) ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอมือฉ่องสำโรง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาในแต่ละ ข้อพบว่า ได้แก่ ความอดทนต่อกติกา และมีการเคารพกฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) รองลงมาได้แก่ มีการปรับปรุงความรู้ความเข้าใจ เพื่อประยุกต์ใช้การเมืองการปกครอง สามารถ ถ่ายทอดได้ ($\bar{X} = 3.38$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากัน

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานเรื่อง จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอมือฉ่องสำโรง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วน บุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา เพื่อนำไปสู่การการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่ง สามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบ ประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอมือฉ่องสำโรง จังหวัดลำพูน โดยรวมไม่ แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่อายุต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบ ประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอมือฉ่องสำโรง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบ ประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลต้นธง อำเภอมือฉ่องสำโรง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ไม่แตกต่าง กัน ปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในการ พัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลต้นธง อำเภอมือฉ่องสำโรง จังหวัดลำพูน โดย ภาพรวม ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑) ด้านทักษะบุคคล

ประชาชนส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการเข้าเรียนรู้ในเรื่องการเมืองที่มีเวลาจำกัด เพราะส่วนมากจะเป็นการจัดกิจกรรมที่ตรงกับช่วงทำงานของประชาชนทั่ว ทำให้เวลาที่เรียนรู้มีไม่มากนัก ทำให้บางคนไม่ค่อยมีทักษะการพัฒนาด้านจิตใจ ซึ่งทำให้ทักษะบุคคลมีน้อยและไม่สามารถนำไปพัฒนาตนเองได้

๒) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนที่มีอายุไม่มาก จะไม่ค่อยเข้าร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมือง เพราะเขาคิดว่ามีความรู้ด้านการเมืองที่มากพอแล้ว ซึ่งในบางเรื่องก็มีความเข้าใจยาก และการประชุมหรือประชุมแต่ละครั้งยังขาดความสามัคคี ทำให้การเข้าร่วมของประชาชนแต่ละบุคคลนั้นไม่ค่อยสม่ำเสมอ กันมากเท่าที่ควร

๓) ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตย ทุกคนสามารถเข้าใจได้ แต่คิดว่าตนเองนั้นมีแค่สิทธิแค่การเลือกตั้ง การยกมือ เพียงชั่วครู่ ซึ่งทำให้เป็นปัญหาอย่างมากกับประชาชน ทำให้ประชาชนไม่มีความสนใจในด้านที่จะต้องเรียนรู้ในเรื่องของระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑) ด้านทักษะบุคคล

ต้องมีการเสริมสร้างทักษะในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการที่จะสื่อสารเผยแพร่ให้กับประชาชนคนอื่นหรือคนในครอบครัวได้ ทักษะการเรียนรู้ เพื่อมีความอยากรู้อยากเห็นและชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ วิธีการเรียนรู้มีอยู่หลายรูปแบบ แต่คนส่วนใหญ่กลับไม่รู้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวเอง เวลาที่อ่านหรือเรียนรู้เรื่องใดไปก็มักจะลืมความรู้นั้นไปหมดในไม่ช้า หรืออาจใช้เวลานานเกินไปในการจะซึมซับความรู้นั้นได้ ดังนั้นทางที่ดี การที่รู้ว่าตัวเองเหมาะสมกับการเรียนรู้รูปแบบไหน จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้เราสามารถจดจำความรู้นั้นได้ดีขึ้นได้ และเน้นทักษะการพูดด้วย การพูดก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะพูดได้อย่างถูกวิธีและใช้คำพูดที่ไพเราะ ทำให้ผู้ฟังอยากฟังต่อและสนใจในสิ่งที่พูด

๒) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ควรมีการเสริมอำนาจแก่ประชาชน ซึ่งเป็นบทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจมากที่สุด ซึ่งสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้หลายระดับและหลายวิธีด้วยกัน บางวิธีก็สามารถทำได้ง่าย ๆ แต่ต้องใช้เวลาซึ่งขึ้นอยู่กับโอกาสและต้องดูว่ามีความจำเป็นมากที่จะต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน

๓) ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

ประชาชนรู้ถึงข้อมูลของระบอบประชาธิปไตยแค่ไหนก็อย่าง ต้องมีการเปิดอบรมให้ความรู้ทางด้านระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง และเน้นเรื่องที่สำคัญที่ประชาชนมีความเข้าใจที่ง่ายไม่ซับซ้อน สร้างความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยและการปลูกจิตสำนึกประชาธิปไตยให้กับประชาชน โดยเฉพาะเน้นการปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของท้องถิ่น เพื่อทำให้เกิดความห่วงในสิทธิที่ตนจะได้รับ ซึ่งจะทำให้ประชาชนนั้นเห็นถึงความสำคัญของเสียงตัวเองและเสียงของผู้อื่นด้วย

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จิตจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และนำเสนอและนำมาอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม

จากผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่าประชาชนนั้น เห็นแค่ประโยชน์แค่เพียงส่วนน้อย โดยไม่คำนึงถึงระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ตีลังการณ^๑ ได้วิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของคนเชียงใหม่” พบว่า ทำให้เห็นองค์ประกอบในการตัดสินใจไปเลือกตั้งของประชาชนอย่างน้อย ๒ ประการ คือประการแรก พิจารณาถึงผลประโยชน์ ที่เขาจะได้ รับจากการเลือกตั้งซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของตัวเงินที่ได้มาก่อนการเลือกตั้งหรือประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากโครงการ

^๑ สมชาย ตีลังการณ, “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย”, สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓).

พัฒนาที่ริเริ่มมากจากผู้สมัครที่เขาสนใจเลือกเขาไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันสื่อนัยถึงการขาดความสำนึกในอุดมการณ์ การเมือง แบบเลือกตั้ง และสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเลือกคนโดยอาศัยพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

๕.๒.๒ จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำแนกเป็นรายด้านดังนี้

๑) ด้านทักษะบุคคล

จากการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง มีความเสียสละในการเข้าร่วมกิจกรรม มีการฝึกตนยึดมั่นในความเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปริญญญา เรืองทิพย์**^๒ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี” โดย พบว่าการประเมินทักษะชีวิตด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์ และการจัดการกับความเครียด การประเมินทักษะโดยรวม นักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับมาก

๒) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในพัฒนาท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัย **สมบัติ ทัพเมธี**^๓ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ

^๒ ปริญญญา เรืองทิพย์, “การพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี”, **วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๑).

^๓ สมบัติ ทัพเมธี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น”, **สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖), หน้า ๖๕.

การมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

๓) ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

จากการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนต้องส่วนรู้ของหน้าที่ของตนเองว่าต้องทำตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธพงษ์ เชื้อนแก้ว^๔ พบว่าความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังมีความสำคัญผิดหรือเข้าใจผิดในหลักการประชาธิปไตยอยู่บางประการ แต่ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และด้านการออกเสียงลงประชามติ นั้นยังเห็นถึงความสำคัญในเสียงของตนเองอยู่

๕.๒.๓ การอภิปรายผลตามสมมติฐาน

ผลการเปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างกันโดยภาพรวมบุคคลกรมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาในทุกด้านนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ งามลักษณ์^๕ พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การแสดงความคิดเห็นถึงจิตสำนึกทางการเมืองการชุมนุมทางการเมืองหรือการชุมนุมเรียกร้องต่าง ๆ ย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยแสดงบทบาทจิตสำนึกทางการเมืองจะมีอิทธิพลต่อการ

^๔ ยุทธพงษ์ เชื้อนแก้ว, “ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๔๓.

^๕ สุเมธ งามลักษณ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำกิจกรรมมหาวิทยาลัยรามคำแหง”, ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔).

ตัดสินใจในการกำหนดนโยบายของรัฐและการพัฒนาระบบประชาธิปไตยเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนในสังคมโดยรวม

๒) ผลการเปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมบุคคลกรมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี**^๖ ได้วิจัยเรื่อง “พัฒนาการจิตสำนึกและปฏิบัติการทางการเมืองของขบวนการเสื้อแดง ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่าขบวนการเสื้อแดงในเชียงใหม่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนหลายสาขา หลายอาชีพ ทั้งภาคธุรกิจเอกชน ราชการ สื่อมวลชน และประชาชนรากหญ้าไม่ได้เป็นแค่ชนชั้นเดียวเหมือนที่เคยถูกกล่าวอ้างไม่ได้มีคำสั่งจากภายนอกให้เกิดการรวมตัวกัน บางกลุ่มรวมตัวกันเพราะเหตุผลทางการเมืองหรืออุดมการณ์ บางกลุ่มเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัย พบว่า เพศต่าง กันมีความคิดเห็นต่อ จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมบัติ ทัพเมธี**^๗ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา และการตัดสินใจพร้อมทั้งการประเมินผล

^๖ ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, “พัฒนาการจิตสำนึกและปฏิบัติการทางการเมืองของขบวนการเสื้อแดง ในจังหวัดเชียงใหม่”, **รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๓๔.

^๗ สมบัติ ทัพเมธี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี”, **สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๕๓).

ผลการวิจัย พบว่า อายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อ จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนา
ระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดย
ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุพร แสงแก้ว**^๘ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการ
เสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนที่สิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลบางลึก อำเภอ
เมือง จังหวัดชุมพร” พบว่าแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่งเสริม
ให้ประชาชนมีจิตสำนึกให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับปานกลาง
และมีผู้นำที่ตนเองพึงปรารถนา รวมทั้งไม่อยากเสียสิทธิในการเข้าร่วมทางการเมือง

ผลการวิจัย พบว่า อาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อ จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนา
ระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดย
ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิเชียร ตันศิริคงคล และคณะ**^๙ ได้วิจัยเรื่อง
“ความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๕๗ จังหวัด
มหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่าการซื้อเสียงคุณสมบัติของตัวผู้สมัคร และอิทธิพลของสื่อมวลชน เป็น
ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การทำงานของคณะกรรมการ
การเลือกตั้งประจำจังหวัดพบว่าได้มีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งในระดับปานกลาง มีการจัดเตรียม
ความพร้อมของการจัดเตรียมการเลือกตั้งโดยทั่วไปอยู่ในระดับดีมากแต่ยังมีปัญหาในบางส่วนเกี่ยวกับการ
การดำเนินงาน เนื่องมาจากต้องทำงานควบคู่ไปกับการเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่
เกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันด้วย

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อ จิตสำนึกทางการเมืองใน
การพัฒนาประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัด
ลำพูน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สามารถ กอนจันทร์**^{๑๐} วิจัยเรื่อง การ

^๘ สุพร แสงแก้ว, “การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางลึก
อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๔๓.

^๙ วิเชียร ตันศิริคงคล, “พฤติกรรมทางการเมืองการเลือกตั้งของประชาชน”, รายงานวิจัย, (รัฐศาสตร์การเมือง
การปกครอง: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๘), หน้า ๘๘.

^{๑๐} สามารถ กอนจันทร์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: ศึกษา
เฉพาะกรณีการบริหาร สวนตำบลขามใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๖๕.

มีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี้องการบริหารสวนตำบลขามใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยเป็นสวนใหญ่ สวนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นพบวออยู่ในระดับปานกลาง สวนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบวาระดับการศึกษาของประชากรที่เขามาอยู่ในตำบล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑) มีนโยบายเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๒) มีนโยบายสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย

๑.๓) มีนโยบายให้ประชาชนได้ศึกษาการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดจิตสำนึกทางการเมืองที่ดี

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ด้านทักษะบุคคล ประชาชนควรมีการศึกษาเรียนรู้ในทักษะด้านต่าง ๆ ทำให้มีทักษะส่วนตัวหลายๆ ด้านเพื่อสามารถนำไปต่อยอดในการดำเนินชีวิต และยังไปถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่ยังไม่มีทักษะที่ดีให้มีการพัฒนาต่อไป

๒) ด้านการเข้าร่วมของประชาชน ประชนชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้มีการแก้ไขและทำให้ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบ เห็นถึงเสียงที่ประชาชนมีการร่วมมือกันในการเสนอปัญหาที่อยากแก้ไข

๓) ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความสำคัญในเรื่องความเป็นธรรม ต้องแยกแยะความยุติธรรม ไม่ยุติธรรม มีความยุติธรรมเสมอภาคในเรื่องต่าง ๆ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการศึกษาจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก
- ๒) ควรศึกษาจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่อื่นที่น่าสนใจ
- ๓) ควรศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน กับพื้นที่อื่นที่น่าสนใจ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ Primary Sources

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข.ข้อมูลทุติยภูมิ Secondary Sources

(๑) หนังสือ:

จุมพล หนีพานิช. การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

เจมส์ แอล เครตัน. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. แปลและเรียบเรียงโดย
วันชัย วัฒนศัพท์. ขอนแก่น: ศรีภักดิ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๔๓.

ชินรัตน์สมสืบ. รัฐศาสตร์กับการมีส่วนร่วม. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
๒๕๔๗.

เชาวนะ ไตรมาศ. การเสริมสร้างภาคประชาชนกับการสร้างฐานรากประชาธิปไตยแบบส่วนรวม.
ในศูนย์ประชุมสหประชาชาติ. กรุงเทพมหานคร: การเมืองประชาชน:ความยั่งยืนของ
ประเทศไทย: การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร:
ส.เจริญการพิมพ์, ๒๕๔๘.

ชัชวาล ทองดีเลิศ. ประชาธิปไตยชุมชน: ประชาธิปไตยเพื่อคุณภาพสังคมไทยในสถาบัน
พระปกเกล้า, คุณภาพสังคมกับคุณภาพประชาธิปไตย: การประชุมวิชาการสถาบัน
พระปกเกล้าครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญ การพิมพ์, ๒๕๕๓.

ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. แนวทางการประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในบริบทของ
การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น: สักระยะจากบทเรียน ๓ กรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๗.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. รัฐศาสตร์: ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางศึกษาวิเคราะห์
การเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โครงการเอกสารและตำรา สมาคมรัฐ
ประศาสนศาสตร์, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

เดวิด แมทธีวส์. **การเมืองภาคพลเมือง**. แปลและเรียบเรียงโดยวันชัย วัฒนศัพท์. ขอนแก่น:ศิริภรณ์
ออฟเซ็ท, ๒๕๕๒.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. **ประชาธิปไตยไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โครงการเอกสารและตำรา
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. **แนวคิดว่าด้วยความเป็นพลเมือง**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า. ๒๕๔๘.

พีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. ขอนแก่น: คลังนานา
วิทยา, ๒๕๔๓.

ธีรยุทธ บุญมี. **ประชาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สายธาร, ๒๕๔๗.

นุชนาฏ จันทวิเศษ. **ทำการเมืองภาคพลเมืองในท้องถิ่นไทย: ความท้าทายแห่งยุคสมัย**.
กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๕๐.

นรนิติ เศรษฐบุตร. **แม่บทการเมืองไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ส เจริญ การพิมพ์.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณและคณะ. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย**. นนทบุรี:
สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒.

ประภาส ปิ่นตบแต่ง. **กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม**. เชียงใหม่: มูลนิธิ
ไฮน์ริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ๒๕๕๒.

ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล. **คู่มือการจัดกิจกรรมในรายวิชาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบ**. ๒๕๓๒.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. **ศาสตร์แห่งการวิจัยทางการเมืองและสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. **การบริหารจัดการโครงการพัฒนาสังคมแบบก้าวหน้า**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์, ๒๕๔๓.

ประเวศ วะสี, ประชามติตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศีลธรรมและสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่
๓. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์เศ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์. ๒๕๕๑. การเมืองภาคพลเมือง
การพัฒนาการเมืองไปสู่ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๑.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. **“การเมืองสมานฉันท์: หนทางสู่การแก้ไขความขัดแย้งในสังคมสองชั่ว”**
ต้นทางประชาธิปไตยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการจัดการทาง
สังคมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ประชาสัมพันธ์และชุมชนท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิชัย ต้นศิริ. **วิวัฒนาการของประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร: ส เจริญ การพิมพ์, ๒๕๔๘.

วันชัย วัฒนศัพท์. **ประชาธิปไตยแห่งการสานเสวนาหาทางออก ประชาธิปไตยแห่งการ
ปรึกษาหารือ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา,
๒๕๕๗.

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. **การเมืองในกระบวนการกระจายอำนาจ: ศึกษาผ่านทางของนักวิชาการ
ข้าราชการ นักการเมืองและประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและสิ่งพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. **การเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม. ๒๕๔๙. สำนักงานเลขาธิการและ
วุฒิสภา. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่ม
งานพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการและวุฒิสภา, ๒๕๕๔.

สุวดี ประสงค์ดี. **การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น**. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๒.

สุวัฒน์ คงแป้น. **สภาองค์กรชุมชนกับการขับเคลื่อนประชาธิปไตยฐานราก ๑๑ พื้นที่รูปธรรมสภา
องค์กรชุมชนสู่ชุมชนประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๗.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

สุพร แสงแก้ว. **การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลบางลึก อำเภอมือง จังหวัดชุมพร.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตการปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.

ลิขิต อีร์เวคิน. **“จิตสำนึกทางการเมือง”**. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตการปกครอง, บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๗.

โสภา ชูพิกุลชัย. **“การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับจริยธรรม ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมของครอบครัว
ไทย ที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร”**.
สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตการปกครอง. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์:
มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา, ๒๕๕๓.

ปริญญา เรืองทิพย์. **“การพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี”**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สามารถ กอนจันทร์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลขามใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.

(๓) รายงานการวิจัย:

ญาเรศ อัครพัฒนานุกุล. “การกระจายอำนาจกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี”. **รายงานวิจัย. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**, ๒๕๕๖.

วิเชียร ตันศิริคงคล และคณะ. “จิตวิทยาทัศนคติ”. **รายงานวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, ๒๕๕๖.

สมชาย ตีลังการณ. “พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย”. **รายงานวิจัย. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, ๒๕๕๓.

วิเชียร ตันศิริคงคล. “พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน”. **รายงานวิจัย. รัฐศาสตร์การเมืองการปกครอง: สถาบันพระปกเกล้า**, ๒๕๕๘.

(๔) บทความ:

รงค์ บุญสวยขวัญ. “การเมืองภาคพลเมือง: ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอกการเมืองของพลเมือง”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒. (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๗): ๑๕.

รัชณี ประดับ. “สภาองค์กรชุมชน: การเมืองใหม่และการท้าทายต่อกลุ่มอำนาจในท้องถิ่น”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓. (มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๘): ๗๖.

กาญจนา แก้วเทพ. “อุดมการณ์: แนวคิดและบทวิเคราะห์”. **วารสารทางวิชาการ เศรษฐศาสตร์การเมือง**. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓. (ตุลาคม - มกราคม ๒๕๕๒): ๖๑

พิสิษฐกุล แก้วงาม. “ทฤษฎีการเมืองกับการศึกษารัฐศาสตร์”. **วารสารทางวิชาการ หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ กฎหมายและการปกครอง**, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๔. (ธันวาคม - มกราคม ๒๕๕๒): ๘๙.

สตีธร ธนานิธิโชติ. “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองเพื่อปฏิรูปประเทศไทย”. **วารสารรัฐศาสตร์ กฎหมายและการปกครอง**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๘. (กันยายน - มกราคม ๒๕๕๖): ๗๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กิตติศักดิ์ ปรกติ. ความสำคัญของพลเมืองต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไทยใน

การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า. ครั้งที่ ๑๓ ประจำปี ๒๕๕๔. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: <http://www.kpi.ac.th/kpith/images/stories/๒๐๑๗/๑๓.pdf> [๖
พฤศจิกายน ๒๕๖๒].

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
แผนพัฒนาสามปี แผนปฏิบัติการและการติดตามประเมินผล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.dla.go.th/work/planlocal> [๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๘].

ประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า. ครั้งที่ ๑๓ ประจำปี ๒๕๕๔. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.kpi.ac.th/kpith/images/stories/๒๐๑๒/kpi%๒๐ppt%๒๐๑๒%๒๐_a.juree%๒๐-%๒๐new%๒๐print.pdf [๖ ตุลาคม ๒๕๖๒].

จรัส สุวรรณมาลา. วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
kpi.ac.th/media/pdf/M๗_๑๒๑.pdf [๒๔ มกราคม ๒๕๕๘].

ชำนาญ จันทร์เรือง. ประชาธิปไตยกับการเมืองภาคประชาชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=๑๒๓๔> [๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖].

ไชยันต์ ไชยพร. สถานะความเป็นพลเมืองในประชาธิปไตยเอเธนส์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.kpi.ac.th/kpith/pdf/วารสาร/๕๓/๐๑/๕๑-๐๒%๒๐๐๒.pdf> [๒
สิงหาคม ๒๕๕๕].

(๖) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ นายประกาศิต รังสรรค์. ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน,
๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์ นางสาวธัญญารัตน์ เจริญพันธ์ฐากูร. รองปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน
จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์ นายประจักษ์ พงษ์ไพร. หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน
จังหวัดลำพูน, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์ นายจรรณ ออดเดช. ประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน,
๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สุริยะธง. รองประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์ นายสุชาติ อินวรรณ. เลขาธิการสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์ นายชัยรัตน์ สีนประเสริฐ. สมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์ นางสาวภัทร สร้างโครก. สภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์ นายอรณพ อินวรรณ. กำนันตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์ นายสุรสิทธิ์ ทองจินดา. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๓ บ้านบ่อแฮ้ว ตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์ นายอาคม ณ ลำพูน. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ บ้านศรีย้อย ตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

(๗) ภาษาอังกฤษ:

Allport, Gordon. " **Attitudes in A Handbook of Social Psychology**", Murchison. Worcester. MA: Clark University Press, 1935.

Daniel Little, **The Scientific Marx's work considered as science**, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1986.

David Easton. "Introduction: The Current Meaning of 'Behavioralism' in Political Science." in James S. Charlesworth. **The Limits of Behavioralism in Political Science**. Philadelphia: The American Academy of Political and Social Science, 1962.

Douglas Kellner. **Media Culture: Cultural Studies. Identity and Politics Between the Modern and the Postmodern**. London and New York : Routledge, 2003.

Philip Goldstein. **Post-Marxist Theory: An Introduction**. New York: SUNY Press, 2005.

ภาพผนวก

ภาพผนวก ก.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ อา ๘๐๐๕.๒/๑๕๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์
นมัสการ พระมหาวิริศศักดิ์ สุรเมธี, ดร. รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยากินนุโท นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติครุภัณฑ์พระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขออภัยด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ศาสตราจารย์แก้ว
ดร.วิวัฒน์
ดร.วิวัฒน์ สุรเมธี
๖๐๐.๖๒

ผู้ประสานงาน : พระเนาวนนท์ ขยากินนุโท
โทร. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ว ๐๘๗ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติขอตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระครูสมุห์วิมลภ ฐิตส่วโร,ดร. ประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์ วิทยาเขตเชียงใหม่

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาลินนโท นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันตง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์พระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

พระครูสมุห์วิมลภ ฐิตส่วโร, ดร.

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

๘๘...../...../๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน : พระเนาวนนท์ ขยาลินนโท

โทร. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๐๕๗

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาภินนโท นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

Y. H. S.
น.ส. อ. อติวัฒน์สิทธิ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระเนาวนนท์ ขยาภินนโท

โทร. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ ๑๖ ๘๐๐๕.๒/๖๐๙๗

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอลาออกเพราะเหตุตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.นพดณ ปัญญาวิรัตน์ ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาเขตเชียงใหม่

เนื้อด้วย พระเนาวนันท ญา ขยภินโน นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนคร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

Two Pages →

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สู่ะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

7 ตุลาคม ๒๕๖๑
เมื่อก่อนผมมีเพื่อน

ผู้ประสานงาน : พระเนาวนนท์ ชยาภินนโท

โทร. ๐๙๕-๗๑๐๙๑๑๑

ผศ.ดร.นพคุณ ปัญญาวิรัตน์

6. 8. 11, 2/11

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๕๗ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.อภิรมย์ สีตาคำ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ วิทยาเขตเชียงใหม่

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาภินนุโท นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ณ.ศ.ดร.อภิรมย์ สีตาคำ
ในนามของ

(ผศ.ดร.เอกพงษ์ สัตตัก)
๒๘. 11. ๖๒.

(Signature)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระเนาวนนท์ ขยาภินนุโท

โทร. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

ภาพผนวก ข.

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ

คำดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อการวิจัย

เรื่อง

จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล

ต๋นรง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญที่ 5		
ข้อ 1	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 2	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 3	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 4	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 5	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 6	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 7	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 8	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 9	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 10	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 11	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 12	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้

พ.ร.บ. ๒๕๖๒

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)
เรื่อง

จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล
ต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5		
ข้อ 1	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 2	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 3	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้
ข้อ 4	๑	๑	๑	๑	๑	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๙๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกเกด
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายกเทศมนตรีตำบลแม่แรง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาภินนุโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง "จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอมือง
จังหวัดลำพูน" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย พิจารณาแล้วว่าบุคลากรในสังกัดหน่วยงานของท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และ
ประสบการณ์ สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด ทั้งนี้ได้แนบตัวอย่าง
แบบสอบถามเพื่อประกอบการพิจารณาพร้อมแล้วนี้ ส่วนข้อมูลในการทำวิจัยตรงนี้จะยังเป็นประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(นายทริ ฒ ลำพูน)

นายกเทศมนตรีตำบลแม่แรง

ผู้ประสานงาน : พระเนาวนนท์ ขยาภินนุโธ

โทร. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

ภาคผนวก ง.

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	๓๐	๑๐๐.๐
	Excluded ^a	๐	.๐
	Total	๓๐	๑๐๐.๐

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.๘๗๖	๑๒

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อที่ ๑	๑๐๑.๖๒๕๓	๑๑๕.๔๖๒	.๘๕๒	.๘๗๓
ข้อที่ ๒	๑๐๑.๑๕๔๓	๑๓๔.๓๘๑	.๘๖๓	.๘๘๑
ข้อที่ ๓	๑๐๑.๓๔๑๑	๑๓๑.๐๐๒	.๘๒๓	.๘๔๔
ข้อที่ ๔	๑๐๑.๒๓๓๓	๑๓๓.๐๒๔	.๘๑๑	.๘๓๓
ข้อที่ ๕	๑๐๐.๖๒๕๓	๑๒๔.๖๑๒	.๘๗๘	.๘๕๕
ข้อที่ ๖	๑๐๑.๖๒๓๒	๑๐๓.๖๒๗	.๘๕๖	.๘๗๗
ข้อที่ ๗	๑๐๑.๓๓๑๐	๑๒๔.๗๔๓	.๘๔๔	.๘๓๔
ข้อที่ ๘	๑๐๓.๑๑๑๑	๑๓๑.๘๒๒	.๘๑๖	.๘๓๓
ข้อที่ ๙	๑๐๒.๘๗๔๓	๑๓๑.๘๓๒	.๘๕๕	.๘๖๒
ข้อที่ ๑๐	๑๐๓.๖๗๔๓	๑๓๒.๔๖๒	.๘๒๑	.๘๒๔
ข้อที่ ๑๑	๑๐๑.๓๔๒๒	๑๒๕.๓๒๑	.๘๕๓	.๘๔๔
ข้อที่ ๑๒	๑๐๑.๒๕๕๖	๑๓๒.๕๖๑	.๘๓๔	.๘๔๘

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
෧෧.෪෭	෧෪෧.෩෭෩	෧෧.෪෪෩	෧෭

ภาคผนวก จ.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอง่วงน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิติสดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกเทศมนตรีตำบลต้นธง อำเภอมือง
จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาภินนุโท รหัสประจำตัวนิติสด ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิติสดหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอมือง
จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์
จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติสดดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยาภินนุโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑๑

(นายประภาสิต รังสรรค์)
ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง ปฏิบัติหน้าที่
นายกเทศมนตรีตำบลต้นธง

ภาคผนวก จ.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

๒. กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามข้อเท็จจริง

๓. ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของแบบสอบถามนี้ไว้เป็นความลับเพื่อใช้ในการวิจัยเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

แบบสอบถามแบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของประชาชนจำนวน ๑๒ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านหน้าข้อความต่อไปนี้

๑. เพศ	๑. () ชาย	๒. () หญิง
๒. อายุ	๑. () ๒๐ – ๓๐ ปี	๓. () ๔๑ – ๕๐ ปี
	๒. () ๓๑ – ๔๐ ปี	๔. () สูงกว่า ๕๐ ปี

๓. การประกอบอาชีพ

๑. () เกษตรกร	๓. () รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
๒. () รับจ้างทั่วไป/กรรมกร	๔. () อื่นๆ.....

๔. ระดับการศึกษา

๑. () อนุปริญญา/ปวส.หรือเทียบเท่า ๓. () สูงกว่าปริญญาตรี
 ๒. () ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ๔. () อื่นๆ.....

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของประชาชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการตัดสินใจ ข้อละ 1 ช่อง โดยคำตอบที่ตรงกับ
 ความเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ทักษะระดับบุคคลตามหลักธรรมาธรรม					
๑) มีความซื่อตรง เปิดรับสิ่งต่าง ๆ					
๒) มีการฝึกตนยึดมั่นในความเป็นธรรม					
๓) มีการข่มอารมณ์ต่อพฤติกรรมของตนเองเสมอ					
๔) มีความเสียสละในการเข้าร่วมกิจกรรม					
การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักธรรมาธรรม					
๕) ความซื่อตรงในการออกเสียงผลประโยชน์ของชุมชน					
๖) มีการรับฟังความเห็นของผู้อื่น ข้อบกพร่องของตนเอง					
๗) มีความอดทนในการรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน					
๘) มีความเสียสละเวลา เพื่อแสดงความเห็นในชุมชน					
ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยตามหลักธรรมาธรรม					
๙) มีการยึดหลักธรรมเกี่ยวกับความเสมอภาค					
๑๐) มีการปรับปรุงความรู้ความเข้าใจ นำมาประยุกต์ใช้ การเมืองการปกครอง สามารถถ่ายทอดได้					
๑๑) อดทนต่อกติกา มีความเคารพกฎหมาย					
๑๒) สละเวลาในการตรวจสอบพฤติกรรมการทำงานของ นักการเมือง					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑. ทักษะบุคคลด้านจิตสำนึกทางการเมืองเป็นอย่างไร

๑.๑. ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๒. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย

๒.๑. ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย สามารถนำไปพัฒนาได้หรือไม่

๓.๑. ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๒. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

*** ขอเจริญพร และขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ***

พระเนาวนนท์ ขยาภินนโท (จอมพนัส)

นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๒

ภาคผนวก ข.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เชิงสัมภาษณ์

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายประกาศิต รังสรรค์ ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาลินนุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุเวชพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยาลินนุโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

(นายประกาศิต รังสรรค์)
ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง ปฏิบัติหน้าที่
นายกเทศมนตรีตำบลต้นธง

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำปลายมาศ
จังหวัดสุรินทร์ 33170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวธัญรัตน์ เจริญพันธุ์ราษฎร์ รองปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาภินนุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุมัติจากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ส่วยประหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

สมศักดิ์ เรืองวิทย์กุล

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยาภินนุโท
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔-๗๓๐๙๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายประจักษ์ พงษ์ไพร หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยากินนุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยากินนุโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

นายประจักษ์ พงษ์ไพร

(นายประจักษ์ พงษ์ไพร)

หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาล

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำพูน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายจรูญ อืดเดช ประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาภินนุโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุมัติจากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยาภินนุโธ

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายชาญณรงค์ สุริยะธง รองประธานสภาเทศบาลตำบลคันธ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาภินนุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคันธ อำเภอมือง
จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(ชาญณรงค์ สุริยะธง)
นายก อบจ. ลำพูน

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยาภินนุโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุชาติ อินวรรณ เลขาธิการเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยารัตนุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง "จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยารัตนุโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

(นายสุชาติ อินททอง)

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายชัยรัตน์ สินประเสริฐ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลคันธ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยากินนุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคันธ อำเภอมือง
จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ท. ส.พ.
นายชัยรัตน์ สินประเสริฐ
สมาชิกสภาเทศบาลตำบลคันธ

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยากินนุโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

9๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวภัทร สว่างไศรภักดิ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยากินนุโธ ทรัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ส่วยพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยากินนุโธ
โทรศัพท์. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

(นางสาวภัทร สว่างไศรภักดิ์)

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายอรรถพร อินวรรณ กำนันตำบลต้นธง อำเภอลำลูกกา จังหวัดลพบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาภินนุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอลำลูกกา
จังหวัดลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(นายอรรถพร อินทร์วรรณ)

กำนันตำบลต้นธง อ.เมือง จ.ลพบุรี

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยาภินนุโท

โทรศัพท์: ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๙ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุรสิทธิ์ ทองจินดา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๓ ตำบลคันธง อำเภอลำลูกกา จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระนางนันท ฉายา ขยาภินนุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๒๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง "จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคันธง อำเภอลำลูกกา
จังหวัดลำพูน" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระนางนันท ขยาภินนุโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๔-๗๑๐๙๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายอาคม ณ ลำพูน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระเนาวนนท์ ฉายา ขยาภินนุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง "จิตสำนึกทาง
การเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระเนาวนนท์ ขยาภินนุโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๔๔๗๑๐๙๑๑๑

นาย อาคม ณ ลำพูน

ภาคผนวก ซ.

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาล
ตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

คำชี้แจง

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ นามสกุล.....

ตำแหน่ง / หน้าที่รับผิดชอบปัจจุบัน.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. เวลา

ส่วนที่ ๒ ข้อความถามเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบ
ประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑. ท่านคิดว่าทักษะบุคคลด้านจิตสำนึกทางการเมืองเป็นอย่างไร

๑.๑. ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

๑.๒. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

๒. ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนเป็นอย่างไร

๒.๑. ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

๒.๒. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

๓. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย สามารถนำไปพัฒนาได้หรือไม่

๓.๑. ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

๓.๒. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

*** ขอเจริญพร และขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ***

พระเนาวนนท์ ชยาภินันโท (จอมพนัส)

นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๒

สัมภาษณ์นายประกาศิต รังสรรค์
ปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นางสาวธัญญารัตน์ เจริญพันธุ์ฐากร
รองปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นายประจักษ์ พงษ์ไพร
หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นายจรูญ อี๊ดเดช
ประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นายชาญณรงค์ สุริยะธง
รองประธานสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นายสุชาติ อินวรรณ
เลขาธิการสภาเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นายชัยรัตน์ สิ้นประเสริฐ
สมาชิกสภาเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นางสุวภัทร สร้างโครก
สมาชิกสภาเทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นายอรรณพ อินวรรณ
กำนันตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นายสุรสิทธิ์ ทองจินดา
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๓ บ้านบ่อแฮ้ว ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์นายอาคม ณ ลำพูน
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ บ้านศรี้อย ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระเนาวนนท์ ชยาภินนโท (จอมพนัส)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๗ อายุ ๒๕ ปี
- ภูมิลำเนาเดิม : ๑๓๓/๑ หมู่ ๗ ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๒๒ วัดรมณีาราม หมู่ ๔ ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
- การศึกษา : - นักธรรมชั้นเอก
- รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง จาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
- อุปสมบท : ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘
- สังกัด : มหานิกาย
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๑
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๒